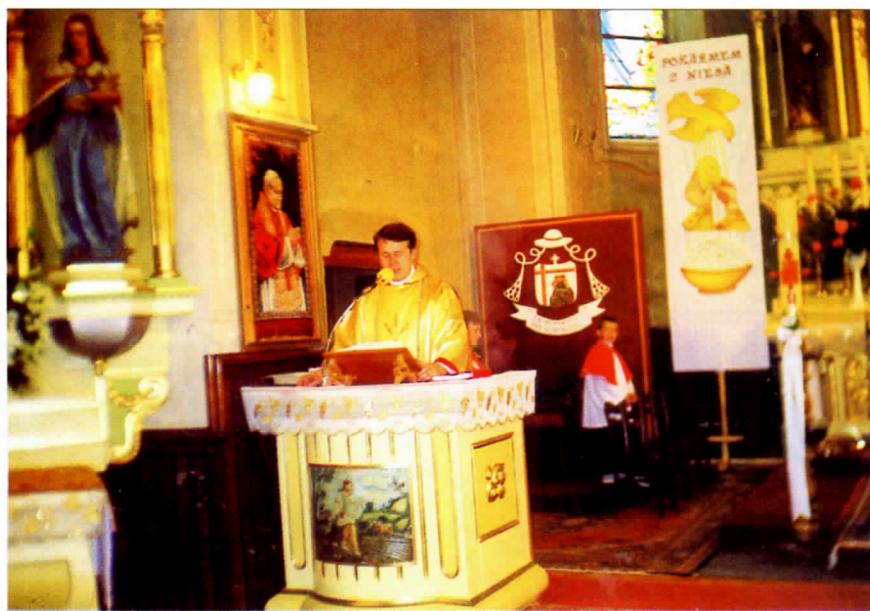

PL ISSN 0514-0188

ŽIVOT

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPÍS * JÚL * LIPIEC * 1998 * Č. 7 (482) * CENA 1,50 ZŁ

21. júna t.r. sa v Jablonke uskutočnil 5. ročník Dňa slovenskej kultúry na Orave. Podujatie sa začalo v miestnom kostole slávnejšou sv. omšou, ktorú odslúžil knaz Paweł Kubani (na snímke počas kázne). Podrobnejšie o slávnosti na str. 16-17. Foto: P. Kollárik

V ČÍSLE:

Krajania o Živote...	2
Krempachy, Nová Belá, Durštín...	4
Deň slovenskej poézie a prózy '98	5
Život medzi richtármi	6
Problémy odevného družstva v Jablonke	7
Krakovský biskup na Spiši	8-9
Chyžnianska slávnosť	10
Majster Gomboš o sebe	11
Anjelský hlas organov	12
Na hraničnom priechode	13
Matičný svetový festival slovenskej mládeže	14
Výlet na Slovensko	14
Krátka o učebniciach	14
V. deň slovenskej kultúry na Orave	16-17
Poviedka na voľnú chvíľu	18-19
Čitatelia - redakcia	20-22
Poľnohospodárstvo	23
Mladým - mladším - najmladším	24-25
Šport a hudba	26
Móda	27
Naša poradňa	28-29
Psychozábava - humor	20-31
Stáva sa...	32

NA OBÁLKE: členky krempašského folklórneho súboru Zelený javor - Mária Žigmundová a Beáta Lorencová. Foto: J. Šternogá

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7
tel. 633-36-88

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
ZARZĄD GŁÓWNY

SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU
ÚSTREDNÝ VÝBOR

31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, 633-09-41
tel./fax: 634-11-27

Czasopismo zostało wydane
przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury i Sztuki

Redaktor naczelny:

JÁN ŠPERNOGA

Zespół:

Peter Kollárik

Społeczne kolegium doradcze:

Augustín Andrašák, Žofia Bogačková,
František Harkabuz, Žofia Chalupková,
Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová,
Anton Pivovarčík

Skład:

Redakcja Život

Łamanie i druk:

Drukarnia TSP

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie w terminach:

do 30 listopada na I kwartał,

I półrocze oraz cały rok następny;

do 15 czerwca na II półrocze

roku bieżącego lub bezpośrednio

wpłatą na konto: BDK w Lublinie

II/O Kraków 10701193-2017-2221-0100

Prenumeratę czasopisma można zacząć
w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 1,50 zł

półrocznie - 9 zł

rocznie - 18 zł

Cena prenumeraty zagranicznej
jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej
dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków
i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega
sobie prawo skrótów oraz zmian
tytułów nadesłanych tekstów.

s PhDr. MARIÁNOM SERVÁTKOM CsC.,
mimoriadnym a splnomocneným veľvyslancom
Slovenskej republiky v Poľsku

NAŠA SPOLUPRÁCA SA NEKONČÍ...

Pôsobili ste v Poľsku ako veľvyslanec mladého štátu, ktorý svoje vzťahy s Poľskom - dalo by sa povedať - budoval od samého začiatku. Na čo ste sa sústredili v prvom rade alebo čo ste považovali za najdôležitejšie pri budovaní slovensko-poľských vzťahov?

- Naozaj hned od začiatku bolo toho veľa. Medziiným bolo treba podpísat' základné zmluvné dokumenty medzi Slovenskou republikou a Poľskou republikou, pripraviť stretnutie prezidentov, predsedov parlamentov, premiérov a ďalších členov vlády. Trápila ma nízka obchodná výmena, nedostatok informácií o Slovensku v Poľsku atď. U Poliakov som našiel pochopenie, porozumenie a pomoc.

Podarilo sa nám otvoriť pekný Slovenský inštitút v centre varšavského starého mesta, inšpirovali sme založenie spoločnej Slovensko-poľskej obchodnej komory v Žiline, obchodná výmena medzi SR a PR skočila o viac ako pol miliardy dolárov, vznikla tradícia slovensko-poľského hospodárskeho fóra JAVORINA I, II, III, podarilo sa vydať niekoľko prekladov zo slovenskej literatúry, spoluorganizovali sme viaceré vedecké sympózia, v tom prvú konferenciu poľských slovakistov. Robiac istú osvetu, vystupovali sme v médiach, všade sme hovorili o histórii Slovenska a Slovákov, o prirodzenom práve malého národa na vlastný štát, hymnu, vlajku, menu i poštovú známku.

Ako by ste teda zhodnotili súčasný stav slovensko-poľských vzťahov a spoň stručne poukázali na perspektívy ich rozvoja?

- To je široká otázka. Sme susedia a z toho vyplýva obojstranná výhodnosť všetkých vzťahov, čo si obidve strany uvedomujú.

Súčasný stav možno charakterizať záujmom o konštruktívny dialóg, zvyšovanie obchodnej výmeny medzi dvoma blízkymi národmi a podporu integračných snáh SR.

Ako sa vám pracovalo v Poľsku?

- Mám dobrý pocit z toho, čo sa mi podarilo. Nie je to však iba moja zásluha, pomáhali mi pri tom moji spolupracovníci z veľvyslanectva, manželka, poľskí partneri.

Už z obdobia svojho skoršieho pôsobenia v Poľsku ako lektora slovenského jazyka na univerzitách v Krakove a Katowiciach ste poznali slovenskú menšinu, jej dejiny, radosti, ale aj problémy, ktoré - čo treba zvlášť zdôrazniť - ste hned po nastúpení do funkcie veľvyslana vytrvale pomáhali riešiť. Spomeňme trebárs otázky študentov, štipendií, kníh a časopisov pre deti atď., atď. S čím ste spokojný a s čím nie?

- Som pyšný na kultúru a kultúrnosť Slovákov v Poľsku. Ministerstvo kultúry a

umenia PR vás vždy predstavovalo ako pozitívny príklad v kultivovaní tradícií otcov a dedov. Som rád, že ste vybudovali tlačiareň, že staviate nové kultúrne stánky v obciach, kde žije slovenská menšina, že mládež ožila. Tu si hodno brať príklad z Poliakov, ktorí v zahraničí lipnú k vlastnej reči a kultúre. Ale aj poľský štát sa príkladne stará o svoju Poloniu. Ak máte dojem, že som pomáhal riešiť niektoré vaše staré boľačky, tak ma to teší, lebo tak to bolo. Venoval som tomu dosť času i sily. Záležalo mi na tom, aby ste mali kontakt s členmi slovenskej vlády i parlamentu, ktorí navštívili Poľsko, podporoval som vaše oprávnené žiadosti vo vojvodstve i u cirkevných predstaviteľov.

Napriek značnému zlepšeniu postavenia menšína v Poľsku v posledných rokoch, máme nadálej nevyriešených veľa problémov. Aké sú podľa vás perspektívy ďalšieho rozvoja našej menšiny?

- Treba postaviť na mládež, novú inteligenciu a prácu v miestnych skupinách. Na spišských a oravských dedinách si mladí Slováci dobre rozumejú s mladými Poliakmi. Tu vidím veľký priestor na spoluprácu. Ďalšou oblasťou je komplexnejšie zapojenie našich krajanov do obchodnej výmeny a turistiky.

Som presvedčený, že Slováci zo Slovenska, ale asi nie tí spoza kopca, ktorým to je blízke, ale Slováci zo západného či južného Slovenska, by radi poznali čaro dreveníc, kostolov i folklóru po druhnej strane hranice.

Aké miesto má naša menšina a vôbec Slovačko vo svete v politike Slovenskej republiky? Akú pomoc môžeme očakávať?

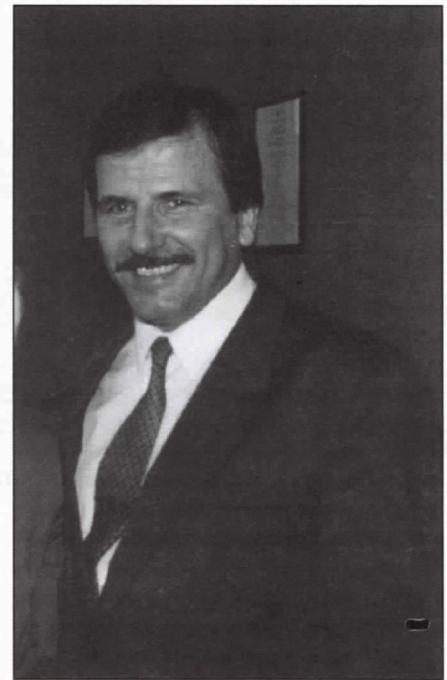
- Dobre viete o tom, ako si vás vážia najvyšší slovenskí predstavitelia. Nie vždy to vedia pochopiť niektorí úradníci, ktorí môžu pokaziť aj tie najlepšie úmysly. Verím, že krajanská karta pomôže všetkým Slovákom zo sveta, nemožno ju však brať ako univerzálné a konečné riešenie. Predpokladám, že život prinesie nové riešenia, nové formy pomoci, bez zbytočného formalizmu. Máte právo na štipendiá zo SR, bohoslužby v slovenčine, obnovu zničených kultúrnych pamiatok.

Opäť opakujem: berme si príklad z Poliakov, ako sa vzorne starajú o svojich krajanov v zahraničí.

Čo Slovenská republika očakáva od nás?

- Vy už teraz ste pre nás príkladom hlbokého národného povedomia, uchovania reči, viery i národných tradícií. Nech si to všetko uchováva vaša mládež, vaše deti.

Ako sa vám spolupracovalo so Spolkom Slovákov v Poľsku?

- Naša spolupráca sa nekončí, úprimne d'akujem všetkým krajanom, ktorí mi počas mojej misie v Poľsku pomáhali.

Veľmi sa z toho tešíme. Čo by ste chceli odkázať krajanom?

- Prajem vám, aby boli vyslyšané vaše prosby i modlitby za denné slovenské omše na Spiši i Orave, aby sa splnilo to, čo J. E. kardinál Macharski povedal Svätému otcovi v prítomnosti veľvyslanca Slovenskej republiky v Levoči (pozri Život č. 12/95 - pozn. J.Š.), aby na lýceu v Jablonke nechýbali v slovenských triedach žiaci, keďže poľský štát poskytol finančné prostriedky na rozostavbu školy pre slovenskú národnostnú menšinu, aby ste mali dosť učiteľov i mladých organizátorov v miestnych skupinách, aby vaša snaha uchovať kultúrne dedičstvo bola vždy dobre pochopená a aby to prispelo k prehľbovaniu slovensko-poľskej spolupráce, aby časopis Život bol nadálej najkrajším slovenským časopisom v zahraničí, aby ste boli vyslancami slovenskej kultúry v Poľsku.

Dakujem za rozhovor. Zároveň vám chcem, pán veľvyslanec, v mene všetkých krajanov čo najsrdečnejšie pod'akováť za váš neustály záujem i starostlivosť o našu národnostnú menšinu a za všeobecnú pomoc pri riešení jej problémov a súčasne popriat' vám mnoho zdravia a úspechov vo vašej ďalšej práci.

Zhváral sa: JÁN ŠPERNOGA

* * *

Pri príležitosti zavŕšenia svojej diplomatickej misie v Poľsku usporiadal veľvyslanec SR Marián Servátko vo svojej rezidencii slávnostnú recepciu, ktorá sa konala 17. júna t.r. Zúčastnilo sa jej niekoľkostvo osôb. Boli medzi nimi poslanci Sejmu PR, senátori, ministri poľskej vlády, zástupcovia diplomatického zboru vo Varšave, cirkevní hodnostári,

Kyticu kvetov na rozlúčku s veľvyslancom SR

Na pamiatku M. Servátka spolu s krajanmi

predstavitelia viacerých kultúrnych, hospodárskych a vedeckých inštitúcií, médií a iných ustanovizní. Za Spolok Slovákov v Poľsku sa recepcie zúčastnili predsedu SSP, prof. Jozef Čongva, šéfredaktor Života Ján Špernoga, predseda OV SSP na Orave Róbert Kulaviak a tajomník MS v Krakove Marek Ślusarczyk.

Počas stretnutia odzneli viaceré prípitky a slová uznania slovenskému veľvyslancovi, ktorý bol vo Varšave, ale aj mimo nej, známou

a veľmi oblúbenou osobnosťou. Významne sa pričinil k budovaniu dobrých slovensko-poľských vzťahov a zviditeľneniu Slovenska, jeho histórie, kultúry, vedy a súčasného života v Poľsku.

Pripomeňme, že Marián Servátka vo funkcii veľvyslanca SR v Poľsku pôsobil od 19. januára 1994 do 31. júna 1998. Je známy prekladateľom poľskej literatúry do slovenčiny, jazykovedcom, autorom viacerých vedeckých prác i príručiek slovenského jazyka.

Pred začiatím svojej diplomatickej činnosti pracoval dlhší čas v Poľsku, najprv päť rokov ako lektor slovenského jazyka na Jagellovskej univerzite v Krakove, potom ďalších päť rokov na Sliezskej univerzite v Katoviciach, kde bol spoluzačladeľom lektorátu slovenského jazyka. Dobre poznal krajanské prostredie na Spiši a Orave, kde robil jazykovedený výskum a získal si povesť veľkého priateľa Slovákov v Poľsku.

J.Š.

KRAJANIA O ŽIVOTE

HELENA BACHLEDOVÁ z Jurgova

- Bolo to veľmi dávno, v Jurgove sa práve konal výročný odpust. Spomínam to preto,

lebo práve vtedy sa mi po prvýkrát dostal do rúk časopis Život. Mala som veľkú radosť a cítila som v sebe akúsi nádej, že sa čosi môže zmeniť, že sa napr. Jurgoval a možno aj celý Spiš vráti k starej vlasti. A aj keď sa tak nestalo, tá nádej ma nikdy neopúšťala. Tou nádejou bol sám Život, nás časopis, ktorý písal o nás a vychádzal v našom rodnom jazyku. Preto sme ho vždy netrpezlivovo očakávali. Hoci mal vtedy len neveľa strán a iba niekoľko čiernobielých fotografií, mal pre nás veľkú hodnotu. Aj preto, že v tom čase boli kontakty so Slovenskom značne stážené, čo obmedzovalo aj prísun slovenských kníh a časopisov k nám. Samozrejme mali sme slovenské modlitebníky a spevničky, využívané v kostole, lebo u nás sa aj povojnovom období na omšiach spievalo po slovensky. No a Život významne dopĺňoval to slovenské slovo v našich domoch, tým viac, že si od začiatku získal medzi krajanmi veľkú obľubu. Má ju podnes, čo dokazuje skutočnosť, že ho nadálej odoberajú prakticky všetky krajančí rodiny v našej obci. A nielen ony.

Keby som mala porovnávať dnešný Život s tým spred desaťročia, rozdiel je pochopiteľne veľký. Musím však povedať, že aj ten časopis z prvých rokov bol na svoju dobu veľmi dobrý. Bol našim symbolom, poradcom, našou lite-

ratúrou, spevníkom i učebnicou slovenčiny. Samozrejme odvtedy sa tlačiarenská technika zlepšila a tak aj dnešný Život je oveľa krajší, farebne pestrejší a kvalitnejší. Obsahuje zaujímavé články opisujúce nielen nás dnešný život, ale aj našu minulosť, aké sa dávnejšie azda ani nedali publikovať. No a priopomína nám, že aj keď žijeme v Poľskej republike, prúdi v nás slovenská krv, teda že sme Slováci.

K 40. výročiu by som redakcii a časopisu chcela poprijať všetko najlepšie do ďalších rokov, aby nás nadálej povzbudzoval a nikdy neprestal vychádzat, lebo tak ako kedysi, nadálej predstavuje našu nádej.

JOZEF PYTEL
podpredseda
MS SSP
v Podsklí

- Prvý výtlačok Života som dostal od vtedajšieho predsedu MS Jána Kolodzeja. Mali sme teda konečne časopis, na ktorý sme tak dlho čakali. Onedlho sa stal doslova neoddeliteľnou súčasťou nášho života. Nevýslovne sme sa tešili, že sa podarilo zabezpečiť jeho vydávanie. V prvých rokoch si krajania u nás predplácali vyše 50 kusov Životov. Roznášala

ich poštárka Anna Mastelová. Neskôr počet predplatiteľov postupne klesal, ale to bolo ovplyvnené hlavne tým, že pošta odmietala doručovať časopis jeho odberateľom. Nedalo sa s tým, žiaľ, nič urobiť, hoci sme listinu s menami predplatiteľov nadálej na poštu dávali. Nepomohli žiadne intervencie, ani z nadriadených úradov. Preto sme si distribúciu museli riešiť sami a tak je to až dodnes. Odkedy si však pamäťám, napríklad v našej rodine bol Život stále. V súčasnosti zbiera predplatné môj brat Marián Pytel, ktorý je predsedom Miestnej skupiny nášho Spolku a zabezpečuje aj doručovanie časopisu predplatiteľom. V posledných rokoch máme len 13 kusov Života, napriek tomu, že sa časopis v posledných rokoch stal graficky i obsahovo oveľa príťažlivejší. Nájdeme si v ním doslova všetko. Mnohých našich čitateľov zaujímajú hlavne články z histórie, ale aj to, čo sa dnes deje na Orave či Spiši. Životu k jeho 40. výročiu vychádzania želáme všetko najlepšie a ešte väčšiu obľubu u čitateľov. Veríme, že sa nám podarí získať aj viacero predplatiteľov, veď ide predsa o náš časopis.

**ANTON
BALIGA
z Jablonky**

- Čo povedať pri príležitosti 40. výročia vychádzania nášho krajančího časopisu? Snáď toľko, že keď sme sa po prvýkrát dozvedeli, že výjde jeho prvé číslo, nesmierne nás to všetkých potešilo. Krajania si spočiatku predplácali aj po niekoľko čísel Života. Boli uložené v klubovni, odkiaľ si ich ľudia sami odoberali a čitali. V Jablonke bolo vtedy vyše 200 predplatiteľov. Keď neskôr začal di-

stribúciu Života zabezpečovať „RUCH“, nemali sme s jeho doručovaním dlhší čas žiadne problémy, lebo časopis roznášali naši poštoví doručovatelia, medziiným kr. A. Bugajský, ktorí zároveň zbierali aj predplatné. Potom však pošta odmietla časopis doručovať a vtedy sa časopis istý čas rozdával pred kostolom. V Jablonke-Matonogoch predplatné za Život dlhé roky zbieral Karol Ďubek, ktorý, žiaľ, dnes už nežije. Potom ho zastúpil Jozef Sonček. Zase v centre obce zbierali predplatné Alojz Šperlák, Eugen Ďubek a ďalší. S propagáciou nášho časopisu sme namali vtedy starosti, veď každý ho chcel mať u seba doma. Mnohí ho predplácali aj svojim známym či rodine na Slovensko. Veľmi rád som čítal najmä články Eugena Kotta z Dolnej Zubrice, ktorý písal veľmi múdro. Zaujímali ma tiež rôzne historické materiály a všetko to, čo sa písalo a píše o Jablonke, Orave a Spiši. Onedlho budem mať už 88 rokov, zrak mi oslabol, čo mi stáže čítanie Života. Pomáha mi však dcéra Mária Hepková, ktorá mi z neho čítava. Život, to je kus našej histórie. Mám naň milé spomienky, na výročné porady a iné podujatia redakcie, no a na dlhorčného šéfredaktora Života Adama Chalupca, ktorého by som chcel od všetkých srdečne pozdraviť. Tešíme sa, že náš časopis vychádza dodnes, veď nám pomáha udržiavať naše národné povedomie a mladých aj učí, zabáva i vychováva.

**JÁN
REPIŠČÁK,
predseda
MS SSP
v Repiskách**

- Dnes si už presne nepamäťám deň, kedy k nám prišlo prvé číslo Života. Veď to bolo

KRÁTKO ZO SPIŠA

Na prelome mája a júna navštívili spišské obce slovenskí národopisci - PhDr. M. Benža CsC, PhDr. P. Slavkovský CsC, PhDr. R. Stoličná CsC a Mgr. L. Faltčanová CsC, ktorí v tomto regióne robili rozsiahly etnologický výskum Slovákov v Poľsku. Ich poznatky by mali poslužiť pre vypracovanie Atlasu ľudovej kultúry Slovákov v Poľsku. Naším prostredníctvom by pracovníci Etnologického ústavu SAV v Bratislave chceli podakovať všetkým krajanom za ich ochotu, ktorú im poskytvali počas pobytu v Poľsku.

Nedečanom a Kacvínčanom sa podnes nepodarilo ovládnuť veľmi expanzívnu rastlinu - borč Sosnowského (Heracleum Mauretanum), ktorá sa kedysi „vyšmykla“ spod

kontroly botanikov niekdajšieho Ústavu pre pestovanie a aklimatizáciu rastlín v Nedeci a začala sa prudko rozvíjať na okolitých poliach. Rastlina je nebezpečná tým viac, že pri vysokých letných teplotách sú jej listy veľmi príchlivé. Aby sa príliš nerozrastala, tamojší roľníci ju častejšie kosia.

Nižnolapšania bývajúci pri ulici Kacvínsky Potok sa stážajú, že majú príliš ďaleko k najbližšej autobusovej zastávke. Tako mer štyri kilometre. Preto sa obrátili na Oblastnú správu autobusovej dopravy, aby im na najbližšej križovatke zriadili aspoň zastávku na znamenie. Zatiaľ neuspeli. Kto im môže?

Svätodušný pondelok bol kedysi na Spiši veselý. V tento deň totiž spišskí mládenci

pred 40 rokmi. Viem však, že sme ho rozniesli medzi krajanov v júnové nedele popoludnie. Bola to veľká novina, o ktorej sa potom v obci dlho rozprávalo. Každý chcel časopis vidieť a komu sa neušiel, požičiaval si ho od susedov. Viac rokov si ho predplácali skoro v každom dome. Boli to časy, keď slovenčina bola v škole vyučovacím jazykom. Ale aj neskôr, keď úrady slovenské školstvo zrušili a zaviedli vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu, záujem o Život u nás neklesol.

Našim poštárom v tom čase bol Ján Haňáčik, ktorý časopis poctivo doručoval a vôbec vzorne si plnil svoju úlohu. Mal totiž svoju poštársku prácu rád. Život nielen roznášal, ale vyberal aj predplatné. Pomáhal som mu aj ja, keďže práve vtedy ma zvolili za predsedu miestnej skupiny Spolku. Keď neskôr pošta odmietla Život kolportovať, nielen zbiehanie predplatného, ale aj roznášanie časopisu odberateľom spadlo na mňa. Nevzdaľ som sa toho, ani napriek tomu, že som dlhé roky pracoval na Slovensku a domov som chodil len na víkendy. Robím to podnes, v čom mi pomáha môj dobrý priateľ Ján Jurgošian.

Život sa mi od začiatku páčil, nielen preto, že písal o nás, radil nám, povzbudzoval naše národné povedomie, ale i preto, že nám prinášal slovenské slovo, že sa pre nás, najmä pre mládež, stal akousi učebnicou slovenčiny. A aj keď sme sa naň občas hnevali, že sa oneskoroval buď prinášal menej materiálov zo Spiša či z oblasti poľnohospodárstva, ktoré ľudia očakávali, bolo to predovšetkým dôkazom ich záujmu a starostlivosti o svoj časopis.

Dnes nám Život značne opeknel, má pestru farbenú úpravu a aj obsahovo je veľmi zaujímavý. Pri príležitosti jubilea chcel by som redakciu zaželať veľa úspechov a časopisu pravidelné vychádzanie aspoň ďalších 50 rokov.

**Zaznamenali: PETER KOLLÁRIK
SOŇA ŠENKÁROVÁ**

ohrávali máje. Žiaľ, táto tradícia pomaly zaniká. Našťastie nie všade. Vzmužili sa napr. ohrávači v Kacvíne, ktorí po niekoľkoročnej prestávke tento zvyk obnovili, čomu sa iste potešili najmä kacvínske dievčatá.

Májový sviatok mamičiek sa oslavuje nie len v rodinnom kruhu, ale aj na školách, kde žiaci pre svoje mamy pripravili slávnostné akadémie. Jedna z nich sa napríklad uskutočnila 31. mája v Gminnom kultúrnom stredu v Nedeci. V kultúrnom programe pod názvom *Pre teba mamička* predviedli niekoľko starých spišských zvykov a riekaniek, spievali, recitovali básne a na záver podujatia vinšovali svojim mamičkám aj v nemeckom jazyku. Len škoda, že z vinšov vynechali slovenčinu.

JOZEF PIVOVARCÍK

KREMPACHY, NOVÁ BELÁ, DURŠTÍN...

POKRAČOVANIE Z Č. 6/98

Schematizmus z roku 1889 vytlačený v Spiškom Podhradí uvádza:

Str. 51

Krempachy	761 katolíkov	18 židov	155 školákov
Vyšný mlyn	8 „	-	1 „
Nižný a stredný mlyn	9 „	-	2 „
Durštín	339 „	7 „	73 „

1117 25 231

Str. 52

Nová Belá	803 „	42 „	166 „
-----------	-------	------	-------

Schematizmus z roku 1892 vytlačený v Spiškom Podhradí uvádza:

Str. 55

Krempachy	844 katolíkov	23 židov	180 školákov
Vyšný mlyn	9 „	-	-
Nižný a stredný mlyn	11 „	-	2
Durštín	359 „	8 „	74 „

1223 „ 31 256 „

Str. 57

Nová Belá	831 „	41 „	177 „
-----------	-------	------	-------

Str. 145

MATEJ DUNAJSKÝ sa narodil 21. januára 1825 v Liptovskej Teplicke, ordinovaný bol 23. septembra 1851. Bol kaplánom v Letanovciach, 1853 Kluknave, 1854 v Spišských Vlachoch, 1856 v Hrhove, 1858 v Spišskej Kapitule, 1968 farárom v Novej Belej.

Str. 150

FRANTIŠEK HABER st. sa narodil 20. marca 1842 v Nižných Lapšoch, ordinovaný bol 26. júla 1868. Bol kaplánom v Spiškom Hrhove, 1869 v Odoríne, 1870 v Lužnej, zastupoval v Rabčiciach, 1871 kaplánom v Rabči a tiež administrátorom, 1873 administrátorom v Nižných Lapšoch, kaplánom v Kežmarku a administrátorom v Krempachoch, tamtiež od 1875 aj farárom.

Schematizmus z roku 1897 v Spiškom Podhradí uvádza:

Str. 59

Krempachy. Patrón komposesorát krempašský. Telegraf Spišská Stará Ves.

Krempachy	840 katolíkov	12 židov	150 žiakov
Vyšný mlyn	5 „	-	“
Nižný a stredný mlyn	10 „	-	2 „
Durštín	331 „	8 „	61 „
Durštinský majer	15 „	1 luterán	20 „

1201 „ 1 „ 20 „ 220 „

Str. 60

Nová Belá	812 „	14 „	167 „
-----------	-------	------	-------

V schematizme z roku 1894 sa o.i. hovorí:

Str. 138

MATEJ DUNAJSKÝ, farár v Novej Belej, zomrel 6. februára 1894 vo veku 70 rokov a v 43. roku knázstva.

Str. 179

FRANTIŠEK RAJTSÁN sa narodil 2. apríla 1864 v Liptovskom Hrádku, ordinovaný bol 1. júla 1887. Bol kaplánom v Markušovciach, 1892 administrátorom v Novej Belej (ešte za života M. Dunajského).

Niekedy pred rokom 1902 nastala zmena patróna krempašského kostola. Namiesto Všetkých svätých Schematizmus z roku 1902 na str. 59 uvádza už Sv. Martina.

Ešte nám prichodí zrecenzovať dva schematizmy z 20. storočia. Schematizmus z roku 1904 vydaný v Spiškom Podhradí prináša:

Str. 59

Krempachy	710 katolíkov	17 židov	158 žiakov
Vyšný mlyn	7 „	-	-
Nižný a stredný mlyn	12 „	-	-
Durštín	278 „	2 luteráni	8 „
Durštinský majer	3 „	-	-

1010 „ 2 „ 25 „ 207 „

Farárom je František Haber, st. dekan vo výslužbe. Roku 1901 sa stal dekanom nedeckého dištriktu. V 1903 oslobodený od dekanstva.

Str. 60

Nová Belá (v 1904) 856 katolíkov, 7 luteránov, 2 kalvíni, 13 židov, 124 žiakov

Arbitrážou zo dňa 28. júla 1920 boli Krempachy, Nová Belá, Durštín a ďalšie spišské obce pričlenené do Poľska. 1. septembra 1939 boli tieto obce pripojené k Slovenskej republike. Patrili do nedeckého dištriktu, ktorý mal 10 farností: Fridman, Jurgov, Kacvin, Krempachy, Nedeca, Nižné Lapše, Nová Belá, Tribš, Veľká Frančková a Vyšné Lapše. Dekanom bol Jozef Vojtas.

Schematizmus z roku 1944 vytlačený v Ružomberku uvádza:

Str. 90

Krempachy. Fara je uprázdnena. Farnosť spravuje administrátor z Novej Belej.

Krempachy - 730 katolíkov

Durštín - 270 „ Kostol sv. Jána Krstiteľa

345 členov Spolku sv. ruženca, 470 členov Srdca Ježišovho, 150 členov Škapuliarskeho spolku, 40 členov Spolku sv. Jozefa, 93 členov Spolku sv. Wojtechu, 4 terciári.

Posledná pošta a telegrafická stanica Fridman.

Rímskokatolícka ľudová škola v Krempachoch je trojtriedna:

I. Andrej Župa, výp. uč., doč. riad. 38 žiakov

II. Helena Orolínová, výp. uč. 34 „

III. Magdaléna Kohútová, výp. uč. 41 „

Spolu 113 „

V Durštine škola je dvojtriedna:

I. Alžbeta Hiszemová - 29 žiakov

II. Alžbeta Hiszemová (stried. vyučovanie) - 30 „

Spolu 59 „

Str. 93

Nová Belá - 830 katolíkov

Administrátor - František MÓŠ, dekan vo výslužbe.

330 členov Spolku sv. ruženca, 335 členov Spolku Srdca Ježišovho, 180 členov Škapuliarskeho spolku, 15 členov Spolku sv. Vojtechu. Ľudové misie boli roku 1923.

Pošta a telegrafická stanica Fridman.

Rímskokatolícka ľudová škola je štvortriedna:

I. Anna Bednáriková, det. uč., doč. spr. 20 žiakov

II. Neobsadená 51 „

III. Neobsadená 47 „

IV. Mária Stančíková, výp. uč. 52 „

Spolu 170 „

Str. 244

FRANTIŠEK MÓŠ, narodený 15. septembra 1891 v Tribši, ordinovaný 29. júna 1914. Kaplán v Tribši, 1920 administrátor v Tribši, 1925 administrátor v Krempachoch, súčasne aj v Novej Belej, 1935 ústredný riaditeľ miestneho Apoštola modlitby, 1940 dekan a inšpektor škôl nedeckého dištriktu, 1941 uvoľnený z obidvoch úradov.

DOPLNKY

- a/ Krempachy pochádzajú najpravdepodobnejšie z roku 1183 a kresťanstvo prijali v roku 1187. Prvý, drevený kostolík bol tam postavený v roku 1212. V roku 1443 vyhorel.
b/ 1439 - Krempachy sa prvý raz spomínajú v listine, ktorú uvádza

Dr. Fekete-Nagy v diele *A Szepesség területi és társadalmi kialakulása* (Teritoriálny a spoločenský vývoj Spiša), Budapešť 1934, s. 242.

ŠTEFAN ŠMÁLIK

POKRAČOVANIE NA STR. 9

DEŇ SLOVENSKEJ POÉZIE A PRÓZY '98

Túto recitačnú súťaž, ktorú každoročne usporadúva Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci s redakciou Života, poznajú najmä deti na Spiši a Orave, navštievajúce hodiny slovenského jazyka. Uskutočňuje sa obvykle pred koncom školského roka, zakaždým v inej škole.

Tohtoročná súťaž sa konala 8. júna t.r. v Základnej škole v Chyžnom na Orave. Zúčastnilo sa jej 33 žiakov zo spišských a oravských škôl. Chyžnianski hostitelia na toto podujatie slávnostne vyzdobili jednu zo školských tried.

Výkony recitátorov sledovala nezávislá päťčlenná porota v zložení: tajomník ÚV SSP Ludomír Molitoris, šéfredaktor Života Ján Špernoga, pracovník ÚV v Krakove František Šoltýs a učiteľky Katarína Reisová a Žofia Bočačíková. Účastníkov súťaže prišli pozdraviť školská inšpektorka Delegatúry Kuratória osvety a výchovy v Novom Targu Mgr. Halina Baňáková, gminná inšpektorka z Jablonky Maria Staszkiewiczová, riaditeľka miestnej ZŠ Anna Kulawiaková, no a samozrejme učiteľky a učitelia slovenčiny, ktorí pripravovali žiakov a na súťaži ich aj vrelo povzbudzovali.

Súťaž otvorila riaditeľka ZŠ v Chyžnom A. Kulawiaková, ktorá všetkých prítomných srdiečne privítala na pôde školy. Tajomník ÚV SSP L. Molitoris vo svojom príhovore poznamenal, že z Chyžného pochádzajú dve veľmi významné osobnosti slovenského národného života v 19. storočí - prvý pokladník Matice slovenskej v Martine Tomáš Červeň a mecén slovenskej literatúry Ján Latiak, ktorému veľký slovenský básnik P.O. Hviezdoslav venoval svoju báseň „Chyžnianskemu.“ Dodal ďalej, že ide už o 39. ročník tejto recitačnej súťaže a už po tretíkrát v jej história sa jej účastníci stretávajú práve v Chyžnom.

Na návrh učiteľov slovenčiny sa súťažilo v troch skupinách - najmladšej (1.-3. trieda), strednej (4.-6. trieda) a staršej (7.-8. trieda) a v dvoch kategóriách - poézia a próza. Súťaž viedla novobelšká učiteľka Anna Krištofeková, ktorá predvolávala žiakov. V úvode sme si vypočuli veľsú scénku Telefónny rozhovor, ktorú pripravili krempašskí žiaci Jozef Lorenc a Vojtech Lukáš. Potom sa už začala súťažná prehliadka, ktorá trvala vyše tri hodiny.

Všeobecne možno konštatovať, že súťaž mala veľmi dobrú úroveň, aj keď rozdiely medzi jednotlivými recitátormi boli predsa len bateľné. U niektorých žiakov sa objavovali už tradičné chyby, najmä nerozlišovanie -ch a -h, nesprávna výslovnosť mäkkých slabík i nedodržiavanie zásad rytmického zákona. Nie-

ktorých sa zmocnila tiež tréma, ktorá občas spôsobovala, že im na chvíľu zlyhal pamäť, ale tomu sa asi na podobných podujatiach nedá vyhnúť. Veľká väčšina súťažiacich mala však texty dobre pripravené a svoju úlohu zvládla veľmi dobre. Mnohí svoj recitátorský prednes dopĺňali vhodnou mimikou a gestikuláciou, prežívali to čo prednášali, takže zanechali neopakovateľný dojem na všetkých poslucháčoch. Páčili sa napríklad výkony Magdalény Vojtasovej z Jurgova, ktorá vystúpila v peknom ľudovom kroji, Marty Kubáskovej z Kacvína, Jadwigy Kubíkovej a Kingy Grelákovej z Jablonky, Margity Zbelovej z Chyžného, Doroty Cervásovej z Novej Belej a ďalších. Preto mala súťažná porota nelahkú úlohu pri výbere tých najlepších.

Vítazi súťaže dostali diplomy a hodnotné vecné odmeny, ktoré hradil ÚV Spolku Slovákov v Poľsku. Všetci súťažiaci sa potešili aj pekným slovenským knižkám Slovensko moja vlast a Deti v zelenom. Organizátori súťaže však nezabudli ani na ostatných účastníkov, takže každý z nich odchádzal s diplomom, knihu a malou vecnou odmenou.

Ocenenie v podobe diplому za dobrú organizáciu podujatia prevzala riaditeľka ZŠ v Chyžnom A. Kulawiaková a učiel slovenského jazyka Jozef Páleník. Diplomami a knižnými odmenami boli ocenené tiež ďalšie oravské a spišské školy, z ktorých prišli súťažiaci.

Na záver podujatia J. Špernoga v mene redakcie odovzdal prvú cenu (rádiomagnetofón) víťazke výtvarnej súťaže Života Dorote Cervásovej z Novej Belej.

Uzavreli sme teda už ďalší ročník Dňa slovenskej poézie a prózy. Za jeho prípravu v mene Ministerstva školstva SR podčakovala učiteľka K. Reisová. Zase v mene žiakov organizátorom podčakovala tretiačka Anka Ščureková z Novej Belej, ktorá zároveň zaspievala slovenskú ludovú pesničku Močila konope ... a roztieskala i rozospievala všetkých prítomných.

Celé podujatie uzavrel tajomník ÚV L. Molitoris, ktorý všetkých pozval na jubilejný, už 40. ročník súťaže v roku 1999.

PETER KOLLÁRIK

VÝSLEDKY

Najmladšia skupina

Poézia

- Magdaléna VOJTASOVÁ z Jurgova, za prednes básne M. Rázusovej-Martákovej Škola

Dr. Fekete-Nagy v diele *A Szepesség területi és társadalmi kialakulása* (Teritoriálny a spoločenský vývoj Spiša), Budapešť 1934, s. 242.

ŠTEFAN ŠMÁLIK

POKRAČOVANIE NA STR. 9

2. Margita KOVALČÍKOVÁ z Krempáč, za prednes básne M. Rúfusa Modlitba za Slovensko

3. Paulína CHALUPKOVÁ z N. Belej, za prednes básni Na tanci a Modlitba za Slovensko

4. Ivona LITVIAKOVÁ z Jablonky, za prednes básne J. Pavloviča Ako čert maľoval

4. Paulína CERVÁSOVÁ z N. Belej, za prednes básne Muška

Stredná skupina

Poézia

1. Marta KUBÁSKOVÁ z Kacvína, za prednes básne M. Válka Ako sa Kubo stratal

2. Alžbeta POJEDINCOVÁ z Nedece, za prednes básne R. Dobíša Sviatok

3. Judita PLUČÍNSKÁ z Jurgova, za prednes básne Ľ. Podjavorinskej Už ho vezú

4. Magdaléna LORKOVÁ z Jurgova, za prednes básne M. Rázusovej-Martákovej Cestou

4. Anna KRIŠÍKOVÁ z Vyšných Lápš, za prednes balady J. Bottu Žltá ľalia

Próza

1. Jadviga KUBÍKOVÁ z Jablonky, za prednes rozprávky Stará dievka a čert

2. Mária SOLTÝSOVÁ z N. Belej, za prednes rozprávky Starý Sultán

3. Jozef KLUKOŠOVSKÝ z Krempáč, za prednes prózy O rovnosti stavov

Najstaršia skupina

Poézia

1. Dorota CERVÁSOVÁ z N. Belej, za prednes básne J. Bottu Smrt Jánošíkova

2. Magdaléna KIEDŽUCHOVÁ z Vyšných Lápš, za prednes básni J. Kostru Len plný sily a M. Válka Po písmenku

Próza

1. Kinga GRELÁKOVÁ z Jablonky, za prednes prózy K. Jarunkovej Pomstiteľ

2. Margita ZBELOVÁ z Chyžného, za prednes poviedky Počtár Dunčo

3. Gabriela ZGAMOVÁ z Jablonky, za prednes prózy V. Šikulu Ruže

4. Danka CERVÁSOVÁ z N. Belej, za prednes rozprávky Čert zlodej

4. Jadwiga GRIGUŠOVÁ z Krempáč, za prednes povesti Studňa na Rastislavovom Devíne

Cena poroty:

Renáta ĎUBEKOVÁ z Jablonky, za prednes prózy J. Bodeneka Starkej syn

FOTOREPORTÁŽ ZO SÚŤAŽE
NA 3. STR. OBÁLKY

ŽIVOT MEDZI RICHTÁRMI

**JOANNA
KARLÁKOVÁ**
**z Veľkej
Lipnice**

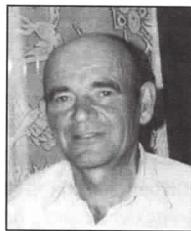
- Vo funkciu richtárky pôsobím od januára 1996, teda len prvé volebné obdobie. Hoci v tejto funkciu možno vidieť ženu veľmi zriedka, myslím si, že ked' ma moji voliči vybrali, prihliadali najmä na to, že ma už oddávna poznali ako osobu, ktorej záleží na pomoci ľuďom. Vedeli, že som sa aktívne zapájala do rôznych spoločensko-prospešných prác, pracovala som v rôznych obecných komisiach, bola som tiež členkou gminnej a richtárskej rady. Teraz sa snažím najmä o to, aby sa obec nadálej rozvíjala. Opravujeme a asfaltujeme ďalšie cesty, z ktorých mnohé boli zničené po vlaňajšej povodni. Na jeseň 1997 sme začali s kanalizáciou, a darí sa nám aj so zavádzaním ďalších telefónov. V júli t.r. sme začali výstavbu nového mosta do Karnafela, vybudovali sme zábradlie na moste do Karlovki, autobusovú zastávku pri Mlyne, máme tiež súhlas Oblastného riaditeľstva vodného hospodárstva v Novom Targu na úpravu koryta rieky Lipničanka v časti Murovanica, a chceme ešte v tomto roku začať ťažbu v kameňolome na Osyskovej roli. Osobne ma však mrzí, a iste nielen mňa, že sa v obci ešte nepodarilo skončiť komasáciu, ale dúfam, že aj túto otázku sa už onedlho podarí vyriešiť.

Môj obvod, v ktorom „richtárcím“, je najväčší v našej gmine. Patrí do neho totiž Murovanica a Centrum a žije tu vyše 3200 občanov (od č.d. 1 až 733), t.j. 11 ralí. Iste uznáte, že je tu ozaj čo robiť. Zatiaľ sa mi darí aj spolupráca s našimi občanmi, hoci je to niekedy ťažké. Máme 15-člennú richtársku radu, takže pri riešení mnohých problémov sa navzájom radíme, aby sme dokázali čo najlepšie zabezpečiť priebeh všetkých naplánovaných úloh.

Richtár však neraz musí riešiť aj iné, napríklad osobné problémy občanov. Pomáham napríklad pri vybavovaní sociálnej pomoci mnohodetným rodinám, pri zrušení buď znížení daní (ak sú na to vážne dôvody), zmierňovaní trestov (napr. za vedenie traktora pod vplyvom alkoholu), dvoch občanov máme v súčasnosti na protialkoholickom liečení a podobne.

Pri tejto pomoci však platí jedna dôležitá zásada: *richtár môže pomôcť len vtedy, keď to chce aj sám občan*. Zatiaľ sa však nest'ažujem. Väčšina ľudí v mojom obvode sa totiž ochotne zapája do všetkých verej-

noprospešných prác v obci, takže si myslím, že spolu ešte dokážeme veľa. Dúfam, že ich dôveru, ktorú vo mňa vložili, neskamem.

**EUGEN
ANDRAŠÁK**
z Jablonky

- Richtárom som od roku 1968. Práve uplynulo tridsať rokov, ako som sa po prvýkrát „posadil“ na richtársky stolec. Mojimi predchadcami v tejto funkciu boli Karol Páleník a jeho syn Florián. Jablonka je podelená na dve časti, takže v časti Bory je richtárom Józef Lysiak. Ked' som nastúpil do funkcie, v Jablonke žilo okolo 3800 ľudí, teraz ich je asi 4700. Za tie tri desiatky rokov sa toho v našej obci veru veľa zmenilo. Pribudlo množstvo obchodov, vyrástol aj nový gminný úrad, ktorý dovtedy sídlil v prenajímaných priestoroch. Pamätám sa, že na jeho výstavbu sme potrebné tehly páliли na Ďubkówe, mnohí občania zase venovali drevo, ved' každému záležalo na tom, aby výstavba skončila načas. Modernizovali sme tiež cesty, takže dnes väčšina z nich má už kvalitný asfaltový povrch. Vybudovali sme vodovod, kanalizáciu, športový štadión, zaviedli sme telefóny a máme aj modernú telefónnu centrálu. V obci vyrástla prepotrebná čistička odpadových vôd a podarilo sa uskutočniť aj komasáciu i melioráciu polí. V súčasnosti pokračujeme vo výstavbe mostov a mostíkov, ako aj auly pri miestnom lýceu a prednedávnom sme ukončili výstavbu novej základnej školy č. 1, pri ktorej vyrastá športová hala. Pred niekoľkými rokmi sme začali s pomenovávaním ulíc (dodnes asi 80) a pokračujeme aj v úpravách ciest do polí. Máme s tým však nemalé problémy, ved' štrk a kamenie na ich vytvrdenie musíme dovázať pomerne zdľale. V najbližšom čase sa chystáme vybudovať parkovisko pri kostole a asfaltovať ďalšie ulice v obci. Naplánovaná je oprava mostov na riečke Čierna Orava (na uliciach Na skarpie a B. Prusa), modernizácia a údržba uličného osvetlenia (255 lám), výstavba chodníka pri Podhalánskej ulici, ďalšia etapa kanalizácie a podobne.

K povinnostiam richtára patrí o.i. vyberanie daní od občanov (napr. z nehnuteľností a konzervácie melioračných zariadení), vydávanie potvrdení o vlastníctve domáčich zvierat a podobne.

Ako richtár spolupracujem so 16-člennou richtárskou radou. Okrem toho som členom gminnej rady, už tretie volebné obdobie členom revíznej komisie v miestnom urbárskom spolku a od roku 1970 som zároveň predsedom požiarneho zboru v Jablonke. Povinnosti mám teda množstvo, ale som rád, že sa nám darí uskutočňovať všetky naplánované úlohy. Je to možné najmä vďaka dobrej spolupráci so spolobčanmi a vedením gminy, takže verím, že sa Jablonka bude nadálej rozvíjať a opeknieveť.

**JÓZEF
ŁOPUCH**
z Podvľka

- Richtárom som od roku 1989, t.j. druhé volebné obdobie. Mojím predchadcom v tejto funkciu bol Vladislav Boháčik (1985-89) a pred ním Štefan Chovanec. Členom richtárskej rady som od roku 1980, som tiež členom gminnej rady v Jablonke a od februára aj tajomníkom nášho urbárskeho spolku.

Počas môjho „richtárčenia“ sa mi o.i. podarilo rozšíriť telefónnu sieť v obci. Do roku 1992 bolo totiž v obci len 25 telefónnych prístrojov a teraz ich máme vyše 100. Máme už ďalších sto záujemcov a verím, že sa konečne podarí zaviesť telefóny aj na Danielkach. V obci máme novú automatickú telefónnu centrálu s kapacitou 160 čísel. V roku 1994 sme museli vymeniť hlavný transformátor, čo bolo nevyhnutné najmä preto, že v obci pribudlo množstvo elektrických zariadení, najmä cirkuláre. Dovtedy boli veľké výkyvy v dodávke elektrickej energie, takže neraz sa nedal sledovať ani televízny program.

V posledných rokoch sa nám podarilo asfaltovať vyše 2, 5 km ciest, urobiť generálnu opravu ZŠ č. 1 (pri kostole) a začať výstavbu novej ZŠ č. 2, ktorá by mala byť dokončená na jeseň budúceho roka. Vybudovali sme ďalšie dva mosty (do Kudzi a Ziemianstva) a teraz upravujeme parkovisko oproti kostolu. Posledná výstavba oceľového, podbetónovaného mostíka do Kawalerov stála 3 tisíc zlôtých, nepočítajúc vtom hodnotu dobrovoľnej práce miestnych občanov. Tu musíme hned povedať, že bez ich spolupráce a pomoci by sa nám viaceré úlohy nepodarilo splniť asi nikdy.

V tomto roku začneme modernizáciu ďalších úsekov ciest, o.i. do Kudzi, Kawalerov, Pieronkow a na Danielki a vykonáme údržbu verejného osvetlenia (vyše 60 lám). Chceli by sme, aby lampy boli aj

pri každej autobusovej zastávke. Onedlho sa začne výstavba asi 100-metrového úseku cesty na Psiarnu, chceme tiež uplotniť detské ihrisko, opraviť asi 4-km úsek cesty cez les na Danielkach a podobne. Chystáme sa tiež na začatie výstavby kanalizácie a na plynofikáciu obce (spolu s Oravkou, Malou Lipnicou a Chyžným). V tomto roku nám z gminného rozpočtu prisľúbili 493 500 zlých, z čoho 400 tisíc však pôjde na výstavbu ZŠ č. 2. Pri realizácii obecných úloh sa mi dobre spolupracuje aj s našou 8-člennou richtárskou radou.

Na záver by som chcel poznamenať, že v posledných rokoch sa nám asi podarilo zmeniť myslenie mnohých našich ľudí. V minulosti sa totiž stávalo, že jedni tým druhým doslovne závideli. Bývali sme neraz svedkami takých situácií, že ked' sa napríklad skôr začalo budovať na tzv. hornom konci obce, mohli sme počuť od občanov z dolného konca, prečo staviate tam a nie u nás? Ked' sa neskôr práce zase prenesli k nim, závistivo reagovali tí z horného konca. Myslím si však, že to bolo hlavne preto, lebo všetci chceli, aby sa práve

tá „ich“ časť obce rozvíjala skôr. V súčasnosti sa teda snažíme, aby takýto rozdiel občania už nepociťovali, hoci aj dnes je len veľmi t'ažké vyhovieť všetkým naraz. Musia byť však trpežliví a výsledky sa dostať. V obci, kde žije vyše 2300 ľudí, je totiž rôznych úloh a práce nadostač. Chcel by som však dodať, že najmä v posledných rokoch sa toho u nás, najmä vďaka štedrosti jablonskej gminy, podarilo dosť veľa vybudovať a dúfam, že tak bude aj ďalej.

Zaznamenal: PETER KOLLÁRIK

PROBLÉMY ODEVNÉHO DRUŽSTVA

Odevné družstvo v Novom Targu, a jeho filiálka v Jablonke prežívajú v súčasnosti t'ažké chvíle. Ako sme sa dozvedeli, prebieha tu likvidácia, ktorú vykonáva podpredseda lustračného zväzu pracovného družstva vo Varšave a predseda Odevného družstva PODAM v Krakove Janusz Paszkowski. Dlh Odevného družstva v Novom Targu totiž ku koncu roka 1997 dosiahol obrovskú sumu, vyše 700 tisíc zlých.

V Jablonskom družstve pracovalo vyše 85 krajčírok z Jablonky, Chyžného, Malej a Veľkej Lipnice, Dolnej a Hornej Zubrice, Oravky, Podvlka, ba aj zo Spytkowíc. V dvoch veľkých halách šili odevy pre náročný zahraničný trh. Ich výrobky putovali z Jablonky o.i. do Talianska, Nemecka, Holandska i Švajčiarska. V minulosti pracovali dokonca na dve smeny, teraz v podstate nemajú čo robiť.

- Výpovede sme podpisovali 30. apríla t.r. - hovorí jedna z krajčírok, J. Zbelová z Chyžného - takže pracovné zmluvy nám majú vypršať k 30. júlu 1998. Teraz chodíme do roboty len upratovať, robí sa údržba zariadení a podobne. Čo bude ďalej, nevieme...

Poznamenajme, že plat v družstve sa pochyboval od 550 do 600 zlých mesačne, čo nie je sice najlepšie platená práca, ale sčasti riešila zamestnanosť, najmä žien, v tomto oravskom, v prevažnej miere poľnohospodárskom regióne.

Ako sa družstvo dostalo do súčasných problémov? Zadíženosť spôsobili viaceré okolnosti, o.i. nedodržiavanie zahraničných objednávok. Následok nedal na seba dlho čakať. Vedenie to spočiatku riešilo tak, že pozastavilo pracovníkom výplaty (od januára do marca t.r. nedostali nič) a majetok družstva sa dostal pod správu likvidátora. V snahe riešiť situáciu správca podal začiatkom t.r. žiadosť o pridelenie finančných prostriedkov z Vojvodského úradu práce v Nowom Sączi. Išlo o sumu 250 tisíc zlých, z ktorej mali byť uhradené výplaty. Vyplatili ich však len za apríl t.r.

- Zlá situácia v odevnom družstve vznikla preto - hovorí likvidátor J. Paszkowski - že neboli načas splnené viaceré objednávky. Ako vieme, zahraničný zákazník je veľmi náročný najmä na kvalitu a presné plnenie dodávok v termíne, v opačnom prípade jednoducho od zmluvy odstupuje. Poznamenaj-

me, že zlú situáciu zavinilo v značnej mieri vtedajšie vedenie družstva. Je predsa nemyšliteľné, aby si v čase najväčších objednávok až 40% zamestnacov bralo dovolenky, alebo práve vtedy „ochorelo,“ a objednávky stáli. To je jednoducho nemožné.

Na získanie ďalších, nevyhnutných finančných prostriedkov, družstvo o.i. muselo začať s predajom nadbytočných šijacích strojov a osobného automobilu Polonez. Časť nevyužívaných priestorov družstva v Novom Targu odovzdalo do prenájmu, a zo získaných prostriedkov hradilo nevyhnutné mesačné poplatky (ok. 3-4 tisíc zl.), o.i. za vodu, elektrickú energiu, telefón, odvoz smeti, dane a podobne. Koncom mája, zdá sa, svítla pracovníkom v Jablonke malá iskrička nádeje. Po intenzívnych rokovaniach so zahraničným odberateľom bola totiž podpísaná zmluva na objednávku 1000 ks nohavíc, takže práca v odevnom družstve v Novom Targu a v Jablonke sa nanovo rozbehla. Zlá hospodárska situácia v družstve sice ešte nie je definívne zaehnaná, ale podarilo sa vykonať prvý nevyhnutný krok, ktorý môže prinávrať dôveru zákazníka a postupne rozbehnúť aj ďalšiu výrobu. Budúcnosť však ukáže, či sa to ozaj podarí.

PETER KOLLÁRIK

Budova odevného závodu v Jablonke

J. Paszkowski, likvidátor z Krakova

Otec biskup s kňazom J. Malcom počas sv. omše v Nedeci

Biskupske požehnanie pre Nedečanov

KRAKOVSKÝ BISKUP NA SPIŠI

Biskupske návštevy na Spiši boli pre veriacich vždy veľkým sviatkom. Nebolo tomu ináč ani počas poslednej kanonickej vizitácie otca biskupa Jana Szkođoňa z Metropolitnej kúrie v Krakove, počas ktorej navštívil osem farností nedeckého dekanátu.

V Novej Belej

Už na prvý pohľad bolo vidno, že biskupska návšteva bola pre Beľanov mimoriadnu udalosťou. Všetky uličky boli pekne vyzámetané a na jednotlivých domoch viseli nábožné obrázky, niekde doplnené aj bielo-žltými zástavami. Na sobotu a nedele (25.-26. apríla) - dni vzácnnej návštevy, prišlo do Novej Belej aj hodne rodákov zblízka i zdaleka, aby sa nielen spoločne pomodlili, ale aj utužili rodinné vzťahy. Kulminačným dňom vizitácie bola však nedela, kedy v preplnenom kostole odslúžil biskup najprv rannú, a neskôr i predpoludňajšiu slovenskú sv. omšu. - *V mene Otca i Syna i Ducha svätého - zaznalo čistou slovenčinou v novobelskom svätoстánku, a potom ďalšie modlitby. Treba podotknúť, že slovenská výslovnosť otca bisku-*

pa bola skutočne výborná. Po obede sa veriaci stretli s otcom biskupom na spoločnej molitve na miestnom cintoríne. Záver slávnostnej nedele patril mládeži, ktorá v tento deň pristúpila k sviatosti birmovania. Podvečer otec biskup opustil Novú Belú. Nie nádho, lebo o týždeň, 3. mája, navštívil ďalšiu spišskú farnosť - Nedecu.

V Nedeči

Podobne ako Beľania, aj Nedečania sa dobre pripravili na biskupsú návštevu. Krásne vyzdobili nielen obec, ale najmä svoj kostol sv. Bartolomeja, v ktorom sa krátko po príchode začala pobožnosť. Na slovenskej sv. omši vzácnego hosta kyticou kvetov privítali Mirka Gwoźdzová a Natália Milaniaková. Spolu s biskupom celebroval slávnostnú sv. omšu aj slovenský kňaz Jozef Malec. Vo svojej homílie biskup J. Szkođoň vyzval všetkých veriacich k väčšej značalivosti a tolerancii. Vedľa - ako zdôraznil - katolícka viera je spočinutá tak pre Slovákov, ako aj pre Poliakov. On sám - poznamenal - sa cíti biskupom pre obidve národnosti.

Požehnávanie manželských párov v Nedeči-Zámku

Birmovka vo Vyšných Lapšoch

Po skončení slovenských bohoslužieb odišiel otec biskup do nedalekej obce Nedeča-Zámok, kde spolu s nedeckým farárom W. Głowom odslúžil sv. omšu. Radosť Zámočanov bola o to väčšia, že len odnedávna majú svoj kostolík, ktorý vlni navštívil aj poľský primas J. Glemp a krakovský metropolita F. Macharski. Po skončení sv. omše sa každému dostalo biskupske požehnanie.

Z Nedeče-Zámku sa otec biskup opäť vrátil do Nedece, kde navštívil miestny cintorín a v popoludňajších hodinách udelil mládeži sviatost birmovania. Nasledujúci deň vizitácie v Nedeči patril - dalo by sa povedať - mládeži, ale aj nemocným. Otec biskup zároveň navštívil miestnu základnú školu, kde sa stretol s detmi a učiteľmi.

Vo Vyšných Lapšoch a Lapšanke

Do týchto obcí zavítal vzácny host v preddeň Nanebovstúpenia Pána - v stredu 20. mája. Napriek rozkopaným uliciam (vzhľadom na kanalizačné práce), Lapšania dôstojne uvítali otca biskupa. Program vizitácie vo Vyšných Lapšoch bol tiež veľmi pestrý. Biskup o.i navštívil miestnu základnú školu a zúčastnil sa všetkých pobožností, vtom aj slo-

Sv. omša vo vestibule kacvínskej školy

Spoločná modlitba na kacvinskom cintoríne

venskej sv. omše. Potom spolu s mestným farárom zašiel i do nedalekej Lapšanky, kde v miestnom kostolíku Ježišovho Srdca odబabil príležitostnú sv. omšu. Radosť Lapšančanov bola veľmi veľká, keďže - ako to viaceri podotýkali - takúto vzácnu návštevu už dávno nemali. Po sv. omši otec biskup udelil všetkým veriacim a rodinám biskupske požehnanie.

V popoludňajších hodinách sa za pekného slnečného počasia lapšanskí veriaci stretli s otcom biskupom na spoločnej modlitbe na miestnom cintoríne, po ktorej udelil mládeži sviatost birmovania. Ako pri takejto príležitosti býva, v preplnenom lapšanskom kostole sv. Petra a Pavla sa spolu s birmovancami zhromaždili rodičia, kmotrovia, svedkovia, známi a priatelia. Mnohí si zo starých truhiel vybrali aj kroje, čo ešte viac spestrilo túto neobvyklú udalosť. Ako sme sa dozvedeli, k sviatosti birmovania pristúpilo takmer 70 birmovcov. Bolo už neskoro večer, keď sa Lapšania lúčili s biskupom J. Szkodoňom.

V Kacvíne

Biskupská vizitácia v tejto obci sa začala v sobotu 23. mája. Hoci poprchaivalo, Kacvínčania sa na krakovského biskupa starostlivo prípravili. Vyzdobili nielen kostol, ale aj školu a svoje obydlia. Veľmi slávnostným dojom pôsobila najmä miestna základná

škola, vlni odovzdaná do užívania. Teraz ju mal otec biskup posvätiť, dať jej meno pápeža Jána Pavla II., a odhaliť aj pamätnú tabuľu a bustu Otca sv. Totiž v apríli t.r. sa Gminná rada v Nižných Lapšoch uznesla pomenovať školu menom pápeža. A tak nečudo, že sa na podujatí zhromaždili takmer všetci obyvatelia obce. Pomerne veľký školský vestibul bol doslova preplnený - žiakmi, učiteľmi, rodičmi a hostami. Posviacky sa zúčastnili vojt W. Haber, predsedu gminnej rady F. Igler, kurátorka osvety a výchovy v Nowom Sączi B. Wiatrová, riaditeľ kancelárie poslanca F. Adamczyka v Novom Targu E. Kowalczyk, kňazi a poslanci miestnej samosprávy.

Slávnosť sa začala krátkym žiackym kulturným programom, po ktorom učiteľský spevácky zbor „Gorce“ z Nového Targu zaspieval niekoľko náboženských piesní. Nasledovala svätá omša, ktorú celebroval biskup J. Szkodoň s ďalšími kňazmi. V príležitostnej kázni otec biskup vyzval mládež, aby žila príkladným kresťanským životom a bola hrdá na svoju školu. Po sv. omši vojt lapšanskej gminy W. Haber prestrihol stuhu a otec biskup posvätiť tabuľu. Nasledovali príležitostné prejavy a zdravice: riaditeľky školy Z. Małkovej, kurátorky osvety a výchovy v Nowom Sączi B. Wiatrovej, predsedu gminnej rady v Nižných Lapšoch F. Igla, vojta W. Habera,

ktorý vo svojom príhovore zdôraznil význam návštevy chyžianského rodáka, biskupa J. Szkodoňa. Žiaľ, úplne nemiestne bolo vojtovo prirovnanie oravského biskupa k neslávnym osobám pripravovaného plebiscitu - P. Borowemu a W. Halczynovi.

Po vysviacke si mohli rodičia a hostia prezrieť moderné učebne a pracovne, ale aj zaujímavú nástenu s fotografiemi kacvinského fotografa A. Pacygu, zobrazujúcimi návštevu terajšieho pápeža v Kacvíne v rokoch 1968 a 1970.

V nedelu dopoludnia otec biskup spolu s mestným farárom celebroval tri sväté omše, v tom aj v slovenskom jazyku. Vo svojej homílie sa dotkol aj otázok národného cíteria a národné odlišnosti prirovnal k pestrej kyticí kvetov. Poukázal tiež na súčasnú neľahkú situáciu rodín a mládeže. Popoludní sa Kacvínčania spolu s otcom biskupom vybrali na cintorín, kde sa spoľne pomodlili za zomrelých.

Záverečným momentom biskupskej vizitácie bolo udelenie mládeži sviatosti birmovania. Podobne ako vo Vyšných Lapšoch, aj viacerí Kacvínčania vystupovali na slávnosti v malebných ľudových krojoch. Podvečer otec biskup odcestoval do Krakova. Ako sme sa však dozvedeli, do konca roka navštíví aj ostatné spišské obce.

Text a foto: JOZEF PIVOVARČÍK

DAR SRDCA

Naša akcia DAR SRDCA nadálej pokračuje. Tentoraz do nej prispel sumou 10 zł krajan Jozef BRIJA z Novej Belej. Srdečne ďakujeme.

Ktokoľvek by chcel podporiť nás Spolok, môže prispievať na adresu:

Zarząd Główny TSP,
ul. św. Filipa 7/4, 31-150 Kraków.
Konto: BDK v Lublinie,
II/O w Krakowie,
nr. 10701193-2017-2221-0100.

KREMPACHY, NOVÁ BELÁ, DURŠTÍN...

DOKONČENIE ZO STR. 5

c/ 1429 - spomína sa Bartolomej, „plebanus de Dornsteyn“ (Máriássy oklevélta - Diplomatár Máriássych), s. 128. Viac sa Durštin ako farnosť už nespomína.

d/ 1455 - prvý raz sa spomína v listine, ktorú uvádzza Dr. Fekete-Nagy na str. 243.

e/ 1520 - posielali sa desiatky pápežovi Levoovi X.:

Ján, farár z Novej Belej zaplatil 1 florén a 40 denárov;

Quirinus z Krempách zaplatil 2 florény a 32 denárov. (Wagner: *Analecta Scepusii II*, s. 196, Viedeň 1774).

f/ 1600 - 1645 - katolíci na Orave vôbec nemali kňaza, len zo spišských fárov Krempachy a Nová Belá dochádzali kňazi alebo licenciáti, ktorí vysluhovali tie najpotrebnosťnejšie obrady (Matúš Pajdušák: *Reformácia na Orave*).

ŠTEFAN ŠMÁLIK

Posviacka nového požiarneho automobilu

Čestni hostia na tribúne. Snímky: K. Szkodoň

CHYŽNIAŃSKA SLÁVNOST

Účinnosť každého požiarneho zboru závisí vo veľkej mieri najmä od vhodného zaškolenia i obetavosti jeho členov, pohovosti a dobrého technického vybavenia jednotky. Všetky tieto podmienky spĺňa aj zbor v Chyžnom, tým viac, že sa v poslednom čase obohatil o nový požiarnický automobil, ktorého posviacka sa uskutočnila 31. mája t.r.

Splnený sen

Slávnosť sa začala sv. omšou v miestnom kostole sv. Anny, ktorú odslúžil farár M. Wojnarowski. Po nej - za vyhrávania dychoviek z Malej Lipnice a Chyžného - sa pred kostolom konal slávnostný nástup. Členovia požiarneho zboru z Chyžného, ako aj ich hostia - hasiči z jablonskej a veľkolipnickej gminy a požiarinci z Liesku na Slovensku nastúpili pod vedením ml. ašpiranta M. Laciaka z Chyžného. Nedaleko už čakal hlavný hrdina dňa - červený požiarnický automobil LIAZ-TATRA. Nasledovali príležitosťné prejavy. Najprv sa slova ujal predseda požiarneho zboru v Chyžnom Karol Szkodoň, ktorý privítal hostí, vtom vojta jablonskej gminy a predsedu gminnej rady Juliana Stopku a Antona Wontorczyka, oblastného veliteľa požiarnych zborov v Novom Targu kpt. Józefa Galicu, predsedníčku gminného zväzu požiarnych zborov v Jablonke Mariu Matusiakovú, predsedu Vojvodského

veliteľstva požiarnych zborov v Nowom Sączi Czesława Kosibu, gminného veliteľa požiarnych zborov v Jablonke Emila Lihosyta, veliteľa pohraničnej stráže v Chyžnom mjr. Władysława Michałka, ríchtrá obce Janusza Budzińskiego, zástupcov miestneho urbára, predsedu firmy Royce Polska Leszka Kalecyńskiego, sponzora miestnych požiarníkov a ďalších. Ako predseda uviedol, chyžnianskym požiarnikom sa konečne splnil ich veľký sen.

Automobil zo Slovenska

Poznamenajme, že nový automobil má vo svojom vybavení cisternu s objemom 2500 l. vody a 400-litrové zariadenie na hasenie penou, čo je dôležité aj preto, že zásoby vody v okolí obce sú veľmi malé. Ich doterajší požiarnický automobil ŽUK mal už vyše 20 rokov a pomaľy dosluhoval, takže novému automobilu sa všetci nesmierne potešili. O jeho kúpe začali uvažovať už v roku 1995. Na dobrý požiarnický automobil sú však potrebné dosť veľké peniaze. Keďže ich obec vtedy nemala, začali chyžnianski hasiči, a najmä ich veliteľ Józef Żołna a predseda K. Szkodoň hľadať spôsob, aby čo najlacnejšie získali pre zbor dobré vozidlo. Končne, po dlhom hľadaní našli vhodné, aj keď používané auto až v Rimavskej Sobote na Slovensku. So sprostredkováním kúpy im veľmi pomohol bývalý veliteľ požiarneho zboru v

Tvrdošíne Viktor Kováč, ktorý má dlhorocné piateľské kontakty s veliteľom chyžnianskych hasičov. Kompletne vybavený požiarnický automobil LIAZ-TATRA, ktorý má najazdených len 6 tisíc km, stál 90 tisíc zlотов. Peniaze na jeho kúpu dostali z gminy v Jablonke (60 tisíc zł.) a od miestneho urbára (20 tisíc zł.) - už v roku 1996. Finančne pomohli aj krajania z Ameriky, o.i. bývalý predseda požiarneho zboru v obci Stefan Drozd, požiarinci Karol Gnida, Eugeniusz Capiak a ďalší.

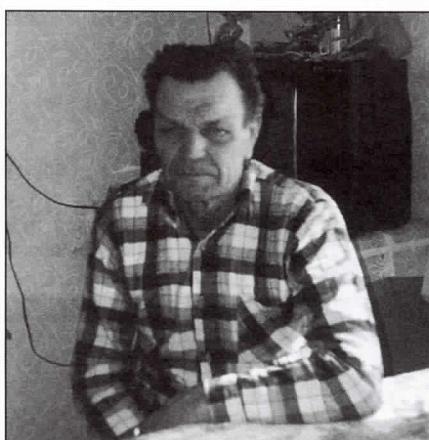
Vráťme sa však k slávnosti. Zavŕšila ju posviacka automobilu, ktorú uskutočnil chyžniansky farár M. Wojnarowski. Nasledovali ďalšie prejavy, vtom jablonského vojta J. Stopku a Cz. Kosibu, ktorí pohrali chyžnianskym požiarnikom k novému, výkonnému automobilu. Potom sa všetci zúčastnení pobrali na slávnostný obed pripravený v požiarnej zbrojnici. K dobrej náladě požiarníkov a hostí prispelo aj vystúpenie súboru Rombaň z Chyžného, ktorý viedie Ján Capiak. Vystúpenia tanecníkov a spevákov sa striedali s veselými tónmi dychoviek.

Večer sa uskutočnila tanecná zábava, ktorá pritiahola mnohých občanov, nielen mladých, ale aj tých starších. Do tanca im vyhrala skupina IMPULZ z Tvrdošína, pod vedením Martina Rosinu. Slávnosť skončila a požiarinci už začali myslieť na výstavbu novej garáže. Veríme, že si úspešne poradia aj s týmto problémom. Želáme im tiež veľa úspechov v ich ľažkej zodpovednej práci.

PETER KOLLÁRIK

J. Żołna, veliteľ hasičov v Chyžnom. Foto: P.K.

Pochod požiarníkov cez obec

MAJSTER GOMBOŠ O SEBE

Písali sme o ňom už viackrát, o jeho pracovitých a pritom veľmi šikovných rukách, ktoré z dreva dokážu vytvoriť ozajstné skvosty, o jeho talente a vyspelom rezbárskom umení, o výstavách jeho diel doma i v zahraničí, o rezbárskom zaškoľovaní mladých, o jeho spoločenskej i krajanskej činnosti a ďalších podrobnostiach jeho života. Zaujímalo nás však, ako sa vlastne dostał k vyzávaniu. Preto sme ho požiadali, aby nám niečo porozprával o svojom detstve a svojich rezbárskych začiatkoch.

Kým mu však odovzdáme slovo pripomeňme, že Andrej Gomboš sa narodil 9. novembra 1921 v slovenskej roľníckej rodine v Jurgove. V tejto podtatranskej obci vychodil i ľudovú školu. Kedže jeho rodičia patrili k tým chudobnejším, musel Andrej od malička pracovať.

- Už ako malý chlapec som bol nútenej pomáhať rodičom. Pásaval som husi, potom kravy. Nosil som pri sebe malý nožčik, ktorý mi svojho času kúpil otec na odpuste. Ten mi pomáhal vyplniť dlhé chvíle pri pasení. Ked'sa husi pokojne pásl, vždy som odbehol niekde do krovia narezat si prútia a konárov a pokúšal som sa z nich niečo urobiť. Najprv som sa snažil z vŕbovej halúzky urobiť si pŕšalku. Ked'sa mi to po viacerých pokusoch konečne podarilo, mal som veľkú radost. Potom som si z liesky vyzeral pekne ozdobenú pastiersku palicu, na ktorú som bol veľmi hrdý. Ked'som mal tých pŕšalok i palic už viac, pokúsil som sa o niečo zložitejšie - pustil som sa do konštrukovania vozíkov. Najprv jednoduchých, ale neskôr sa mi podarilo vystrúhať ozajstný dedinský rebrinák. Stružlikanie ma postupne natol'ko zaujalo, že som sa mu venoval nielen pri pasení kráv, ale aj doma, samozrejme vo voľnom čase. Musím povedať, že všetko, do čoho som sa pustil, sa mi darilo. Ked'som neskôr vystrihal vodný mlyn, chodili ho obdivovať všetci moji kamaráti.

To, čo mi z mojich rezbárskych prvotín azda najviac utkvelo v pamäti, boli topánky, lepšie povedané sandále. Boli jednoduché a súčasne nádherné. Jednoduché preto, že sa skladali len z dvoch častí: drevencích podrážok a kožených remenčekov. Nádherné preto, lebo som už nemusel chodievať boso a pozerať na svoje doráhané a opuchnuté nohy. Musím totiž povedať, že pre ľažkú situáciu v rodine, moji rodičia neboli v stave kúpiť mi viac, len jedny topánky v roku. Tie som potom nosil, ako všetky chudobnejšie deti, len do kostola v nedele a vo sviatky, no a do školy. Ináč sa celý čas chodilo boso. Svoje topánky som mal tak rád, že som ich aj pomenoval. Volali sa „ježišky“ (jezuski). Prečo práve tak? Lebo mi priponívali sandále Ježiša Krista, ktoré som videl na svätých obrázkoch.

Rezbárstvu ma nikto neučil, prišlo akosi samo a postupne sa stalo, popri roľníctve, -

Majster A. Gomboš. Foto: A. Chalupec

Jánošíkovský motív. Foto: F. Lašut

môžem to tak povedať, - moju veľkou láskou, koničkom, ba mojm druhým povoláním, ktorému som verný podnes.

Poznamenajme, že A. Gomboš popri spomínaných hračkách začal neskôr vyzávať i predmety každodennej potreby, drevené lyžice, vidličky, taniere, črpáky a pod. Často chodil do lesa a hľadal samorasty, z ktorých po opracovaní vedel vyčariť pekné umelecké predmety, svietniky, vešiaky, časti nábytku, či rôzne figuríny, ktoré vzbudzovali všeobecný obdiv. Tak sa postupne dostał k umeleckému rezbárstvu, figurálnym rezbám i basreliéfom, ktoré mohli diváci pred niekoľkými rokmi obdivovať na viacerých výstavách, o.i. v Bratislave, v Nemecku a inde. Neskôr si zriadil dielňu, kde vlastne vznikla väčšina jeho prác, ktoré zostanú navždy svedectvom veľkého talentu a majstrovstva Andreja Gomboša.

Niektoří možno vedia, lebo Život o tom kedy si písal, že Andrej Gomboš sa prejavil nielen ako šikovný rezbár, ale i ako učiteľ rezbárstva. Viedla ho k tomu myšlienka, aby rez-

bárstvo v Jurgove nezaniklo. V roku 1960 vyhľadal v Jurgove desiatich najšikovnejších chlapcov od 10 do 15 rokov, s ktorími sa potom vo svojej dielni pravidelne stretával a zaučal ich do tajov rezbárskeho umenia. Nažvali sme to v Živote Gombošova akadémia. Zaškoľovanie trvalo štyri roky a prinieslo obdivuhodné výsledky. Niektorí chlapci sa preukázali skutočne veľkým talentom. Zistili sme, že dnes štyria z jeho vtedajších učňov majú samostatné dielne, dvaja pracujú v jeho dielni a štyria sa rezbárstvu venujú len príležitostne.

V roku 1974 otvoril majster Gomboš druhú školu rezbárstva, zaregistrovanú a podporovanú „Cepeliou“, s ktorou spolupracoval už od r. 1954 (dodával jej svoje výrobky). Zaškolil v nej ďalšiu desiatku jurgovských chlapcov. Dnes o tom spomína s veľkým uspokojením, že po ňom zostanú nielen jeho diela, ale i skupina schopných nasledovníkov v Jurgove.

SOŇA ŠENKÁROVÁ

KRÁTKO ZO SPIŠA

Maličká obec Nedeca - Zámok sa usiluje získať plnú samostatnosť. Vlani si vybudovali nevelký kostolík sv. Andreja a nedávno aj obecný kultúrny dom. Uznesením gminnej rady v Nižných Lapšoch obec dostala tiež niekoľkoárový pozemok na zriadenie miestneho cintorína.

1. júna sa v klubovni MS SSP v Novej Belej konala pracovná schôdza Obvodného výboru SSP na Spiši, ktorú viedol predseda OV A. Pivočík. Na zasadanie, ktorého sa zúčastnil aj tajomník ÚV SSP E. Molitoris, prerokovali členovia OV rad otázok tohtoročnej krajanskej práce na Spiši a iných problémov.

V sobotu, 6. júna t.r. sa na Spiši opäť ozvali hasičské sirény. Horelo v Nedeci, kde oheň strávil neveľké hospodárske stavisko krajana J. Madeju. Apelujeme o veľkú ostrážitosť najmä v horúcom letnom období.

Od konca mája platí nový cestovný poriadok. Veľké zmeny na autobusových linkách sme na Spiši nezaznamenali. Práve naopak, Oblastná správa štátnej autobusovej dopravy rozšírila niektoré spojenia, najmä so Slovenskom. Bez problémov sa dostenate do Dolného Kubina, Liptovského Mikuláša, Kežmarku, Námestova, Nižnej, Popradu, Rožňavy, Trenčína, Spišskej Novej Vsi a naposledy aj Oravice, kde môžete využiť aj tamojšie kúpeľné zdroje.

JOZEF PIVOVARČÍK

ANJELSKÝ HLAS ORGANOV

Organ patrí nepochybne k najkrajším hudobným nástrojom. Hovorí sa, že je to vlastne kráľ hudobných nástrojov. Nachádzame ho vo väčšine spišských a oravských kostolov. Bez jeho vznešených tónov by sme si dnes nevedeli ani predstaviť nedeleňu či inú pobožnosť.

Ako vznikol?

Na túto otázku nemožno jednoznačne odpovedať. Pôvod organu treba hľadať najpravdepodobnejšie v starovekej Číne a Egypte. Bol to vtedy maličký nástroj, nazývaný syrinx, čiže Pánova pišťala. Vznikol spojením niekoľkých trstinových pišťal rôznej veľkosti a tónovej výšky, do ktorých sa vzduch vháňal spočiatku ústne. Až neskôr k nim pridol neveľký mech, aký majú napr. gajdy. Za vynálezcu organu sa dnes pokladá učený Grék Ktesibios z Alexandrie, ktorý v 2. stor. p.n.l. zstrojil hydraulický (vodný) organ, v ktorom bol tlak vzduchu regulovaný vodným stípcom. Samozrejme na takomto organe sa dali hrať len veľmi jednoduché melódie. Antický typ organu si vraj veľmi oblíbil rímsky cisár Nerón, ktorý hrával na tomto nástroji v Koloseu počas zápasenia gladiátorov a mučeníctva prvých kresťanov. Sláva organu nezanikla ani po páde Rímskeho impéria. Napok, rozšírila sa najmä v Byzantskej ríši, kde mal organ významnú funkciu pri dvorských ceremoniánoch. Až neskôr sa z kráľovských a kniežacích dvorov dostal do kostolov. Hovorí sa, že organovú hru pri bohoslužobných obradoch zaviedol ako prvý pápež Vitalianus (657-672). Spočiatku však týchto nástrojov nebolo veľa, preto k ich väčšiemu rozšíreniu došlo až v 13. storočí, kedy pápež Celestín nariadił, že v kostoloch sa má používať výlučne organová hudba. Vtedy sa čoraz

častejšie začali objavovať najprv v rádových i mestských a neskôr aj dedinských kostoloch. Najstarší zachovaný organ sa asi nachádza v Rímskom múzeu v Budapešti. Objavili ho náhodne archeológovia v roku 1931 nedaleko Budína. Odhaduje sa, že bol zhodený okolo roku 230 n.l. Jeho pišťalky sú rozmiestnené v štyroch radoch a všetky sú ovládané len trinástim klávesmi. K najstarším nástrojom tohto druhu patrí tiež organ vo švajčiarskom meste Sion. Pochádza z 13. stor. a, čo je iste zaujímavé, dá sa na ňom podnes hrať.

Dnešné organy

Organy - od svojho vzniku podnes - prešli zložitým vývojom a každá doba, počnúc od gotiky po súčasnosť, odtlačila na nich svoju pečať. Dnešný organ, odborne povedané mechanizovaný aerofón, je najväčší a najzložitejší hudobný nástroj. K jeho hlavným súčasťiam patria kovové buď drevéne pišťaly, zoradené podľa výšky a farby tónu do skupín, tzv. registrov, potom vzdušnice, mechy, čerpadlá vzduchu, ozdobná skriňa čiže prospekt, hrací stôl a traktúra. Ako fungujú jednotlivé súčasti, nebudeme popisovať. Tak či onak je to zložitý nástroj a naučiť sa na ňom hrať nie je jednoduché. Na Spiši a Orave máme však viacerých nadaných organistov, ktorí sa hre na organe venujú od malička a nezriedka sa u nich toto povolanie dedí z pokolenia na pokolenie.

Naši organisti

Patrí k nim Andrej Soja z Kacviny, znamenitý hudobník, ktorý sa hudbe venuje od malička a dokáže zahrať na viacerých hudobných nástrojoch, vtom na harmonike, trúbke a samozrejme na organe. Má vynikajúci hudobný sluch a ked' počuje hrať nejakého

Hrá kacvínsky organista A. Soja

začiatočníka, hned' vie, či sa z neho dá niečo vykresať. Ako nám povedal, záujem o hudbu, vtom o hru na organe, zdedil po svojom otcovi Martinovi, taktiež organistovi. Aby zdokonalil svoje schopnosti, v 70. rokoch sa zúčastnil osobitného kurzu pre organistov v Krakove, kde si znamenite počínal. Začal hrať v kacvínskom kostole Všetkých svätých, keď mal sotva sedemnásť rokov. Hrával na pneumatickém organe z roku 1914, zstrojenom v dielni J. Angestera v Budapešti. Pred koncom prvej svetovej vojny boli z neho na vojenské účely demontované niektoré pišťaly. Neskôr bol opravený a chýbajúce pišťaly nahradené novými. Mal deväť hlasov. Kacvínčania boli s ním spokojní. Vek však na ňom odtlačil svoju pečať a tak sa Kacvínčania - namiesto opravy - rozhodli zaobstať si nový organ, ktorý bol 31. marca 1997 za účasti biskupa J. Szkodonia posvätený. Nový organ si pochvaluje aj organista S. Soja. Je riadený automaticky, má 17 hlasov a množstvo rôznych technických noviniek. V obci je ešte ďalší, rovnako skúse-

Beliansky organista J. Cervas

Cvičí A. Grigľák z Vyšných Láپš

ný organista František Vida, ktorý istý čas hrával nielen v Kacvíne, ale aj v susednej Nedeči.

Novobel'ského organistu Jána Cervasom stretol práve „pri práci“ na chóre tamojšieho kostola sv. Kataríny. Jeho zvučný hlas v sprievode organu bolo počut' aj vonku. Práve sa odbavovala slovenská sv. omša a tak spieval po slovensky. Organistovanie prevzal po svojom otcovi Jakubovi. Popri otcovi ho hre na organe zaúčal aj M. Novák z Nedeca. Beliansky organ, ako čítame na informačnej tabuľke, bol zhodený vo viedenskej firme Gerbruder-Rieger v roku 1878. Odvtedy bol samozrejme niekoľkokrát opravovaný. Má skoro 300 písťal, 6 hlasov a 12 registrov.

Vzduch do mechov sa v ňom vháňa elektricky, predtým to však museli robiť belianski chlapia. Ján Cervas pozná organ ako vlastnú dlaň. Ani nečudo, ved' hrá na ňom takmer 55 rokov. Po prvýkrát si k nemu sadol v roku 1942. Podľa neho je organ veľmi citlivý nástroj. Lepšie sa na ňom hrá v lete, za teplého počasia, keď je vzduch redší a najmä suchší. Tvrdí, že pre každého začiatočníka je najťažšie zvládnúť prvé akordy. Potom to už nejak ide. Jeho, ako nám povedal, by dnes už neprekvapil žiadnen, ani ten najmodernejší organ.

Lapšanského organistu Alojza Grigláka sme zastihli doma, keď práve sedel za malým elektronickým organom - keyboardom. Vzdal sa už hrania v kostole, lebo tamojší organ si

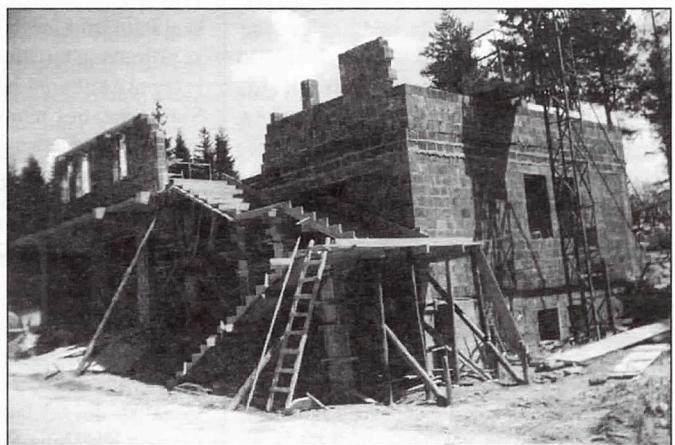
nutne vyžaduje opravu a naladenie. Vydáva totiž syčivé až chraptivé zvuky. Ako spomína, hrať na hudobných nástrojoch sa naučil v mladosti, počas pôsobenia v lapšanskej dychovke, ktorú viedol Gervaz Griglák. Nenadarmo sa predsa hovorí, že čo sa človek za mladi naučí, v starobe akoby našiel.

Poznamenajme ešte, že organisti sa zúčastňujú všetkých pobožností v kostole a navyše sú prítomní na pohreboch, sobášoch, pri krstenci, ba aj počas koledovania. Vďační farníci im za ich službu platia tzv. „sypku“, čiže isté množstvo obilia, prípadne neveľkú peňažnú sumu.

Text a foto: JOZEF PIVOVARČÍK

Budova pohraničnej stráže vo Veľkej Lipnici

Výstavba colnice vo Winiarczykówke

NA HRANIČNOM PRIECHODE

Letná sezóna je v plnom prúde, deťom začali dlho očakávané prázdniny a mnohí turisti sa vybrali na dovolenkú. Hoci väčšina z obyvateľov prihraničných obcí na Orave a Spiši, najmä roľníci, trávia letné dni doma (v tomto období majú na poliach najviacej práce), blízkosť so Slovenskom neraz využívajú aj oni. Chodia napríklad na návštěvu svojich blízkych a priateľov, na nákup, a podobne robia aj slovenskí občania. Oravci z veľkoliipnickej a jablonskej gminy majú na Slovensku najbližšie cez dva hraničné priechody: Chyžné-Trstená a Winiarczykówka-Bobrov. Tento druhý priechod, určený pre malý pohraničný styk, je otvorený v období od 1. apríla do 30. septembra od 8.00 do 20.00 hod. a od 1. októbra do 30. marca od 9.00 do 16.00 hod. Ako to vyzerá na priechode vo Winiarczykówke? Zašiel som sa tam pozrieť a dovediet niečo viacé priamo na mieste. Základné informácie mi podal službukanajúci príslušník poľskej pohraničnej stráže.

- Cez hraničný priechod prešlo od jeho otvorenia na jeseň minulého roka už niekoľko desiatok tisíc občanov. Napríklad v aprili t.r. to bolo celkom 8653 osôb, z toho 7387

Slovákov a 2763 osobných automobilov. Slováci, ako vidieť, využívali priechod častejšie, čo je ovplyvnené najmä návštevou trhov. Najväčší nával je teda v stredy, t.j. na trhy v Jablonke a vo štvrtky i soboty, na trhy v Novom Targu. Tadeto si skracujú cestu, hoci späť sa mnohí z nich vracajú cez priechod v Chyžnom.

Prečo tak robia? Vysvetlenie je jednoduché. Cez priechod vo Winiarczykówke môže občan Slovenska previeť tovar v maximálnej hodnote 10 dolárov, t.j. asi 340 korún, kvôli čomu by sa im na nákup do Poľska ani neoplatilo príst. Priechod však využívajú aj tí občania, ktorí majú na jednej či druhej strane hranice svojich známych či rodinu, ved' hľavne pre nich boli otvorené takéto priechody, určené na malý pohraničný styk. V októbri 1997 bola vo Winiarczykówke odovzdaná do užívania nová budova pohraničnej stráže, ktorá sa nachádza asi 1 km pred hraničným priechodom. V horších podmienkach zatiaľ na hranici pracujú colníci, ktorí si svoju službu plnia v provizórnych priestoroch. Majú dve, tzv. Unimo búdky. Budova novej colnice, ktorá by mala po dokončení slúžiť medzinárodnému priechodu, je zatiaľ len vo výstavbe. Po jej dokončení, čo by nemalo tak dlho trvať, sa značne odťaží preprava cez hraničný priechod v Chyžnom.

Služby na tomto priechode sú podelené. V párne dni slúži poľský príslušník hranickej stráže so slovenským colníkom a v nepárne dni zase slovenský colník a príslušník hranickej polície.

Jedno je však isté. Kontakty občanov obidvoch štátov sa zdarne rozvíjajú, o čom svedčí množstvo ľudí prechádziacich hranice na slovensko-poľských priechodoch. V mnohých obciach sa v posledných rokoch začína čoraz viac myšľieť na turistov. Buduje sa pre nich infraštruktúra agroturistiky, t.j. podmienky na kvalitné ubytovanie a stravovanie a aktívne trávenie voľného času. Dúfajme teda, že v budúcnosti budú ľudia takéto hraničné priechody využívať viacé na turistické ako obchodné ciele.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

OPRAVA

V Živote č. 6/98 sme v článku Návšteva slovenských tvorcov na str. 17 omylem uviedli, že na cintoríne vo Veľkej Lipnici je pochovaný Andrej Radlinský. Ide však o Štefana Radlinského. Za omyl sa ospravedlňujeme.

Redakcia

MATIČNÝ SVETOVÝ FESTIVAL SLOVENSKEJ MLÁDEŽE

V dňoch 31. júla až 8. augusta 1998 sa v Martine v rámci Svetového roka Slovákov uskutoční Matičný svetový festival slovenskej mládeže (MSFSM). Mottom festivalu je **Slovenský svet a jeho budúcnosť**, ktorým sa prezentuje vzťah Slovenska k životu všetkých Slovákov žijúcich nielen pod Tatrami, ale aj v iných krajinách sveta.

MSFSM ako jedinečné podujatie slovenskej mládeže z celého sveta organizuje Matica slovenská v Slovenskej republike už po tretíkrát. Organizátori počas deviatich dní pripravujú pre účastníkov rozsiahly kultúrny, vzdelávací, športový a spoločenský program. Nosnou súčasťou festivalu budú celodenné podujatia venované Slovákom zo zahraničia, ďalej stretnutie predstaviteľov všetkých slovanských Matic, seminár Matica slovenská a slovenské zahraničie, sprístupnenie záverečnej časti expozície Slovenského národného literárneho múzea Matice slovenskej, Matičná

nedele, Deň mladých matičiarov, slávnostný otvárací a záverečný galaprogram s diskotékou pre mladých.

Z ďalších kultúrnych programov to bude prehliadka klenotov slovenskej filmovej tvorby renomovaných slovenských režisérov a najúspešnejších tvorcov mladej generácie, v oblasti divadelného umenia sa predstavia úspešné neprofesionálne divadelné súbory. Tradičná ludová kultúra bude prezentovaná folklórnymi súbormi, speváckymi skupinami i jednotlivcami zo Slovenska a zo zahraničia, zo vzdelávacích programov môžu zaujať Dejiny Slovenska a Slovákov, Cesta Slovákov k slovenskej štátnosti a iné. Z rekreačných programov sa pripravujú turistické výlety za prírodnými krásami a kultúrno-historickými vzácnosťami Slovenska, tiež množstvo športových podujatí. Mladí ľudia sa môžu pred začiatkom festivalu zúčastniť na matičnom medzinárodnom ekotábore v obci Bacúch v dňoch 6. - 29. júla

1998 pri záchrane vzácných technických pamiatok. Po skončení festivalu v dňoch 8. a 9. augusta sa pripravuje spomienka na A. Hlinku v Ružomberku a tradičný Národný výstup na Kriváň.

Na festivale sa očakáva účasť okolo 2000 mladých ľudí, z toho 500 zo zahraničia. Účastnícky poplatok na celý pobyt činí 40 USD (alebo ekvivalent). Za tento poplatok môžu účastníci absolvovať všetky programy festivalu a získať upomienkové predmety. Cestovné, ubytovanie a stravné si účastníci hradia z vlastných prostriedkov.

Prihlášky na festival možno posielajú na adresu:

Sekretariát MSFSM
Matica slovenská
Námestie J. C. Hronského 1
036 52 Martin
Slovenská republika

tel/fax: 00421-842/224-273
tel: 00421-842/224-272, 313-71

PaeDr. VLASTA BELLOVÁ
zástupkyňa riaditeľa IA MS

VÝLET NA SLOVENSKO

V dňoch 26. až 28. marca t.r. som sa spolu s ďalšími 45 študentami gymnázia v Jablonke, učiacimi sa slovenský jazyk, zúčastnila na trojdňovom zájazde na Slovensko. Pred výletom sme sa oboznámili s trasou výletu a potom už každý obdivoval vysoké hory a údolie riek Oravy a Váhu, ktoré nás viedli k nášmu cielu - Bratislavu. Po ceste sme videli o.i. Oravský hrad, fabriku televízorov OTF v Nižnej na Orave, mesto Dolný Kubín, Kral'ovany, Žilinu, Trenčín a trenčiansky hrad a napokon Nitru. Na nitrianskom hrade sme navštívili katedrálu sv. Emeráma, kde sme sa oboznámili s jej dejinami a obdivovali sme bohatu zdobené interiéry a vzácné pamiatky sakrálneho umenia. Návšteva Nitry rýchlo skončila a my sme pokračovali v ceste do hlavného mesta Slovenska, kde sme docestovali večer. Po ubytovaní sme išli do divadla na predstavenie zaujímavej súčasnej hry „Výmena“, ktorá sa všetkým páčila.

V druhý deň nášho pobytu sme mali stretnutie v Dome zahraničných Slovákov, kde sme

boli veľmi srdečne privítaní. Videli sme tu o.i. výstavku dávnej kultúry zahraničných Slovákov z Ukrajiny. Neskôr sme boli v múzeu a na návšteve Univerzity J. A. Komenského. Neobišli sme ani bratislavský hrad, z ktorého sme obdivovali prekrásnu panorámu Bratislavu. Na hrade sme si prezreli galériu, kde je inštalovaná výставка rytierskej zbroje, keramiky, starodávneho roľníckeho náradia a nábytku. Po prechádzke malebnými uličkami starého mesta sme mali osobné voľno, ktoré každý využil po svojom.

Ráno, v treťi deň nášho výletu, sme Bratislavu, žiaľ, opúšťali. Po ceste sme videli ešte fabriku osobných automobilov Volkswagen, zastavili sme sa v Modre, kde je pochovaný Ludovít Štúr a neskôr v známom kúpeľnom meste Piešťany, kde sme si pozreli kúpalisko a navštívili sme miestne múzeum. Po dobrom obede nás cesta viedla do Martina, sídla Matice slovenskej. Nemohli sme si ju však, žiaľ, prezrieť zvnútra, lebo bola zatvorená. Pred

budovou MS sme si teda urobili aspoň spoľočnú fotku, nasadli sme do autobusu a vracali sme sa späť do Jablonky, kde sme prišli večer.

Skončili sa tri dni nášho výletu, na ktorý nikdy nezabudnem. Aj vo mne, tak ako aj v mojich kamarátkach, najväčší dojem zanechala Bratislava. Chcela by som sa tam vrátiť a prežiť všetko ešte raz.

KINGA WIERZBIAKOVÁ

*

V mene všetkých študentov z lýcea v Jablonke, chceme podakovať za zorganizovanie a finančné zabezpečenie nášho zájazdu na Slovensko tajomníkovi ÚV SSP Ludomírovi Molitorisovi. Našim vedúcim, predsedovi OV na Orave Robertovi Kulaviakovi a profesorom Helene Páleníkovej a Zdzisławovi Galikovi, d'akujeme za poskytnutie množstva informácií, ktorími sme si obohatili naše vedomosti o Slovensku.

Študenti Lícea hrdinov Westerplatte v Jablonke

KRÁTKO O UČEBNICIACH

Knihy patria k základným potrebám človeka. Sú totiž hlavným zdrojom informácií, vzdelávania a vôlej poznania. Je paradoxné, že hoci sa ich vydáva veľmi veľa, jednako stále chýbajú. Podobne vyzerá situácia v oblasti školských učebníc, v tom najmä príručiek slovenčiny. S ich nedostatom sa naše školstvo borilo celé desaťročia.

Vzhľadom na tento problém v roku 1991 zorganizovalo Ministerstvo národného vzdelávania PR pracovnú konferenciu v Zakopanom, venovanú práve otázkam prípravy nových učebných osnov a učebníc slovenského jazyka pre základné školy. Mala kladný ohlas a spôsobila, že sa do procesu tvorby nových učebných osnov i učebníc slovenčiny zapojili

la skupina našich učiteľov: Mária Głodasiuková, Žofia Chalupková, Žofia Bogačíková, Anna Krištofeková a Dominik Surma.

Ich práca nebola ľahká a vyžadovala si dôkladnú prípravu medziiným preto, že v jednotlivých školách bol vyučovací systém slovenského jazyka veľmi diferencovaný. V niektorých školách sa totiž slovenčina vyučovala ako materinský jazyk od prvého ročníka, v iných ako voliteľný nepovinný predmet a v ďalších ako cudzí jazyk, povinný od piateho

ročníka. Napokon boli osnovy spracované a od roku 1993 zavedené ako povinné do našich škôl na Spiši a Orave.

Za tým nasledovalo spracúvanie učebníc. V roku 1996 vyšla v náklade Školského a pedagogického nakladateľstva vo Varšave veľmi pekná učebnica slovenčiny pre 5. ročník (pre začiatokov), ktorou autorkou je Mária Głodasiková. Volá sa *Aká si mi krásna...* a bola vytlačená v tlačiarni Spolku Slovákov v Krakove. Jej pokračovaním je druhá učebnica pre 6. ročník (druhý rok vyučovania slovenčiny), ktorú taktiež spracovala M. Głodasiková. Bola pomenovaná *Nad Tatrou sa blýska...* a vyšla v minulom roku. Obsahuje

program pre pokročilých, má rozšírenú slovnú zásobu a pod. V ďalších triedach sa zatiaľ vyučuje podľa starších, vhodne upravených učebníc, zostavených a vydaných v Poľsku už skôr.

Okrem uvedených učebníc učitelia spracovali aj ďalšie pomocné príručky pre vyučovanie slovenčiny. Sú to *Pracovné zošity zo slovenského jazyka* (pre rôzne ročníky). Ich autormi sú: Žofia Chalupková pre 5. a 7. ročník, Anna Krištofeková pre 6. ročník a Dominik Surma pre 8. ročník.

Zhodnoteniu aktuálnej situácie v oblasti učebníc a plánom do budúcnosti bolo venované i ďalšie stretnutie v priestoroch Školského

i pedagogického nakladateľstva vo Varšave, ktoré sa uskutočnilo vo februári t.r. za účasti našich učiteľov, predstaviteľov Ministerstva národného vzdelávania PR a Spolku Slovákov v Poľsku. Bolo o.i. dohodnuté, že vzhľadom na práve pripravovanú školskú reformu, ktorá si vyžiada i zmenu osnov, sa zatiaľ bude pracovať na dokončení cyklu pracovných zošitov a až potom sa pristúpi k zostavovaniu učebníc. Dodajme ešte, že všetky koordináčné práce pri vydávaní slovenských učebníc v spomínanom Školskom a pedagogickom nakladateľstve vedie p. Marta Bureková, ktorá učiteľom významne pomáha a nezriedka ich aj inspiaruje.

SOŇA ŠENKÁROVÁ

KRÁTKO Z ORAVY

Dňa 3. júna 1998 sa dožil 60 rokov krajan Eugen Andrašák z Jablonky, mestny richtár a 21. júla osláví 65. narodeniny Emil Karkoška z Malej Lipnice, dlhorčný člen folklórneho súboru Kordoň. Obom oslavencom želáme k jubileu veľa zdravia a pohody.

* * *

11. mája t.r. bol na hraničnom priechode v Chyžnom zadržaný turecký kamión s nákladom oblečenia z tzv. druhej ruky, smerujúci do Varšavy. Počas dôkladnej prehliadky sa zistilo, že cena tovaru podľa faktúr nezodpovedala jeho kvalite. Napríklad nové menčestrové nohavice „Cross“ (ktorých viezol 14 tisíc kusov), mali stáť len 1, 20 zł. za kus, riflové košeľe - 1, 44 zł., vetrovky - 3, 24 zł. Samozrejme podozrivý náklad bol zaistený.

* * *

Počas trojdňovej návštevy vo Veľkej Lipnici (16. až 18. mája t.r.) odslúžil oravský biskup Jan Szkodoń omše v miestnom kostole sv. Lukáša a 3 kaplnkách a udelil sviatosť birmovania 102 osobám. Stretol sa tiež s chorými, školskou mládežou, zdravotníkmi, pracovníkmi gminného úradu, členmi gminnej rady a reholnými sestrami Albertínkami.

* * *

V nedelu 24. mája t.r. v podvŕšianskom kostole sv. Martina (na snímke), udelil krakovský biskup Albin Małysiak sviatosť birmovania 115 osobám z Podvŕšia, Harkabuza a Podsrnia.

* * *

V zdravotnom stredisku vo Veľkej Lipnici pracujú v súčasnosti 2 lekári, vtom jeden pediatrer, 2 zubní lekári, 1 pôrodná asistentka, 2 laboranti a 1 rehabilitačný pracovník, ktorí udeľujú pomoc 5340 obyvateľom z Veľkej Lipnice a Kyčor. Rehabilitačné služby využilo v minulom roku 9000 pacientov a v analytickom stredisku vykonali vyše 8000 krvných rozborov.

* * *

18. mája t.r. sa na zasadnutí gminnej rady v Jablonke rozhodlo, že na dofinancovanie výstavby 3. etapy kanalizácie a čističky odpadových vôd v Dolnej a Hornej Zubrici bude potrebné zobrať pôžičku vo výške 300 tisíc zł, ktorú poskytne Družstevná banka v Jablonke.

* * *

Počas domovej prehliadky v domoch Władysława K. z Malej Lipnice a Andrzeja K. z Jablonky našla polícia o.i. lišie kože, jelenie parohy a pušku (KBKS) s ďalekohľadom. Polícia stíha podozrivých za nedovolené držanie zbrane a pytlactvo.

* * *

V poslednom období došlo na Orave k viacerým dopravným nehodám. 13. mája t.r. narazil do zaparkovaného automobilu v Kyčoroch vodič motocykla MZ 250 a utrpel zlomeninu nohy. K ďalším nehodám motocyklistov došlo 30. a 31. mája t.r. vo Veľkej Lipnici a Kyčoroch. 14. mája t.r. sa v Malej Lipnici pod kolesá osobného automobilu Fiat 126 P dostal jeden z chodcov a na svoju nepozor-

nosť doplatil zlomeninu nohy. 30. mája t.r. sa počas nehody v Chyžnom zranili tri osoby, vtom 13-ročné dieťa. Vinníkom bol vodič Fiate 126 P, ktorý počas predbiehania nákladného auta zišiel na okraj cesty a prevrátil sa. 5. júna t.r. v Malej Lipnici zahynul 19-ročný motocyklista, ktorý narazil do betónového mosta.

* * *

30. mája t.r. sa na zasadnutí gminnej rady vo Veľkej Lipnici hovorilo o.i. o pokračovaní komasácie, o programe ďalšieho rozvoja obce, o opravách škôl a ďalšej výstavbe colnice vo Winiarczykówe. Najviacej emócií medzi občanmi vyvoláva priebeh komasácie.

* * *

2. júna t.r. sa vo Veľkej Lipnici konalo stretnutie zástupcu novosádzského vojvodu s predstaviteľmi urbárov z Lokce a Rabčí na Slovensku. Hovorilo sa najmä o vyriešení otázky vlastníctva pôdy po oboch stranach hranice. Poznamenajme, že urbár z Veľkej Lipnicy vlastní na slovenskej strane 50 ha pôdy.

* * *

27. mája t.r. našli deti vo Veľkej Lipnici nevybuchnutý granát z obdobia 2. svetovej vojny. Nález zabezpečili míneri z Děbice.

* * *

V Chyžnom pokračuje modernizácia (rozširovanie krajníc a asfaltovanie) cesty E-7, vedúcej k hranicnému priechodu. Na tento cieľ určila jablonská gmina v tomto roku 180 tisíc zł.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

L. Molitoris, R. Kulaviak a M. Žabenský počas otvorenia

Žiaci jubilujúcej školy č. 2 v Jablonke

V. DEŇ SLOVENSKEJ KULTÚRY NA ORAVE

K najkrajším krajanským kultúrnym podujatiám na Orave patrí nepochybne Deň slovenskej kultúry, ktorého jubilejný, 5. ročník sa uskutočnil 21. júna t.r. v Jablonke. Organizátori podujatia, t.j. Spolok Slovákov v Poľsku, OV SSP na Orave a vedenie Základnej školy č. 2 so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke, pripravili aj tentokrát bohatý kultúrny program. Spolupracovali na ňom i osvetové strediská v Dolnom Kubíne, Liptovskom Mikuláši a Čadci, ktorí priviedli do Jablonky viaceré folklórne a iné súbory a hudby zo Slovenska.

Slávnosť sa začala účasťou krajanov a hostí na slovenskej sv. omši v kostole Premenenia Pána v Jablonke, ktorú celebroval kňaz Paweł Kubani. V kostole sa peknými chrámovými spevmi predstavil Zmiešaný spevácky zbor z Krivej, pod vedením učiteľa Františka Mrkvu. Počas kázne kňaz pripomenal 50. výročie založenia ZŠ č. 2 v Jablonke a pozdravil vedenie školy a jej absolventov. Na oltári sa vynímala krásna kyticá 50 červených ruží, ktorú venovali žiaci školy. Po omši jej účastníci prešli do amfiteátra, kde sa už schádzali prví diváci a v zákulisí sa na svoje vystúpenia pripravovali naše i hostujúce súbory.

Tancuje detská skupina z Malej Lipnice

V amfiteátri

- *Prinášame vám posolstvo zo Slovenska* - oznamili divákom konferenciéri podujatia R. Kulaviak a M. Žabenský. - *Nech tento most hudby a tanca spríjemní dnešné nedelené poludnie.* Potom, po úvodnom vystúpení 12-členného dievčenského speváckeho zboru, privítali medzi divákm vzácnych hostí: riaditeľku Slovenského inštitútu vo Varšave Margitu Baligovú, generálneho riaditeľa sekcie miestnej a osobitej kultúry pri Ministerstve kultúry SR Dušana Mikolaja, nowosączského vicevojvodu Czesława Borowicza, jablonského vojta Juliana Stopku a jeho zástupcu Władysława Pilcha, riaditeľku lýcea v Jablonke Anielu Stopkovú, riaditeľa oddelenia pre občianske záležitosti Vojvodského úradu v Nowom Sączi Janusza Patera, inšpektorku Delegatúry Kuratória osvetvy a výchovy v Novom Targu Halinu Baňkovú, kňazov Pawła Kubaniho a Stanisława Góreckeho, riaditeľu Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne Oľgu Žabenskú, metodickú pracovníčku pre folklór Kysuckého osvetového strediska v Čadci Darinu Hnidkovú, pracovníčku odboru kultúry v Čadci Janu Bírovú, tajomníka ÚV SSP Ludomíra Molitorisa,

šéfredaktora Života Jána Špernogu a ďalších.

S krátkymi príhovormi potom vystúpili M. Baligová, L. Molitoris a J. Bírová, ktorí o.i. pozdravili krajanov a zaželali jubilujúcej jablonskej škole ďalšie úspechy. A. Stopková neskôr predstavila bohatú história tejto školy, ktorá bola založená 1. septembra 1947. Ako povedala, jej brány odvtedy opustilo vyše 700 absolventov. Riaditeľmi školy boli: Stefan Waclawiak (1947-59), Pius Jabłonski (1959-70), Jerzy Janaś (1970-89), Jan Rusnak (1989-92) a od r. 1992 podnes A. Stopková.

Jubileum jablonskej „dvojky“

Prvú časť programu, venovanú 50. výročiu založenia školy, pripravili jej učitelia a žiaci. V úvode sa na javisku predstavili skoro všetci žiaci školy, ktorí zaspievali pesničku *Tá naša školička*, napísanú zvlášť na jubilejnú slávnosť. Vypočuli sme si aj báseň Jána Navrátila Materinská reč. Na javisku sa potom začal odvijať rozprávkový príbeh, pripravený podľa známej slovenskej ľudovej rozprávky *Soľ nad zlato*. Lubozvuňa slovenčina plynúca z úst detí svedčila o tom, že jazyk svojich predkov majú radi. Poznamenajme, že mnohí žiaci tejto školy sa úspešne zúčastňujú aj mnohých kultúrno-spoločenských podujatí v Poľsku i na Slovensku. Spomeňme napr. Rozprávkové vretienko v Bratislave alebo recitačnú súťaž organizovanú Spolkom a redak-

Skupina Collegium J. Durču z Námestova

Vystupuje súbor Zelený javor z Krempáčov

Podujatie sledovalo množstvo divákov. Spredu čestní hostia

ciou Života. Svoj program zavŕšili žiaci známou pesničkou Na Orave dobre.

Hostia zo Slovenska

Potom sa začala bohatá prehliadka folklóru zo Slovenska. Ako prví sa predstavili znamení akordeonisti zo skupiny Collegium z Námestova, ktorých viedie Ján Ďurčo. Divákov očarili vynikajúcim predvedením skladieb Largo od G. F. Händela, Air od J. S. Bacha a Snežného valčíka. Svoje vystúpenie zakončili pestrou zmesou talianskych a amerických melódii.

Tri skupiny hudobníkov, tanečníkov a spevákov priviedol na podujatie v Jablonke Viktor Chudoba, vedúci folklórneho súboru Flajšovan z Oravskej Lesnej. V bohatom pásme spevov a tancov sa predstavili členovia detskej speváckej skupiny, kapela Drevná muzika a ďalší. Potlesk divákov zosilnel, keď sa na javisku objavili tí najmenší členovia súboru: 5-ročný Peťo, 7-ročný Jurko a 8-ročný Viktor Chudobovci, ktorí zaspievali niekoľko slovenských a goralských pesničiek, o.i. Idem, idem, A môj otec, Čorno kura byla, Pobili še dva gorale.

Vystúpenia sa striedali v rýchлом tempe.

Po Flajšovane vystúpil klub heligonkárov z Oščadnice na Kysuciach so sólistkou Vlastou Mudrikovou a už sme sledovali bohaté pásmo spevov a tancov z Kysíc a Horehronia v podaní folklórneho súboru Jedľovina z Ky-

suckého Nového Mesta. Súbor bol založený v roku 1957 a získal si uznanie divákov nielen na Slovensku, ale aj v Nemecku, Bulharsku a niekoľkokrát aj vo Poľsku. Na záver 6-členná spevácka skupina súboru zaspievala niekoľko žartovných ľudových piesní.

Veľmi zaujímavý a choreograficky dobre prepracovaný program piesní a tancov pripravil tiež detský folklórny súbor z Liptovského Mikuláša, ktorý viedie Ludmila Štrkovcová. Vystúpenia slovenských súborov ukončili členovia detskej skupiny súboru Flajšovan, ktorí predvedli ukážky z programu Fašiangy, Turíce, dávny ľudový zvyk „chodenie“ s koňom a za všetkých účinkujúcich sa rozlúčili pesničkou Na tej našej Oravienke.

Krajanské hranie

Po slovenských umelcoch pokračoval program V. dňa slovenskej kultúry vystúpením krajanských súborov z Oravy a Spiša.

Ako prví sa divákom predstavili členovia folklórneho súboru Zelený javor z Krempáčov, ktorí si tentokrát pripravili pásmo piesní a tancov, nazvané Čardáše a polky. Krempašskí tanečníci a speváci predvedli vysokú pohybovú a spevácku úroveň a svoju lásku k folklóru. Šesť tanečných párov vírilo po javisku a ich bezprostrednosť a úprimnosť vyžarovala z každého pohybu. Rozlúčili sa rezkým du-

pákom, ktorý vďační diváci ocenili dlhotrvajúcim potleskom.

Po Krempašských tanečníkoch vystúpili členovia detskej folklórneho súboru z Malej Lipnice, ktorí predvedli niekoľko ukážok z detských hier, napr. Zlatá brána a zaspievali rad slovenských a oravských pesničiek.

Stalo sa už dobrým zvykom, že záver programu Dňa slovenskej kultúry v Jablonke patrí členom súboru Rombaň z Chyžného, ktorý viedie Janko Capiak. Jeho vzťah k hudbe a tanču asi netreba nikomu predstavovať. Chyžňania nás aj tentoraz očarili perfektným predvedením svojho programu, v ktorom bol celý rad starých oravských i slovenských tancov a spevov. Nezabudli ani na populárnu a všetkým dobre známu pesničku Na Orave dobre, ktorú si s nimi zanôtili aj diváci.

Nemusím zdôrazňovať, že všetky vystúpenia diváci odmeňovali hlučným potleskom. Myslím si, že organizátori tohto mimoriadne vydareného podujatia si za jeho prípravu zaslúžia pochvalu. V závere tajomník ÚV L. Molitoris pozval všetkých na ďalší, 6. ročník Dňa slovenskej kultúry na Orave. Zavŕšením podujatia bolo už tradičné posedenie pri vatre, tentoraz v Dolnej Zubrici, spojené s opekaním klobások, spevmi a zábavou. Rozlúčili sme sa s príslubom opäťovného stretnutia o rok.

Text a foto: PETER KOLLÁRK

Súbor Flajšovan z Oravskej Lesnej

Členovia súboru Rombaň pri vatre v D. Zubrici. Foto: J. Janiczko

JAMES HOLDING

POKUS

- Pozri, Gert, - presviedčal ju Danny King, - nie je na tom nič zlé.

- Možno nie, - odpovedala Gert a rukou si prehodila vlasys cez plece, - ale aj tak nie som tým nápadom nadšená.

- Prečo nie?

- Nuž najmä preto, že ide o motel. Ak by ma nejaký známy uvidel vchádzat do Camelot Inn, mohol by si o mne všeličo pomysliť...

Danny sa zasmial: - Ale chod! Camelot Inn je tridsať kilometrov od mesta, ktoré t'a tam pozná?

- Ale aj tak nechápem, prečo chceš, aby som to urobila, - namietala Gert, hľadiac na Dannyho jasnými modrými očami. - Ak chceš počuť pravdu, celé sa mi to zdá čudné.

Dannyho červená tvár nadobudla bolestný výraz: - Nedôveruješ mi, Gert? Po tom všetkom mi ešte vždy neveríš?

Gert pokrčila plecami.

- Urobil som niekedy niečo, čo sa ti nepáčilo? - spýtal sa Danny.

- Nie. To uznávam.

- No vidíš. Ani toto nič nie je. Nemusíš sa znepokojoval.

- Tak čo to teda je?

- Pokus, - tvrdil Danny. - Nedá mi po koja, kym ho nevyskúšam. To je všetko. Tak prečo mi trochu nepomôžeš?

Gert zaváhala. Ešte vždy si myslela, že Danny ju chce vlákať do motelovej izby. Ani by jej to veľmi neprekážalo, lebo bola doňho zaľúbená, ale spomenula si na matkine ostré slová, ktoré sa niesli nad jej mladostou ako večný refrén: „Never ani jednému chlapcovi, Gert, kym sa s tebou neožení“.

Pomyslela si, že jej matka mala pravdu. Nikomu sa nedá veriť. Ani Dannymu nie.

Po chvíľke povedala: - Keby som uviedla nepravé meno, mohla by som sa dostať do neprijemnosti.

- V moteli? - zasmial sa Danny.

- Polovica párov sa nezapisuje pod pravým menom. Ved' to vieš.

Ano, Gert to vedela. Vyslovila ešte jeden námitku: - A ty sa nemôžeš dostať do maléru, Danny?

Danny vycítil, že už začína byť ochotná spolupracovať. Všetko bude v poriadku, Gert, - uistoval ju. - Chcem si len rezervoovať izbu v moteli tak, aby nik nevedel, že ide o mňa, chápeš? Chcem tam čosi preskúmať.

- Dobre teda, - súhlasila Gert, - urobím to, Danny. Ale ak všetko nebude presne tak, ako si mi povedal, viac s tebou nestratím ani slovo.

Usmiala sa, aby zmiernila prísnosť svojich slov, ale aj tak nežartovala.

- Už dnes večer?
Danny prikývol. - Príd' pred šiestou. A žiadaj si izbu s farebným televízorom.
- Aké meno mám uviesť?
- Izbu som rezervovala na meno Susan Jonesová. A teraz by si už mala radšej ísť. Stretneme sa o desiatej.

Pozrela na hodinky. Bolo päť hodín a päť minút. - Dobre, - povedala.

- A príd!
- Prídem, zlato. Tu máš! - dal jej desaťdolárovú bankovku. - Kúp si niečo na pitie a najlepšiu večeru, akú majú!

Vzala peniaze a odložila si ich do peňaženky. - Dúfam, že vieš, čo robíš, Danny, lebo ja to neviem.

Vyšla a o niekoľko minút počul, ako pred budovou naštartovala auto. Vstal a vystrel sa. Povedal Gert pravdu. Bol to experiment, „skúšobná jazda“. Druhý raz nepoužije Gert. Ak to vyjde, založí si spoločnosť.

Gert prešla tridsať kilometrov do Camelot Inn za štyridsať minút. Pomyslela si, že sa jej bude lepšie premýšľať, ak pôjde štyridsiatkou namiesto sedemdesiatky, a tak postupne spomalila. Veľmi sa jej chcelo rozmyšľať o čudnom pláne, do ktorého ju Danny zatiahol.

Prečo chce stráviť noc v moteli ani nie pätnásť kilometrov od svojho domu, ak nie pre to, z čoho ho upodozrieva? Prečo sa má na recepcii zapísť ona, a nie on? Prečo má uviesť falosné meno? Prečo už izbu rezervoval, keď vie, že motel Camelot Inn nebude v tomto ročnom období obsadený ani spolovice? Čo tam chce preskúmať?

Ani na jednu z týchto otázok si nevedela dať uspokojivú odpoveď napriek tomu, že šla tak pomaly. Vzdychla si a nespokojne pokrútila hlavou. Keď sa pred ňou vynoril Camelot Inn, prestala o tom uvažovať, utešujúc sa, že ju tu hámam nenájdú ráno mŕtvu. Nebola by pristala na tú čudnú akciu, keby nemala Dannyho tak rada a keby nedúfala, že ju jedného dňa požiada o ruku.

Odbočila ku Camelot Inn a zaparkovala svoj dvojročný Plymouth pred vchodom. Svižne vystúpila z auta, vošla do vestibulu a zamierila k recepcii.

- Som Susan Jonesová, - predstavila sa.
- Mám tu dnes rezervovanú izbu.

Zriadenec prelistoval tenkú kópku papierov: - Áno, slečna Jonesová, tu je to. Len na dnešnú noc. - Oddelil jej objednávku od ostatných. - Želali ste si jednu z našich väčších izieb.

- Áno, - odpovedala Gert. - Je tam televízor?

- Samozrejme. V moteloch Camelot Inn v Amerike je v každej izbe televízor, - povedal pyšne. - V našom prípade farebný.

- V poriadku, - poznamenala Gert a rychlo vyplnila prihlášku. Susan Jonesová, 222 Treasure Road, Tampa, Florida. Meno aj adresu napísala roztraseným tlačeným

písmom, potom sa podpísala, usilujúc sa čo najväčším zmeniť rukopis. Do rubriky, kde bolo treba uviesť značku auta, napísala Oldsmobile a prvých šesť čísel, ktoré jej zišli na um.

Keď podávala vyplnený lístok zriadenovi, upútal jej pohľad nápis Platit' vopred!

Otvorila peňaženku a spýtala sa:

- Čo stojí izba? Nevedela som, že sa platí vopred!

Zriadenec sa na ňu usmial: - Šestnásť dolárov. Ale hostia, ktorí si izbu rezervujú, nemusia platiť vopred. Môžete zaplatiť pri odchode. - Podal jej kľúč. - Máte izbu číslo 327. Je to jedna z našich najlepších. Je na prvom poschodi z druhej strany, - ukázal jej na plániku motorestu, ako sa ta dostaňe. - Dúfam, že sa vám bude u nás páčiť, slečna Jonesová.

Tak, a je to, pomyslela si s úľavou, nič to nebolo. Danny mal pravdu. Nik sa nemáhal pozrietať si číslo jej auta. Podozrievala Dannyho, že preto rezervoval izbu telefonicky, lebo vedel, že tak nebude musieť platiť vopred. To je ale žgrloš, povedala si, som si istá, že sa zajtra vyparí bez zaplatenia!

Zaparkovala hned' pred izbou číslo 327, ako jej Danny prikázal.

Izba bola presne taká, ako ju zriadenec opísal. Veľká, s klimatizačným zariadením a vkusne vytapecaná. Unavenému pocestnému poslúžila dvoma širokými posteľami, dvoma kreslami, kúpeľňou s vaňou i sprchou a skriňou. Na masívnom paneli bol umiestnený farebný televízor.

Kým sa Gert umyla, bolo už niečo po pol siedmej. Prešla okolo prázdnego bazénu pred motelom do jedálne. Za stolom pre dvoch si dala biftek a potom sa pobrala späť do svojej izby. Stmievalo sa. Parkovisko bolo prázdro.

Mala ešte niekoľko hodín času. Zamkla dvere znutra, zapla televízor, usadila sa na jednej z postelí a čakala Dannyho Kinga.

Podriemkávala so sklonenou hlavou, keď zrazu začula dve rýchle zaklopania a hned' za nimi ďalšie tri. Vstala z posteľi a podišla k dverám.

- Kto je? - spýtala sa ticho.

- Ja, - ozval sa Danny. To ju upokojilo. Uvoľnila retiazku a pootvorila dvere, aby mohol vklznuť dnu. Bol oblečený v moderných domáčich nohaviciach, tmavosivom svetri a na nohách mal staré tenisky. Rýchlo zavrel dvere.

- Dobrá práca, Gert, - pochválil ju šeptom. - Nič to nebolo, však? Presne tak, ako som ti povedal.

- Nemala som nijaké nepríjemnosti, ak myslíš na to, - zašeckala Gert.

- Ani ja, - povedal Danny. - Len som musel nájsť tvoje auto. Vedel som, v ktorej izbe si.

Gert prikývla a dôkladne si ho premerala. On sa na ňu nedíval, prezeral si te-

levízor a ticho si pohvizdoval. Musela pri-
pustiť, že nevyzeral ako dobyvateľ. Skôr
naopak. Chcel sa jej zbavit. Chcel byť sám.
- Už môžeš ísť domov, Gert, - povedal. - Ja
t'a nahradím.

- Neodídem, kým mi nepovieš, čo to
má znamenať, - vyhlásila.

- Poviem ti to, keď sa zoberieme, - slú-
bil Danny.

Gert to vyrazilo dych. - Danny! - zvo-
lala. Nepožiadal ju o ruku tak, ako si to
predstavovala, ale aj tak ju to uspokojovalo.

Danny ticho otvoril dvere, vykukol von,
potom ju vystrčil s milým tlapnutím po
zadku. - Chod' už! - zašeckal.

- Stretneme sa zajtra.

Zavrel dvere, Gert si sadla do auta,
naštartovala a pohľadom hľadala Danny-
ho chryslera. Nikde ho však nevidela. Na-
miesto neho stál vedľa jej auta ošumelý
nákladník.

Vycúvala a vyšla z motela popri benzín-
novom čerpadle. Nikto ju nevidel.

O dva dni Dannymu zatelefonovali zo
Swansonovej firmy na nákup a opravy te-
levízorov. Sekretárka mu prepla hovor do
jeho kancelárie a Danny sa predstavil
svojím zvyčajným úslužným tónom: - Tu
je Kingova odbytová spoločnosť. Kto je?

- Tu je Howard Swanson, Danny. Pa-
mätáš sa ešte na mňa?

- Mal by som sa, keďže som ti dodal
špeciálne televízory, ktoré si ty d'alej pre-
dal do nejakého motela.

- Do Camelot Inn, - povedal Swanson.

- Áno, už si spomínam. Čím ti môžem poslužiť, Howard? Dúfam, že tie televízory fungujú.

- Fungujú. - odpovedal Swanson. - Ibaže jeden z nich minulú noc ukradli napriek tvojmu protivlamačskému otáčavému panelu. Zlodej zobrajal televízor aj s panelom.

- Fíha! - začudoval sa Danny.

- Ved' ten panel je poriadne ťažký! Čo tú izbu prenajali skupine cirkusových silákov?

- Vrável, že ju prenajali nevinne vyze-
rajúcej slečne menom Susan Jonesová,
ktorá by s televízorom iste ani nepohla.

- Tak musela pracovať s gangom, - po-
vedal Danny. - Ale ved' v moteli ju musia-
mať zapísanú.

- Včera to ohlásili políciu, - pokračoval
Swanson, - ale tá nenašla na udanej adrese
dievča s takým menom a nevypátrala ani
auto s takou značkou.

- A v tom moteli hostí nekontrolujú? -
čudoval sa.

- Aj ja som sa na to spýtal zriadenca, no
on mi povedal, že na recepcii majú vždy
veľa práce a nemajú čas vybehnuť na par-
kovisko zakaždým, keď pride nový host. Tak
či onak, Danny, televízor je preč a Ca-
melot Inn chce náhradu. Povedal som im,
že momentálne nemám na sklade tie spe-

cíalne s panelmi, ale že sa spýtam svojho
dodávateľa. Máš ich, Danny? - Swansonov
hlas znel prosebne.

- Mám ešte dáke na sklade, Howard, -
odvetil Danny.

- Dodal by si mi jeden dnes popoludní?
Mohol by som ho hneď zaviezať do Came-
lot Inn.

- V poriadku, - súhlasil Danny.

- Ide o model 378 A so špeciálnym
otáčavým panelom číslo O17, však? Stojí
402 dolárov a 80 centov. Mal by si byť
vďačný tomu chlapíkovi, čo šlohol te-
levízor z Camelot Inn, - zasmial sa.

- Rovno do ruky ti dohodil obchod.

- Aj tebe, - povedal Swanson. - Ne-
zabúdaj na to!

- Nezabudnem, - odvetil Danny a po-
ložil slúchadlo.

Usmieval sa. Danny Kong bol jedným
z najväčších veľkoobchodníkov s tele-
vízormi a teraz bude ešte väčší, pretože
našiel spôsob, ako predať ten istý výrobok
dva razy tomu istému zákazníkovi. Nemo-
hol si pomôcť, ale zaplavil ho pocit obrov-
skej radosti, keď si spomenul na tie tisíce
televízorov, ktoré predal alebo požičal do
motelov v celom štáte.

Nebolo však ľahké zdvihnuť takú tár-
chu a naložiť ju do dodávky o štvrtej ráno.
Ku každej dodávke pridelí dvoch silných
chlapov. Okrem toho sa musí poobzerať po
nevinne vyzerajúcich dievčatách. Jedno bolo
isté: zisk bude taký veľký, že si bude môcť
dovolit zamestnávať ich.

Danny si spokojne pošúchal svalnaté
rukys. Pokus mu vyšiel. (*Život 3/97*)

JURGOVSKÉ DETI V BRATISLAVE

Bolože to radosti, keď sme z Domu zahraničných Slovákov v Bratislave dostali oznamenie, že vo výtvarej súťaži *Maľovanka '98 - Slovensko očami detí* naše žiačky Agáta Čongová z 5. tr. a Agneša Miškovičová zo 6. tr. boli odmenené medailami.

Ako k tomu došlo? Vo februári t.r. dostala naša škola správu, že Okresný úrad Bratislava I spolu s Domom zahraničných Slovákov vyhlásili medzinárodnú výtvarnú súťaž *Maľovanka '98*, v ktorej účastníci mali stváriť kolorit slovenských miest a obcí, prírodu, architektúru či spôsob života na Slovensku. Do tejto súťaže, ktorú organizačne riadila Mária Šmihulová, sa teda zapojili aj naši žiaci, ktorí poslali niekoľko prác - malieb na skle.

Súťaže, nad ktorou záštitu prevzala podpredsedníčka vlády SR Katarína Tóthová, sa popri deťoch zo Slovenska zúčastnili aj žiaci z Česka, Francúzska, Juhoslávie, Poľska, Rumunska a Švajčiarska. Dom zahraničných Slovákov dostal spolu ok. 3000 prác, z toho 408 poslali krajanské deti zo zahraničia. Dodajme, že medailami bolo ocenených len 6 prác, medzi nimi aj dve našich detí.

Na záver akcie sa v Dome zahraničných Slovákov konala vernisáž súťaže, ktorej sme sa zúčastnili aj my. Toľko výtvarných prác pokope sme veru ešte nevideli. Samozrejme kým sme si ich obzreli, hľadali sme najprv práce našich detí a ďalšie ocenené medailami. Rychlo sme ich našli a treba uznáť, že sa medzi ostatnými pekne vynímali.

Trojdňový pobyt v Bratislave bol pre naše deti výnimočným zážitkom. Navštívili medziiný Primaciálny palác, Starú radnicu, Park kultúry a oddychu, obdivovali fontány a zblízka si mohli pozrieť čarovnú dúhu, ktorej pestofarebné oblúky sa približovali a vzdáľovali. Neobišli ani gotický Dóm sv. Martina, v ktorom bolo korunovaných 11 uhorských kráľov a 8 kráľovien. Napokon si obzreli, aj keď iba zvonka, bratislavský hrad a prezí-

Deti z Dolnej Zubrince. Foto: P.K.

dentský palác, kde sa na pamiatku aj odfotografovali.

Tri dni v naddunajskej metropole ubehli, žiaľ, veľmi rýchlo. Spiatočná cesta, aj keď dlhá, bola však tiež veľmi zaujímavá. Mohli sme totiž obdivovať malebné Považie s množstvom hradov a zámkov vypínajúcich sa hrdo na skalách, chýrne vodné dielo - Liptovskú Maru i Oravskú priehradu a veľa iných zaujímavostí. Na krásne chvíle strávené na Slovensku budeme dlho spomínať.

MÁRIA GŁODASIKOVÁ
učiteľka

SVIATOK DETÍ

Oslavy Medzinárodného dňa detí sa niesli aj v tomto roku na mnohých školách na Orave a Spiši v zábavno-športovom duchu. Tak napr. žiaci zo ZŠ č. 1 v Malej Lipnici mali deň plný hier a športových súťaží, obetený o posedenie pri ohnisku. Školáci zo ZŠ č. 2 v Jablonke (so slovenským vyu-

čovacím jazykom), boli aj so svojimi učiteľkami na filmovom predstavení v Novom Targu a deťom zo ZŠ č. 1 a 2 v Hornej Zubrici sa v programe „Čary-mary“ predstavil kúzelník Poniatowski z Krakova. Jeho šikovné „kúsky“ očarili najmä tých najmenších. Po programe zábava a rôzne športové súťaže pokračovali na školskom dvore. Veľkým sladkým prekvapením bola pre deti zo ZŠ č. 2 V Hornej Zubrici obrovská torta v tvare kvetu, ktorú im upiekli ich mamy. Netrvalo dlho a zmizla v žaludkoch detí, len sa tak po nej zaprášilo. Po skončení hier sa však atraktívne pre miestne deti ešte neskončili. Stánky s rôznymi „čačkami“, ktoré sa nachádzali na parkovisku pred kostolom sv. Michala, boli doslova obľahnuté záplavou detí. V tento deň sa tu totiž konal aj odpust.

V Jablonke sa mnoho detí (tí najmenší aj v sprievode svojich rodičov či starých rodičov) a školskej mládeže, zúčastnilo o.i. na bohatom programe v miestnom amfiteátri, ktorý im pripravilo Oravské centrum kultúry. Videli tu vystúpenia kúzelníka Poniatowského, zahrali a zaspievali im členovia miestneho súboru Piotrúš Pan a Elfavia a organizátori im pripravili aj bohatú tombolu. Nechýbali samozrejme rôzne hry a súťaže. Sviatok detí sa sice skončil, ale začali sa už túžobne očakávané prázdniny. Všetkým deťom prajeme najmä veľa slnka, vody a pohybu po čerstvom vzduchu.

PETER KOLLÁRIK

NAŠA FOTOHÁDANKA

Naša snímka predstavuje vynikajúceho pol'ského divadelného a filmového herca, tvorca mnohých znamenitých úloh. Iste ľahko uhádnete o koho ide, keď povieme, že hral hlavnú úlohu v populárnom seriáli *Kariéra Nikodéma Dyzmu*. Napíšte nám jeho meno a pošlite do redakcie. Spomedzi autorov správnych odpovedí vyžrebujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 5/98 sme uviedli fotografiu Izabely Scorupkovej. Knihy vyžrebovali: Paulína Mošová z Novej Belej, Bartolomej

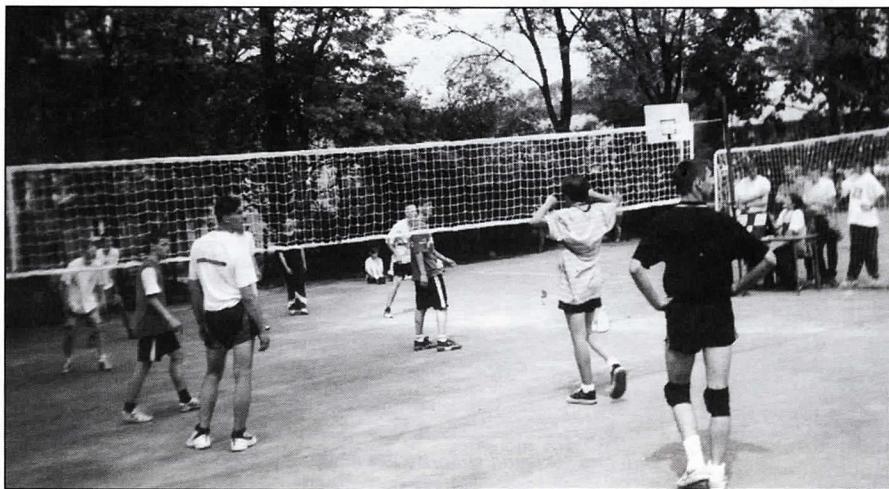
Surma z Krempáča a Katarína Waniczeková z Durštiny.

PRIATELIA V JABLONKE

Pekne sa vyvija spolupráca Jablonky s mestom Trstená na Slovensku, na čom sa podielajú aj študenti jablonského lýcea a Gymnázia Martina Hattalu v Trstenej.

V rámci tejto spolupráce sa 1. júna v Jablonke uskutočnil už 5. ročník spartakiády priateľstva, na ktorej si svoje sily zmeralo

Zápas jablonských a trstenských študentov. Foto: P.K.

okolo stovky športovcov z oboch škôl, v tom 32 z Trstenej.

Pred budovou lýcea slovenských študentov a ďalších účastníkov športového zápolenia privítala riaditeľka jablonského lýcea Aňiela Stopková. Študenti súťažili v troch disciplínach, t.j. vo volejbale, basketbale a futbale. Vo volejbale dievčat vyhrala Trstená 2:0, kým v súťaži chlapcov v rovnakom pomere zase Jablončania. V basketbale chlapcov a dievčat dominovali obe jablonské družstvá: chlapci 23:8 a dievčatá 56:8, naproti tomu vo futbale si vysoké víťazstvo 5:1 odniesli chlapci z Trstenej.

V tento deň prišli na návštěvu Jablonky aj zástupcovia Mestského úradu v Trstenej pod vedením primátora Jozefa Mažáryho. V gminnom úrade sa stretli s jablonským vojtom Julianom Stopkom a členmi gminného vedenia. Ako sme sa dozvedeli, rozhovory prebiehali vo veľmi srdečnej a priateľskej atmosfére a dotýkali sa najmä ďalšieho rozvíjania vzájomných vzťahov a spolupráce.

PETER KOLLÁRIK

TELEFONIZÁCIA NA ORAVE ZASTAVENÁ?

V Jablonke sa 13. mája t.r. konalo ďalšie zasadnutie gminnej rady, venované dôležitiemu stavu a priebehu telefonizačných prác v gmine. Na stretnutí sa zúčastnili: vojt Julian Stopka, riaditeľ Telekomunikačného podniku v Nowom Sączi Roman Soter a jeho zástupca pre technické záležitosti Roman Kukuš, riaditeľ Telekomunikačného podniku v Novom Targu Andrzej Olchawski a riaditeľ obcí. Počas stretnutia bola podpísaná dohoda o ďalšej výstavbe rozvodnej telefónnej siete a o zapojení nových telefónnych prístrojov občanom Jablonky a Oravky. Práce majú byť podľa plánu ukončené 30. septembra t.r. Podmienkou však je včasné uhradenie poplatkov za ich zavedenie.

Účastníci zasadnutia sa však dozvedeli, že občania ďalších obcí jablonskej gminy si budú musieť na svoje telefóny počkať. Podľa plánov sa má v telefonizácii pokračovať až v rokoch 2001 - 2003! Táto informácia veľmi nepríjemne prekvapila všetkých. Znepokojenie za všetkých vyjadril richtár Hornej Zubrici Jan Wdówka. Ako povedal, v tomto roku mala byť v ich obci dokončená úplná dokumentácia ďalšej telefonizácie a občania teda oprávnené čakať, že sa práce spojené so zavádzaním telefónov rozbehnu už v nasledujúcom roku. - .

- *Dočasné zastavenie prác - ako vysvetľoval R. Soter - spôsobili o.i. vysoké náklady na telefonizáciu. Napr. zavedenie len jedného telefónu stojí od 4 do 5 tisíc zlotých, z čoho občan platí len časť tejto sumy a príprava kompletnej dokumentácie trvá asi rok.*

Tažko o tom diskutovať. Tak či onak Oravci na telefóny asi budú musieť trochu počkať.

PETER KOLLÁRIK

GMINNÝ TURNAJ VO FUTBALE ŽIAKOV

Nového majstra sveta vo futbale na MS '98 vo Francúzsku spoznáme až 12. júla t.r. a tak si teraz pripomeňme výsledky gminného turnaja vo futbale žiakov v Jablonke, v ktorom súperilo šesť mužstiev. Víťazom turnaja sa stali žiaci zo ZŠ č. 1 v Jablonke, ktorí vyhrali všetky zápasy. Druhé miesto obsadili žiaci zo ZŠ č. 3 v Malej Lipnici, tretie ZŠ Jablonka-Bory, štvrté ZŠ č. 2 v Hornej Zubrici, piate ZŠ č. 1 v Malej Lipnici a šieste ZŠ v Dolnej Zubrici.

Prvé tri mužstvá si okrem diplomov odnesli aj vecné ceny - futbalové lopty. Náklady súvisiace s organizovaním turnaja a odmeny pre víťazov financoval Gminný úrad v Jablonke. Do nového ročníka súťaže priamo postúpili len prvé štyri mužstvá, kym Malolipničania museli 13. júna t.r. o postup bojovať s mužstvami ZŠ č. 1 a 2 v Podvuku a ZŠ č.

1 v Hornej Zubrici. Splniť plán sa im však nepodarilo a z postupu do šestky najlepších sa nakoniec tešili žiaci zo ZŠ č. 1 v Hornej Zubrici a zo ZŠ č. 2 v Podvuku.

PETER KOLLÁRIK

VOLEJBALOVÝ TURNAJ

Dňa 31. mája 1998 vedenie miestneho športového klubu MKS Babia Hora vo Veľkej Lipnici zorganizovalo 1. ročník volejbalového turnaja mužov, ktorého sa okrem domáčich zúčastnili volejbalisti z Podvuka i Jablonky a družstvo colníkov z Nového Targu. Zápasys s prehľadom rozhodovali o.i. predsedu miestneho požiarneho zboru Franciszek Pindziak a predsedu športového klubu MKS Karol Mastela.

Výsledky: Jablonka - colníci (2:0), Veľká Lipnica - Podvuk (2:1), Podvuk - colníci (2:0), Jablonka - Podvuk (2:0), Veľká Lipnica - colníci (2:0).

Vo finále sa stretli volejbalisti z Jablonky a Veľkej Lipnice. Jablončania vyhrali 2:0 a získali krásny putovný pohár. Tretí boli Podvľčania a na poslednom mieste sa umiestnili colníci. Všetky zúčastnené družstvá obdržali aj diplomy. Po športových emóciách, ktoré vo veľkopolipnickej športovej hale sledovalo, žiaľ, len nevel'a divákov, sa všetci účastníci turnaja stretli večer pri táborku. Poznamenajme, že na definitívne získanie pohára musí družstvo vyhrať tri ročníky za seba.

PETER KOLLÁRIK

STOP NÁKLADNÝM AUTÁM

Ako sme sa dozvedeli, na území Poľska platí v čase od 1. júna do 30. septembra 1998 obmedzený pohyb nákladných automobilov s celkovou hmotnosťou prevyšujúcou 12 ton. Obmedzenie je platné v dňoch štátnych a cirkevných sviatkov a v dňoch pred sviatkami (od 18.00 do 22.00 hod.). Okrem toho v období od 1. do 30. júna a od 1. do 30. septembra platí zákaz pohybu pre tieto automobily v nedeľu a od 1. júla do 31. augusta vo vikendy, t.j. v piatky (od 18.00 do 22.00 hod.), v soboty (od 14.00 do 22.00 hod.) a v nedeľe od (7.00 do 22.00 hod.). V celom Poľsku sú na inštalované desiatky zariadení, na ktorých sa kontroluje hmotnosť automobilov. Vozidlá nerespektujúce obmedzenie sú zadržiavané políciou a odstavované na vyznačené parkoviská. Takéto opatrenia vyvolal fakt, že ľahké nákladné automobily spôsobujú nadmerné ničenie asfaltového povrchu cest, ktoré najviac trpia najmä v horúcich letných dňoch. Zákaz sa netýka automobilov prepravujúcich rýchlo sa kaziaci tovar a autobusov.(pk)

Belania pred Obecným úradom v Sebechleboch

Malebný sprievod súborov cez obec

SLOVENSKÉ DIONÝZIE SEBECHLEBY '98

V dňoch 23.-24. mája t.r. sa členovia Miestnej organizácie Matice slovenskej v Novej Belej zúčastnili IV. ročníka vinohradníckeho festivalu nazvaného *Slovenské dionýzie Sebechleby '98*, ktorý sa konal pri príležitosti sviatku sv. Urbana, patróna vinohradníkov.

Organizátormi festivalu boli Obecný úrad v Sebechleboch a Matica slovenská, sponzormi – matičná nadácia Prebudená pieseň, Obecný úrad v Sebechleboch a Agroseb Sebechleby. Autorkou a režisérkou celého podujatia bola Eva Kempová, predsedníčka Miestnej organizácie Matice slovenskej v Sebechleboch.

Program festivalu bol veľmi bohatý a pestrý. Slávnosť sa začala v sobotu, kedy bola vo vestibule miestneho kultúrneho domu otvorená výstava Slovenské dionýzie vo fotografii. Neskôr sa sformoval dlhý, pestrofarebný sprievod folklórnych súborov, kapiel a iných skupín, ktorý prešiel cez obec. Občania nás pred svojimi domami srdečne vitali pohárikmi dobrého domáceho vína a rôznymi dobrotami.

Nedel' u sme začali slávnostnou sv. omšou venovanou patrónovi vinohradníkom, sv. Urbanovi, ktorá sa konala v kaplnke na Starej hore. Neskôr, po slávnostnom obeze v družstevnej pivnici a u súkromných rodín, sa pred kaplnkou zhromaždili zástupy divákov, ktorí tu prišli obdivovať vystúpenia folklórnych súborov a hudobných skupín. Vystupovali o.i. detský folklórny súbor Vienok pôsobiaci pri MO MS Sebechleby, dychová hudba Sebechlebskí hudci, folklórna skupina Geovianka Sebechleby, folklórna skupina Močenok, folklórny súbor Partizán Biotika zo Slovenskej Lúpčej, folklórny súbor Hont a Ľudová hudba Kopaničiari z Krupiny. V programe sa našlo miesto aj na vystúpenie našich žiakov a krajánov, ktorí zarecitovali niekoľko básni a zaspievali niekoľko spišských i slovenských piesní. Nakoniec vystúpil ochotnícky divadelný súbor BRAXATORIS z Krupiny s veselohrou Starý zaľúbenec, alebo štyri svadby na jednom pochrebe.

Každé pekné podujatie má však nielen začiatok, ale, aj koniec. Skončili sa i dionýzie a

my sme, žiaľ, po večeri museli nastúpiť do autobusu a vrátiť sa domov. Hostitelia nás na cestu zásobili balíčkami stravy, ba aj veľkými flášami domáceho vína i slivovice, a tak nečuado, že nám spatočná cesta uehla v dobrej náladе mimoriadne rýchlo. Na pobyt v Sebechleboch stále milo spomínáme. Myslím si, že všetci krajania sa naň budú dlho pamätať.

Toto cestou by som chcela hostiteľom za nás všetkých srdečne podčakovať, vtom E. Kempovej za pozvanie, starostovi obce J. Raziakovi a všetkým ostatným za pohostinnosť a príkladnú starostlivosť o nás. Zároveň d'akujem Ústrednému výboru SSP v Krakove za uhradenie výdavkov na najatie autobusu, ktorým sme cestovali.

**Text a foto: ŽOFIA CHALUPKOVÁ
tajomníčka MO MS v Novej Belej**

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 3. marca 1998 zomrela v Nedeci vo veku 72 rokov krajanka

HELENA PICHNARČÍKOVÁ

Zosnulá bola aktívnu členkou Spolku od jeho vzniku a horlivou propagátorkou i čitateľkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, príkladná manželka, starostlivá matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 26. marca 1998 zomrel v Nedeci vo veku 59 rokov krajan

JÁN KAŠICKÝ

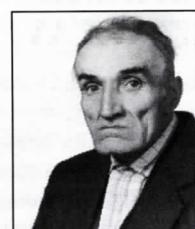
Zosnulý bol dlhoročným a obetavým členom nášho Spolku a horlivým čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

MS SSP v Nedeci

* * *

Dňa 29. mája 1998 zomrel v Podvuku vo veku 77 rokov krajan

IGNÁC FEDOR

Zosnulý bol obojárom, účastníkom 2. svetovej vojny, dlhoročným členom MS SSP a verným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný a obetavý krajan a dobrý človek. Nech odpočíva v pokoji! Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast'.

MS SSP v Podvuku

Z KALENDÁRA NA JÚL

Záhradkári

Dôležité v tomto horúcom mesiaci je najmä náležité polievanie zeleniny. Lepšie je polievať väčšou dávkou raz za 4-5 dní, ako potročie každý deň, pričom najvhodnejšia je odstáta voda. Blíži sa čas zberu viacerých druhov zeleniny, napr. cibule a cesnaku. Vyberáme ich vtedy, keď aspoň polovica vŕtate zožltla a polahlala. Po vybratí necháme cibuľu i cesnak na hriadeľ doschnúť aspoň 7 - 10 dní. Za nepriaznivého počasia dosúšame pod prísne streškom.

Do štátia zberu dorastá aj plodová zelenina. Na rajčiakoch práve teraz vylamujeme neplodné bočné výhonky, čím sa urýchli vývin plodov a ich dozrievanie. Netreba čakať, až plody úplne sčervenejú na rastline. Keď ich obrieme ružovkasté, v teplom prostredí aj bez slnka rýchlo dozrievajú. Pamäťajme, že čím menej dozretých plodov je na rastline, tým vyššia je jej produkčná schopnosť. Z rastlín však nedodstraňujeme ani jeden zdravý zelený list. Tak isto uhorky nenechávame zbytočne dlho na rastline, lebo prerastaním a dozrievaním plodov sa spomaľuje reprodukčná schopnosť rastliny. Preto napr. skorú mrkvu vyberáme už teraz, lebo lepšie jej bude v chladnej pivnici ako v zemi. Kto má fóliovníky, mal by ich v tomto teplom období často vetrat', na rastlinách vylamovať zálistky, skracovať vrcholce a podľa potreby zaliať'. Keď sa fólia začne rozpadávať, odstráňme ju. Stále tiež kontrolujeme zdravotný stav rastlín a robíme potrebné ochranárske opatrenia. V prípade zistenia napr. uhorkovej perenospory, treba použiť postrek.

Ovocinári

Pokračujeme v Oberaní ovocia, samozrejme v štádiu jeho plnej zrelosti. V našej, chladnejšej oblasti sú to najmä višne a čerešne. Trochu skôr Oberáme ovocie určené na prípadný

predaj a na kompotovanie. Najlepšie je oberať zrána a ukladať do chládku, aby sa nezparilo. Zbierame tiež opadané ovocie a podľa možnosti rýchlo konzumujeme alebo spracúvame. Nepoužiteľné odstraňujeme. Zároveň v tomto období nakláname a vyväzujeme do státočne dlhé letorasty alebo i celé konáre jadrovín, aby sme urýchli rodivosť stromov. Kôstkoviny, ktoré sú bez úrody, možno hlbšie zmladiť. Po obraní posledných jahôd, ktoré v poslednom období pestuje čoraz viac záhradkárov, treba trsy ponechané na rodivosť v budúcom roku pohnúť priemyselnými hnojivami. Stromy, najmä v prípade dlhodobého sucha, výdatne zalievame, ničíme pod nimi burimu a pôdu prekypríme.

Pri Oberačke nesmieme zabúdať ani na ochranu stromov a ovocia pred škodcami a chorobami. Dôležitý je najmä boj - vhodnými postrekmi - proti obaľovačovi jablčnému, múčnatke, chrvastavosti a štítničke nebezpečnej. Venujme tiež pozornosť opakoványm náletom a premnoženiu listových vošiek.

Chovatelia

V júli sa mladým sliepočkám, nasadeným skôr, tlačia hrebene a formujú telesné tvary. Preto už teraz treba vyvinúť opatrenia, aby boli do októbra, kedy sa začína nový chovateľský rok, pripravené na znášku. Treba si pritom všímať viaceré faktory: fyzickú vyspelosť, vek, kondíciu a vhodné krmenie. Stáva sa totiž, že sliepočky predčasne pustené do znášky znášajú malé vajcia a po sérii 30-40 vajec znášku na dlhý čas prerušia. Je to preto, že ich organizmus neboli ešte dostatočne pripravený na náročnú znáškovú sezónu. Pre naše drobnochovateľské pomery je vhodný tento vek prvej znášky: sliepy ľahkých nosivých plemien 5 - 5,5 mesiaca, stredne ľažkých mäsovovo-nosivých plemien 6 - 6,5 mesiaca, kym ľažkých plemien dokonca 7 - 7,5 mesiaca. Pri

zaradení kohútov do plemenitby sa tento čas posúva o 1-2 mesiace. Treba dbať o kondíciu vtákov. Ak sú sliepy pretučnené, začnú znášať neskôr a aj produkcia vajec bude nižšia. Rovnako nežiadúci je aj opačný jav - nedostatočná vyvinutosť a podvyživenosť. Jej príčinou je o.i. nepravidelná výživa a nedostatok takých látok v potrave, ktoré majú základný význam pre vývin organizmu, teda najmä bielkovín, minerálnych látok a vitamínov. Ak sa teda mládky prejavujú dotváraním hrebeňa a chvosta a nedosiahli požadovanú váhu, nepestíme ich do znášky. Upravujeme to podávaním krmív s menším obsahom bielkovín a zvýšením podielu zrnovín a zelených krmív.

Včelári

Koncom júla sa končí produkčná sezóna, nastáva bezznáškové obdobie a včely začínajú vyháňať trúdov z úľa, čo signalizuje koniec včelárskeho roka. Je čas pripravovať včelstvá na zimovanie. Keďže práve teraz sa liahnu dlhoveké včely, ktoré idú do zimy, treba včelstvá prikrmovali a v prípade potreby znášku „predstierať“, aby matka neobmedzovala kladenie. V priebehu júla sa odporuča dokončiť výmenu matiek, keďže v auguste sú pri nej väčšie straty. Matky vymieňame zásadne pridávacími klietkami, pričom matku necháme aspoň 3 - 6 dní väznenú pod korkovou zátkou. Potom skontrolujeme, či včelstvá nemajú náhradné materské bunky. Keď je všetko v poriadku, zátku nahradíme cukrovomedovým cestom, aby ju včely vyslobodili. V niektorých včelstvách, najmä tých, ktorým sa matky neoplodnili budú pri výmene matka uhynula - sa objavujú trúdice. Jedným zo spôsobov záchrany trúdovcového včelstva je, že ho zmetieme do rojnice, kde zavesíme mladú matku v klette. Po 48 hodinách „väznenia“ včelstvo vysypeme ne nábeh do pripraveného úľa a po týždni skontrolujeme. Keď je matka prijatá, pridáme včelstvu 1 - 2 plásty otvoreného plodu, aby do zimy šlo silné. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si porozprávame o liečebných vlastnostiach JAHODY OBYČAJNEJ (lat. *Frugaria Vesca L.*, poľ. poziomka), ktorá rastie hojne aj u nás v lesoch, na rúbaniskách a mierne vlhkých, výživných a hlinitých pôdach.

Predmetom zberu sú samozrejme plody, veľmi chutné, využívané v potravinárstve na výrobu marmelád, džemov, štiav, kompotov a.i. Na liečebné účely sa však zberajú listy, najmä mladé, ktoré treba starostlivo sušiť v tenkých vrstvách na zatienených, dobre vetraných miestach. Skladujeme ich v dobre zatvorených nádobách a v tme a chránime pred vlhom. Listy obsahujú predovšetkým triesloviny a vitamín C, flavonidy, trochu silice, slízu, kyselinu salicylovú i jablčnú a pod.

Jahodové listy slúžia oddávna na prípravu záparov a každodenného čaju. Pre obsah trieslovín sa používajú pri hnačkách, krvavých hemoroidoch (na klystíry), ako obklady na mokvavé a krvácajúce rany, ako protizápalový prostriedok, na prípravu kloktadiel alebo pri páchnúcom dychu. Dávkovanie: 3 až 5 g listov na 2 šálky vody v zápare alebo v odvare. V ľudovom liečiteľstve sa čaj z listov užíva na napomáhanie

látkovej premeny (osoží najmä nervóznym a málokrvným osobám), pri kataroch žalúdku, črev, pri chorobách obličiek a obličkových kamienkov, pri ochoreniach močových ciest a pri astme. V domácnostach sa listy používajú i na prípravu osviežujúceho nápoja (zápar z 1 polievkovej lyžice na 2 poháre vody).

V lekárstvictve sa z čerstvých zrelých plodov prípravuje esencia, používaná na omrzliny a pri opuchoch jazyka, na proti tomu v ľudovom liečiteľstve sa z jahôd prípravuje šťava, prospešná pri lámke, reumatizme, dne a pod.

Poznamenajme ešte, že veľkým propagátorom jahôd bol kedyž známy ľudový liečiteľ KNE-IPP, ktorý odporúčal jest jahody najmä na „čistenie krvi“ a pri chorobách pečene, ale aj pri podagre a ako močopudný prostriedok. (jš)

VOJACI S OHNIVÝMI MEČMI

V Zubrohlave pod Babiu horou žil kováč, o ktorom sa vedelo, že má dobrú robotu. Už roky okúval plátennícke vozy a bol aj dobrý podkúvač. Keď k nemu gazda doviedol koňa a on mu ho podkul, nemusel sa obávať, že bude chrámať. Kováč takmer ani nevyšiel z vynie. Deň za dňom bolo počuť, ako tvrdošijne udiera kováčskym kladivom na nákovu.

Len občas zašiel pod Babiu horu, keď mu pochybelo palivo. Dobré drevné uhlie tam páli. Kováč dávno vedel, že z takého plameňa mali sekery či motyky najlepší rez. Ani ostríť ich nebolo treba.

Raz sa kováč vybral za uhlím popoludní a večer sa chcel vrátiť. Keď po dlhšej chôdzii došiel ta, kde sa začínala hora, zažiadalo sa mu oddýchnuť. Ešte ani dobre nevedel, či stojí, alebo si už sadol, keď naraz zbadal, že sa dookola všetko hýbe. Pretrel si oči, že azda zle vidí.

„Hej, tak je!“ šepkal si sám pre seba. „Stromy sa predomou ukláňajú, všetko dookola šumí, počujem akoby piešeň.“

A tu z ničoho nič stojí pred ním vojak. Nie však hocijaký! Na sebe mal vyhľadený mundúr so zlatými gombičkami a na boku meč. Lenže aký! Raz sa mu zdalo, že je červený, ako keď sa rozzerávajú železo v najhorúcejšom plameni, potom sa zligratol a hýbal ako živý had. Vojak sa prísne pozrel na kováča a tak

po vojensky naňho zahrmel, že sa naskutku narovnali pred ním všetky stromy:

„Podkuješ mi koňa?“

Kováč na chvíľu zaváhal, ale potom prikývol:

„Pravdaže! Dobrý kováč jakživ neohrdol robotu.“

Vojak z neho nespustil oči a prv ako sa ho chcel kováč na čosi spýtať, zavelil:

„Tak pod' so mnou!“

„Teraz? Hned?“ vyzvedal sa kováč.

„Hej, zaraz!“ usekol vojak slová a viedol ho pomedzi smreky a skaliská kdesi nahor. Netrvalo dlho a prišli k väčšej skale, ktorá sa pred nimi roztvorila ako brána. A hned' za ňou jaskyňa, či skôr dlhá chodba bez konca. Kováčovi prišlo na um, čo ľudia vraveli o Babej hore a o tom, ako sa v nej skrýva vojsko. Teraz si bol istý, že aj tento vojak je jeden z nich.

„Kde ma to len vedie? Čo budem robiť?“ hútal krok za krokom a pochybnosti sa mu tisli aj na jazyk.

„Ech, či sa odtiaľto ešte dakedy dostanem?“

Vojak mu nedal dlho rozmyšľať. Ani sa nenazdal a už boli v kováčskej dielni. A v nej bola každá vec, čo mal mať kováč poruke. Nič tam nechýbal.

„Tak môžeš začať,“ rozkázal vojak. „Toh-

to koňa mi podkuj!“

„Hej, urobím ... Podkujem ho riadne ...“ prikývol kováč a začal rozduchovať na ohnisku plameň, že rozpáli dajaký kus železa. Ale vojak ho predbehol a podával mu ho do ruky.

„Tu máš! Z tohto vykuješ podkovy. Azda bude dosť.“

Kováč vysúkal rukávy, chytil sa kladiva a klieští a už aj vykúval dookrúhla podkovu, ako najlepšie vedel. Štyri z toho železa vylkul, aj klince si prihotoval, kol'ko bolo treba. Potom sa dotkol koňa. Začal sa mu prihovárať a keď videl, že ho poslúcha, zvolal:

„Teraz zdvihni nohu!“ Kôň otrčil kopyto, akoby ho už dávnejšie dakto učil ľudskej reči.

Keď bol s robotou na konci, vojak si dôkladne poobzeral podkutého koňa. Nepovedal ani slovo, ale bolo na ňom vidieť, že je spokojný.

Napokon predsa len prehovoril:

„Dobrý je z teba majster! Lenže čaká t'a tu ešte hodne roboty. Musíš ešte viac koní podkut!“

„A železo?“ sputuje sa kováč.

„Dost' ti bude, čo máš v ruke.“

Kováč pohýbal nedôverčivo hlavou, no neopovážil sa protirečiť. Bez slova sa chytil roboty. Útinal po kúsku železo a vykúval z neho podkovy. Vojak vše k nemu pribehol, každú z nich si obzrel a odložil na kopu. Keď videl, že ich je už hodná hŕba, povedal:

„Bude stačiť ... Privediem koňa.“

Kováč ho podkul pred jeho očami a odozval mu ho do rúk. Len čo dal do poriadku jedného, už mu vojak privádzal iného. A tak podkúval koníky, kým sa mu neminuli všetky podkovy. No každej robote býva koniec, nuž aj kováč v Babej hore musel napokon skončiť. Vojak ho znova pochválil:

„Naozaj je z teba súci majster. Teraz už môžeš odísť. Pod' za mnou, odvediem t'a!“ Ešte prv ako sa pohli, vojak sa k nemu obrátil a priamo sa ho spýtal:

„A kol'kože chceš za svoju robotu?“

„Nejednal som sa ... Tol'ko bude, kol'ko mi dáte,“ odvetil kováč nesmelým hlasom.

Vojak hned' doniesol koženú kapsu a prevesil mu ju cez plece so slovami:

„Tu máš, vezmi si ju!“

„Oh, d'akujem!“ zvolal kováč, no nepozrel sa, čo mu nadelil za robotu. Hned' nato už aj stúpal za vojakom, ktorý vojenským krokom kráčal popred neho. Ako tak šli, kováč si všimol, že sa okolo neho mihieli viacerí vojaci. Každému žiaril na boku ohnivý meč. Keď boli na konci chodby a kováčovi udrelo do očí denné svetlo, vojak mu rozkázal ostatný raz:

„Teraz už chod' sám! Naisto trafiš ta, kde by si chcel zájsť.“ Kováč sa, pravdaže, ponáhľal, ale nemal chut' ani sa len obzriet. Veľmi sa zaradoval, že predsa vyjde von z Babej hory a čoskoro sa vráti domov. No ako si na konci chodby pretieral oči a chcel pridať do kroku, nevdojak sa na chvíľu zastavil. Vtedy mu priam za chrbtom zahrmel hlas:

„Či už teraz?“

JA SOM BAČA VELMI STARÝ

(Andante

[F. Bugala, 1880, Oravská]

Ja som ba-ča vel' - mi sta - ry, ne-do - ži-jem do ja - ri,
ne-bu-dú mi ku-kuč - ky ku-kať na to mmo-jom ko - šia - ri.

Chór
Ho - re len, o - več - ky, ho - re do - li - na - mi,
ja som ba - ča sta - ry, ne - vľá - dzem za va - mi.

Ja som bača veľmi starý,
nedožijem do jari,
nebudú mi kukučky kukat'

na tom mojom košiari.
Hore len, ovečky, hore dolinami,
ja som bača starý, nevládzem za vami.

Kováč sa náramne zl'akol. Nevedel, čo má povedať. A len tak nechtiac vyhľkol:

„Ešte nie!“ A hybaj v nohy. Utekal nadol, ako len vládal, priam ozlomkrky bežal domov. Nečudo, že v tom behu viackrát spadol a nezbalal, ako sa mu pri tom z kapsy vydýali skoro všetky peniaze, čo dostal za robotu. Iba keď už bol d'alej od Babej hory a zazrel aj Zubrohlavu, konečne si vydýhol a prestal utekať.

„Och, chvalabohu, že ešte žijem!“ Kapsa na pleci ho však nesklamala. Tú nemal pri sebe, keď šiel nahor, a teraz, hľa, hompála sa

mu na boku. Keď sa však pozrel do nej a našiel v nej iba dva či tri dukáty, osmutnel a zaľutoval:

„Škoda tých peňazí, čo som po ceste stratil.“

Potom sa akosi uspokojil a nakoniec bol rád, že sa vracia zdravý a že je nažive.

Kováč sa potom chytil kladiva vo svojej vyhni. A keď prišli k nemu gazdovia a rozprávali, čo ktorý z nich skúsil, ani kováč sa nezdržal, aby neprezradil, ako pochodil v Babej hore. A nezabudol spomenúť ani vyobliekaných vojakov s ohnivými mečmi. Starší len prikyvovali hlavami a raz jeden, raz druhý z

nich spomenul, že sa vojsko neusidlilo v Babej hore nadarmo.

„Vojaci čakajú iba na chvíľu, keď dostanú rozkaz, aby urobili medzi ľudmi poriadok.“

„Rúbať budú hlava-nehlava, ak bude treba,“ pridal zase iný, čo počul od starého otca.

„Ale spravidlivých sa nedotknú. Budú iba tak prebehovať medzi ľudí, akoby daktoričky nevideli.“

„Lenže to už musia byť veľmi plané časy, keď sa tí vojaci vyhrnú z Babej hory.“

ANTON HABOVŠTIAK

FERKO ŠELINGER MÁM STRÁŽNEHO ANJELA

Mám strážneho anjela,
má krídelká do biela.
Nevidím ho, ale viem,
že ma chráni celý deň.

On ostane pri mne stát',
aj keď ukladám sa spať,
preto večer, keď som sám,
tichučko mu pošepkám:

Anjelik môj strážny,
lásku vo mne zažni,
chcem kráčať v šlapajách Krista.
Viem, on ľudí občas skúša,
pomôž, aby moja duša
ostala vždy čistá.

MAĽUJTE S NAMI

Keď pôjdete v lete na prechádzku do prírody, určite na poliach, najmä tam, kde roľníci siali obilie, stretnete takého sympatického strašiaka. Vašou úlohou však nebude strašiť, ale nás dnešný obrázok pekne a vtipne vymaľovať. Môžete to urobiť podľa vlastného uváženia. Tešíme sa na vaše dopisy a spoluprácu s nami.

Z najkrajších malieb predošlého čísla sme vyžrebovali troch výhercov, ktorým pošleme slovenské knihy. Sú to: Dorota Šoltýsová z Jurgova, Edita Švecová z Krempáč a Janko Suchanovský z Mlynčekov.

VESELO SO ŽIVOTOM

- Starnem, - povedal jeden filozof, - už ani myšlienky iných mi neprihádzajú na um.

V pústi havarovalo lietadlo. Policajti vyšetrujú príčinu havárie.

- Napíšeme do hlásenia, že sa zlomila vrtuľa?

- Čo si sprostý, však to je prúdové lietadlo.

- Hm ... Tak napíšeme, že vypli prúd.

Jožko vysvetľuje obuvníkovi:

„Týchto topánok by ešte bola škoda. Nemohli by ste ich znova opravit?“

„Môžem to skúsiť,“ hovorí majster, „dierky na šnúrky sú naozaj ešte celkom dobré.“

Triedna učiteľka sa sťažuje pánovi Kováčovi, ktorý je vásňivým záhradkárom:

- Váš Ferko je mimoriadne neposlušný chlapec. Už som ho musela trikrát presadiť!

- To je dobre, pani učiteľka. A ako vám rastie teraz?

MICHAEL PLATINI

Ked' píšeme tieto riadky, na desiatich štadiónoch vo Francúzsku sa práve začali XVI. futbalové majstrovstvá sveta Mondial France '98. Ked'že sa ich zúčastňuje až 32 mužstiev, podujatie potrvá skoro mesiac, preto sa k nemu vrátim v nasledujúcom čísle. Dnes si zato pohovoríme o jednej z najväčších futbalových osobnosti, akou je nepochybne Michael PLATINI, najmä že má veľa spoločného s terajším futbalovým šampionátom. Ale o tom neskôr.

Futbalové osudy Michaela Platiniho (nar. 1955), potomka talianskych vysťahovalcov, sa spájajú s troma klubmi. Prvým bol pravdepodobne, mälo známy klub A.S. Nancy-Lorraine, v ktorom začal hrať ako profesionál v roku 1973, ked' ešte nemal ani 18 rokov. Hoci klub štartoval len v oblastnej súťaži, práve vďaka znamenitej hre Platiniho, čo jednotne zdôrazňovala celá francúzska tlač, dokázal v r. 1978 vybojať Pohár Francúzska. Tento úspech bol aj pre samého Michaela odrazovým mostíkom do veľkej kariéry. Až vtedy si ho totiž všimli a pokúšali sa ho získať manažéri veľkých prvoligových francúzskych klubov. Najviac zaplatil klub zo Saint-Etienne, v ktorom začal hrať v roku 1979.

Že to bol vynikajúci obchod, sa vedenie klubu presvedčilo veľmi rýchlo, lebo už o dva roky majstrovský titul poputoval - veľkou zásluhou Platiniho - do Saint-Etienne. Takýto číry diamant si však vyžadoval vzácnnejšiu obrubu. Nuž a vtedy, v polovici osemdesiatych rokov, mohlo ľuď iba jediné miesto

- najlepší taliansky klub Juventus Turín, v ktorom hral v rokoch 1982-1987. Predseda klubu Giovanni Agnelli platil sice čipernému Francúzovi veľmi veľa, ale naozaj bolo začo. Už o rok Juventus vybojoval Pohár Talianska, potom dva majstrovské tituly (1984, 1985), Pohár víťazov pohárov (1984), titul klubového majstra Európy (1985) a v tom istom roku aj Interkontinentálny pohár.

Nikto nepochybuje, že v momentoch futbalového nadchnutia bol Michael géniom. Jeho voľné kopy a presné nahrávky cez polovicu ihriska sú podnes nedostížnym vzorom. Francúz hral ako útočník, ako záložník, a keď bolo treba, aj ako obranca a vynikajúco dirigoval každý tím, v ktorom vystupoval. Vie to každý, kto videl vtedajšie zápasы Juventusu alebo reprezentačného tímu Francúzska, v ktorom bol sedem rokov kapitánom. Pre Francúzsko to boli „úrodné“ roky, hoci práve na majstrovstvách sveta mu osud nedoprial zlatú medailu, aj keď dvakrát hral v semifinále. Vynahradil si to na majstrovstvách Európy (1984), na ktorých Francúzsko vybojovalo zlatú medailu a Platini v piatich zápasoch streli deväť gólov. Povráva sa, že vtedy v Paríži už hľadali vhodné miesto, kde by mal stáť jeho pomník. Bol naozaj skvelý, ved' navyše trikrát za sebou získal cenu najlepšieho futbalistu Európy (1983, 84, 85). Dodajme ešte, že tomto roku sa rozhodnutím Medzinárodnej futbalovej federácie (FIFA) dostal do Galérie majstrov.

Niekolko mesiacov po zavŕšení aktívnej činnosti (po ľažkom zranení) sa Platini stal spolupracovníkom trénera národného mužstva a v rokoch 1989-1992 aj hlavným trénerom francúzskeho reprezentačného tímu. Nevodilo sa mu sice až tak dobre, ako si Fran-

cúzi slúbovali, ale ani to nezastavilo jeho kariéru. Skôr naopak. Ked' pred niekoľkými rokmi FIFA rozhodla, že sa tohoročný futbalový šampionát uskutoční vo Francúzsku, Platiniho zvolili - popri Fernandovi Sastreovi - za druhého spolupredsedu Organizačného výboru. Asi správne. Slúbil Francúzsku prestížny i finančný úspech a všetko nasvedčuje tomu, že sa tak, napriek mnohým ľažkostiam, železným i leteckým strajkom, aj stane.

Ešte nedozneli posledné fanfáry Mundialu France '98, a Platini si pre sebou postavil už ďalší cieľ: činnosť na medzinárodnom fóre ako riaditeľ FIFA pre otázky futbalu. Dal to jednoznačne najavo počas volieb predsedu Medzinárodnej futbalovej federácie, keď vyjadroval svoju podporu kandidatúre Josefa Blattera. Asi vsadil na dobrého koňa, lebo Blatter - ako mnogí iste vedia - sa stal novým šefom FIFA. Uvidíme.

J. Š.

Hviezdy svetovej estrády

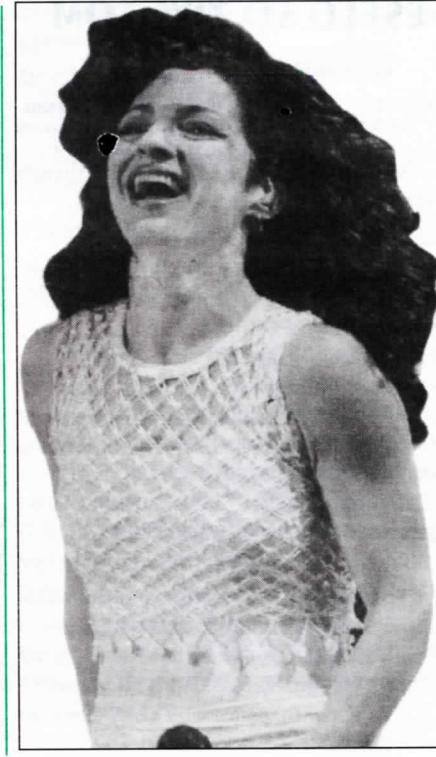
GLORIA ESTEFAN

Je to jedna z najznámejších latinskoamerických speváčok žijúca trvale v Spojených štátach. Pochádza z Kuby, odkiaľ jej rodičia ušli do USA, keď Gloria mala dva roky. Od malíčka mala zmysel pre rytmus a hudbu a sama sa učila spievať a hrať na gitare. Mala veľmi pekný hlas a tak často vystupovala v rôznych školských a mládežníckych skupinách. Ked' sa vybraťa študovať psychológiu na Univerzite v Miami, začala vo voľnom čase koncertovať v študentských kluboch, kde si ju všimol vedúci hudobnej skupiny Emilio Estefan a navrhol jej stálu spoluprácu. Neskôr sa zobrali a takto sa vlastne začala veľká kariéra Glorie a Emilia Estefanovcov, ktorí si čoskoro podmanili hudobný svet afrokubánskymi rytmami.

Najväčším hitom skupiny bol album *Conga*, ktorý obsahoval tak známe skladby, ako *I-2-3* alebo *Don't Want To Lose You*. Gloria sa čoskoro stala vedúcou osobnosťou skupiny a začala sólistickú kariéru. Obrovský úspech, už pod vlastným menom, dosiahla vy-

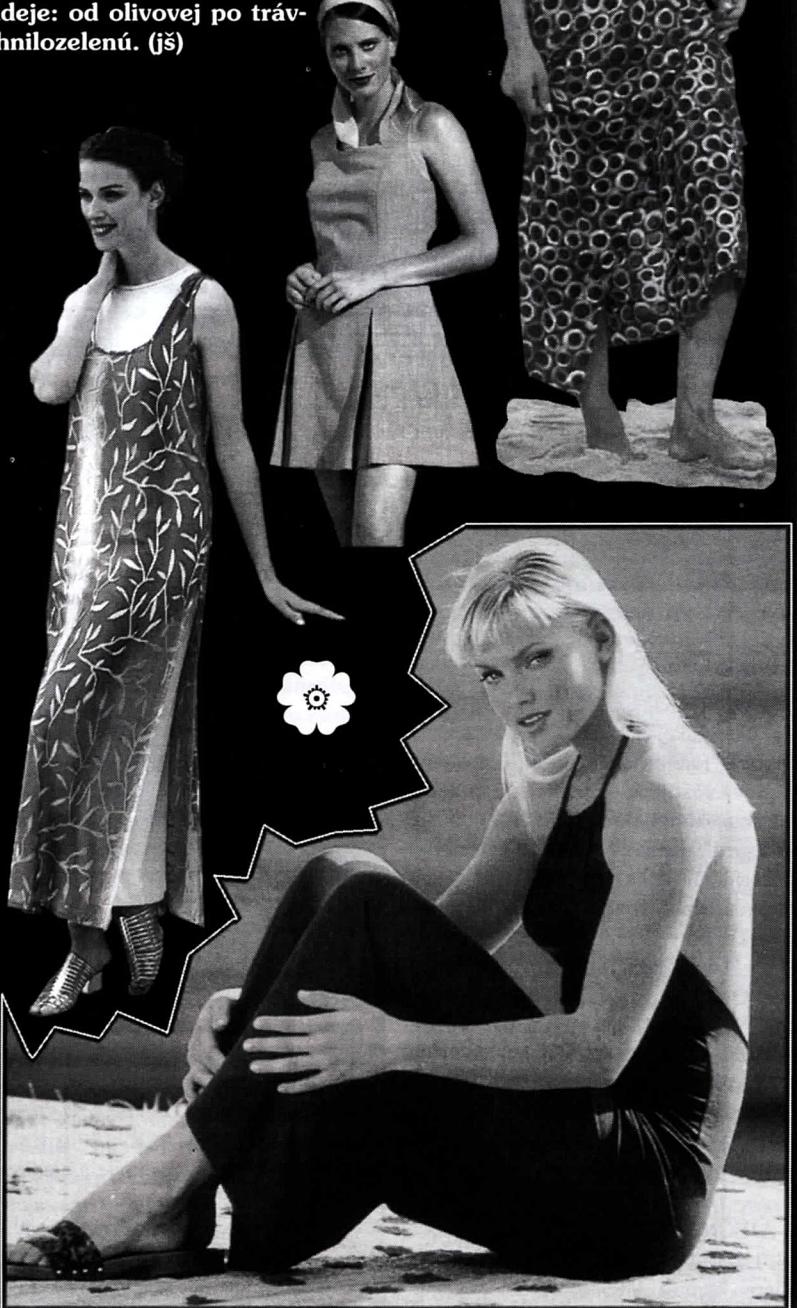
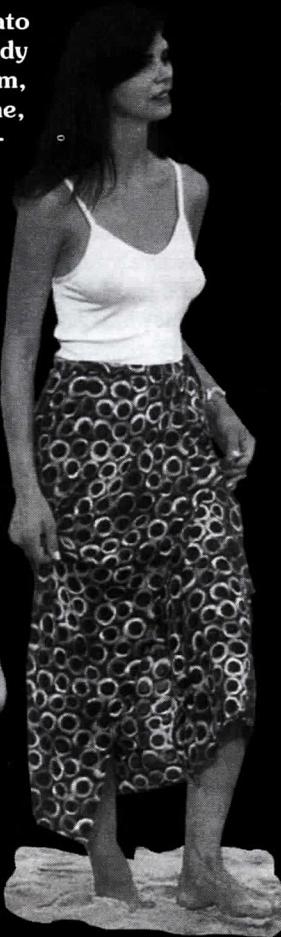
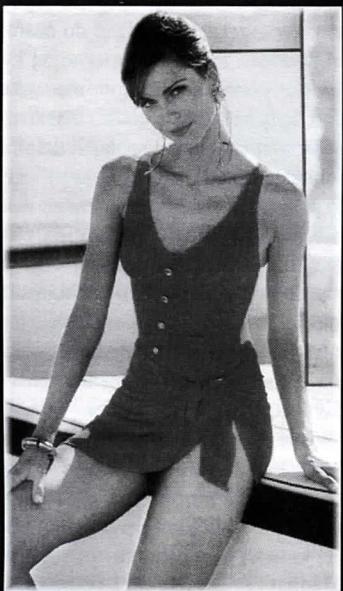
daním albumu *Mi Terra*, za ktorý dostala prvú cenu Grammy. V Španielsku tento album získal až jedenásťkrát cenu platinovej platne. Prestíž speváčky zvýraznil aj návrh organizátorov Letných olympijských hier v Atlante, ktorí ju požiadali o zaspievanie hitu tohto podujatia *Rearch*.

V súčasnosti speváčka býva v peknom kúpeľnom stredisku Star Island v Miami, kde má aj vlastné nahrávacie štúdio. Tam vlastne vznikajú jej albumy a iné nahrávky pripravované pre rozhlas a televíziu. O jej popularite, nielen v Spojených štátach, ale aj v Európe, Latinskej Amerike a ďalších krajinách, svedčí i fakt, že doteraz predali v rôznych štátach vyše 60 miliónov jej platní. Nedávno, v júni t.r. jej vyšiel posledný album nazvaný jednoducho *Gloria*, ktorý sa taktiež znamenite predáva. Gloria Estefan často koncertuje a súčasne vyvíja širokú charitatívnu činnosť, preto neprekupuje, že sa teší všeobecnej obľube. Pozoruhodné pritom je, že pred štyrmi rokmi počas autohavárie utrpela ľažké zranenie a hrozilo jej úplne ochrnutie. Na šťastie po zložitých operáciách a dlhodobej rekonvalescencii sa vrátila na estrádu. (jš)

NA HORÚCE DNI

V posledných rokoch je ich sice stále menej, zato viac daždivých a vlhkých, ale aj tak si náš šatník vždy dopĺňame úbormi na letné horúčavy. Dbáme pritom, aby boli ľahké, vzdušné, pohodlné a súčasne módne, skrátka, aby sme sa v nich dobre cítili. Samozrejme pri letných úboroch sa treba vyhýbať monotónnosti. Preto iste nebude od veci viac si všímať napr. šaty s netypickým strihom alebo aj šatky pareo, ktoré ich znamenite nahradzujú. Svet patrí odvážnym, preto sa neobávajme oblečenia s hlbším výstrihom, ktoré zvýrazňuje našu postavu bud učakuje plecia či ramená. Farby sú ľubovolné. Napr. kombinácia bielej a čiernej pôsobí veľmi tajomne, žensky a zvodne. Ale azda najmódnejšie budú počas tohto leta farby nádeje: od olivovej po trávnatú až hnilozelenú. (js)

ZAPOBIEGANIE CHOROBOM INWAZYJNYM

Odrobaczanie w szerszym znaczeniu polega nie tylko na stosowaniu zabiegów leczniczych, lecz także na stosowaniu środków zapobiegających. Równocześnie z rozpoczęciem leczenia zwierząt zarażonych pasożytami, powinno się przystąpić do niszczenia pasożytów w środowisku zewnętrznym. Cel ten można osiągnąć przez przestrzeganie higieny pomieszczeń, pastwisk i wody.

Higiena pomieszczeń. Po upływie 7 dni od chwili wykonania odrobaczania, należy przeprowadzić odkażanie pomieszczeń. Ściany, żłoby, koryta, słupy, kanały zabrudzone kałem należy oczyścić i poddać odkażeniu. Najpraktyczniejszym środkiem odkażającym jest mleko wapienne, gorący ług sodowy lub wrząca woda, która skutecznie niszczy zwalszczę jaja glist. Odkażanie pomieszczeń przeprowadza się co najmniej 2 razy do roku. Stajnie, obory, owczarnie, chlewy, kurniki i inne pomieszczenia dla zwierząt i ptactwa powinny być stale utrzymywane w stanie suchym, czystym i często przewietrzane. Z

pomieszczeń, w których przetrzymywany jest cenniejszy materiał hodowlany, należy codziennie usuwać kał oraz często zmieniać ściółkę. Z higieną pomieszczeń łączy się sprawa unieszkodliwiania usuwanego nawozu. Najlepsze wyniki daje metoda biotermiczna. Polega ona na zakopcowaniu nawozu na okres 1 miesiąca. Wytwarzająca się wewnątrz kopca temperatura, dochodząca do +70°C zabija wszelkie jaja i larwy pasożytów.

Higiena pastwisk. Szerzenie się chorób inwazyjnych (pasożtyniczych) u zwierząt trawożernych zależy przede wszystkim od stanu higienicznego pastwisk. Wiosną dochodzi do samoodrobaczania pastwisk z jaj i larw pasożytów. Do ponownego zarażenia terenów pastwiskowych dochodzi po wprowadzeniu na nie nieodrobaczonych lub niedostatecznie odrobaczonych zwierząt. Z tego powodu młodzież w pierwszym roku życia powinna być ściśle odizolowana. Pastwiska przeznaczone dla niej powinny być oddzielone, by przepęd i wypasanie starszych zwierząt na tych terenach było uniemożliwione. Długie wykorzystywanie pastwiska przez większą ilość zwierząt zwiększa możliwość inwazji. Dlatego stałe używanie pastwiska powinno być zastąpiane na zmienne. W tym celu teren pastwiskowy dzieli się na małe kwaterki. Zwierzęta jednego gatunku przebywać mogą na każdej kwaterze przez 1 tydzień. Tam gdzie istnieje niebezpieczeństwo

robaczycy płuc, zmiana kwater powinna się odbywać do 5 dni. Po upływie tego czasu należy zwierzęta przepędzać do następnej z kolej kwaterki. Powrót do pierwszej kwaterki pastwiska powinien nastąpić nie wcześniej, niż po upływie 6-8 tygodni. Zastosowanie po przerwaniu pasienia na danej działce (najlepiej następnego dnia) odkażania chemicznego przyczynia się do znacznego przetrzebienia pasożytów. Do odkażania pastwisk można użyć siarczanu miedziowego w roztworze 2% lub w proszku, stosując 10 - 30 kg na hektar. Zwykle miesza się go z piaskiem w ilości 4 - 8-krotniej dla lepszego rozsiania. Prócz tego do niszczenia larw pasożytów można używać kainitu.

Wiele kłopotów sprawia oddany na pastwisku kał zwierząt, będący właściwym źródłem zarażania terenów pastwiskowych pasożytami. Najlepszym wyjściem jest usuwanie kału z pastwiska przynajmniej co 2 - 3 dni. Jednakże na niektórych obszarach i przy dużej ilości pasących się zwierząt jest to technicznie trudne do wykonania. Dlatego też należy rozbijać go i rozrzucić w ciepkiej warstwie. W ten sposób oddaje się jaja i larwy działaniu czynników atmosferycznych i umożliwia szybsze ich wysychanie. Rozbitý kał i najbliższą jego okolicę można też połewać mlekiem wapiennym w celu szybszego zabicia larw pasożytów. Na pastwiskach należy unikać wypasania w okresie wystę-

ČO NA OBED?

SEZÓNNA OMELETA. 6 vajec, 1 dl vody alebo sladkej smotany, 100 g oleja alebo tuku, 100 g rajčín, 150 g húb, 50 g cibule, petržlenová vňať, soľ.

Najskôr si pripravíme plnku. Na oleji alebo tuku speníme nadrobno pokrájanú cibuľu, potom pridáme pokrájané huby, pokrájanú papriku a spolu dusíme. Pridáme ušúpané a nakrájané rajčiny, osolíme, okoreníme, posypeme posekanou petržlenovou vňaťou a opäť dusíme. Omelety pripravíme tak, že vajcia, vodu alebo smotanu a soľ rozšľaháme. Na panvici s rozohriatym olejom nalejeme štvrtinu hmoty a mierne pražíme. Uprážnenú omeletu dáme na tanier a na jej polovičku nakladieme štvrtinu pripravenej plnky. Omeletu preložíme a ozdobíme.

VAJEČNÉ KROKETY. 60 g krupicovej múky, 1 1/2 dl mlieka, 40 g masla, 4 vajcia, soľ, čierne korenie. *Na obalovanie:* 20 g hladkej múky, 1 vajce, 2 lyžice mlieka, 80 g strúhank, 100 g oleja.

Z masla a múky pripravíme bledú zápražku, ktorú zalejeme mliekom a odparíme na hustú kašu. Do nej pridáme na tvrdzo uvarené, posekané vajcia, soľ, korenie. Masu roztlačíme na vymastený plech na hrubku prsta a necháme vychladnúť. Potom ju pokrájame na dvanásť kúskov, obalíme múkou, rozšľahaným vajcom, strúhankou a vyprážame v rozpálenom oleji. Podávame so zeleninovým prívarkom.

SEDLIACKA POLIEVKA. 40 g masti alebo oleja, 20 g hladkej múky, 10 g cibule, 1 dl mlieka, 40 g čerstvých hrívov, 10 g rezancov, soľ, zelený petržlen, mleté čierne korenie.

Z masti a múky pripravíme bledú zápražku, pridáme postrúhanú cibuľu, spolu popražíme, zalejeme vodou, mliekom, osolíme, okoreníme a varíme. Neskoršie pridáme hrifby posekané nadrobno a udusené na masti, osobitne uvarené a ocedené rezance a posekaný zelený petržlen. Namiesto čerstvých hrívov môžeme použiť 5 g sušených hrívov.

POLIEVKA HAŠÉ. 120 g hovädzieho mäsa, po 30 g masti, cibule a hladkej múky, 2 dl mlieka, soľ, voda.

Čisté mäso vložíme do studenej vody a varíme. Z masti a múky pripravíme ružovú zápražku, pridáme do nej postrúhanú cibuľu, zalejeme ju mliekom, vývarom z mäsa, osolíme a povaríme. Uvarené mäso pomelieme a dáme do polievky.

ŠALÁTY

VLAŠSKÝ ŠALÁT. 1 žltok, 1 dl oleja, 1/2 dl kyslej smotany, 80 g údeného jazyka, 80 g teľacieho pečeného mäsa, 80 g bravčového pečeného mäsa, 50 g hrášku, 50 g mrkví, 50 g zemiakov, 50 g kyslých uhoriek, 20 g cibule, horčica, voda, soľ, citrónová štava, redkovka, hlávkový šalát.

Žltok rozmiešame so soľou a horčicou a za stáleho miešania prikvapkávame olej. Zmes rozriedime kyslou smotanou, pridáme nadrobno pokrájane pečené mäso a varený jazyk, uvarenú zeleninu, zemiaky a uhorky pokrájané na drobné kocky, nadrobno posekanú cibuľu a citrónovú štavu. Všetko dobre premiešame a urovnáme na sklenú misu. Zdobíme redkovkou a hlávkovým šalátom.

MÚČNIKY

KAPUSTNÍKY. 300 g krupicovej múky, 30 g margarínu, 30 g kryštálového cukru, 10 g droždia, 1/2 kg kapusty, 30 g masti, 50 g kryštálového cukru, 20 g masti na pomásteňie, 1 vajce, mlieko podľa potreby, soľ.

Do múky pridáme rozpustený margarín, vajce, soľ, cukor, droždie, vlažné mlieko a výpracujeme tuhšie cesto, ktoré necháme na teplom mieste vykysnúť. Na rozpálenej masti upräžíme cukor na karamel. Pridáme nadrobno posekanú kapustu, posolíme a dusíme. Vyky-

powania rosy, a więc począwszy od zmierzchu aż do upływu kilku godzin po wschodzie słońca.

Duże znaczenie dla zapobiegania chorobom inwazyjnym ma uporządkowanie pastwiska. Wszelkie kępy wybujającej roślinności, jak trawy czy chwasty pozostałe po skończonym okresie wypasu, powinny być skoszone lub posypyane solą kuchenną. Rozstańcujące się zaś krzaki i zarośla, jako naturalne siedliska kleszczy, powinny być wytrzebione. Drzewa rosnące na pastwiskach należy pozostawić jako źródło cienia dla pasących się zwierząt oraz naturalne schronienie dla ptaków owadożernych.

Higiena wody. Baczną uwagę należy zwrócić na płytkie strumienie, kałuże, zbiorniki wody stojącej, wody odpływowe itp., stanowiące źródło inwazji pasożytniczej. Aby zniszczyć inwazyjne formy pasożytów i ich żywicieli pośrednich, należy przeprowadzić osuszanie podmokłych łąk i pastwisk. Jeżeli nie można usunąć większych płytowych zbiorników wód stojących, należy koniecznie wyłączyć je z użytkowania pastwiskowego przez odpowiednie ogrodzenie. Miejsca będące źródłem motylicy, jak rowy, kałuże itp., należy poddać odkażaniu przez opryskiwanie 1 % roztworem siarczanu miedziowego lub 3 % roztworem soli kuchennej.

HENRYK MĄCZKA

snuté cesto na pomúčenom lopári vyvaľkáme, pokrájame na rovnaké štvorce, ktoré plníme vychladnutou kapustou. Po zabalení ich dáme na vymastený plech, okraje stlačením zlepíme, necháme vykysnúť, pomastíme rozpusteným tukom a pečieme v stredne teplej rúre.

VANILKOVÉ ROŽKY S VAJCOM. 170 g hladkej múky, 140 g masla alebo margarínu, 30 g vanilkového cukru, 40 g orechov, 1 vajce.

Do preosiatej múky rozdrobíme maslo alebo margarín prídame vajce, zomleté orechy, vanilkový cukor a vypracujeme cesto, ktoré rozšľáme na dlhý valček, pokrájame na kúsky veľkosti malého orecha, rozšľáme a sformujeme na rožky. Uložíme ich na suchý plech a upečieme v stredne teplej rúre. Upečené rožky namáčame v čokoládovej poleve.

MLADÝM GAZDINÁM

- Aby sme dostali dobrú mäsovú polievku, mäso pokrájame na menšie kúsky a dáme variť do studenej vody.
- Zo sliviek a rajčiacov ľahko stiahneme kožku, ak ich na sitku na chvíľu ponoríme do vriacej vody.
- Cesto na rezance po vymiesení musí stáť aspoň 15-20 minút, aby sa dalo ľahko vyvaľkať.
- Vaječné cesto na závarku do polievky nesolíme, lebo vlhne a mäkne.

PRAWNIK

DODATKI DO EMERYTUR I RENT

Emeryci i renciści mają prawo do pewnych dodatków do swoich świadczeń. Np. jeżeli zostali zaliczeni do pierwszej grupy inwalidów, albo ukończyli już 75 rok życia, wtedy mają prawo do dodatku pielęgnacyjnego. Do renty lub emerytury wypłacany jest też dodatek kombatancki, albo za tajne naużycie. Dodatek otrzymują też byli żołnierze zastępczej służby wojskowej przyjmowani zatrudniani w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz zakładach wydobywania rud uranu. Odoby, które mają prawo do wszystkich tych dodatków, mogą niestety otrzymać tylko jeden z nich - dowolny.

JAK ZOSTAĆ WŁAŚCICIELEM

Gdy nie jesteśmy właścicielami swojej działki, lecz tylko jej wieczystymi użytkownikami, to do 31 grudnia 2000 roku możemy wystąpić z wnioskiem o przekształcenie tego prawa. Z takim wnioskiem mogą wystąpić osoby, które nabyły prawo użytkowania wieczystego przed 9. 10. 1997 r. O tym, do kogo składamy wniosek, decyduje fakt, na jakim gruncie zostało ustanowione użytkowanie wieczyste. Jeżeli grunt stanowił własność Skarbu Państwa, wniosek składamy do kierownika urzędu rejonowego, zaś gdy własność gminy - wtedy do wójta, burmistrza lub prezesa miasta. Otrzymana decyzja o przekształceniu własności stanowić będzie podstawę do wpisania nas w księdze wieczystej jako właścicieli. Oczywiście uiszczają się za to pewną opłatę.

PRACA SEZONOWA

Nastąpił okres prac sezonowych: zbiorów truskawek, owoców i innych płodów rolnych, wykopków itd. Osoby, które podejmują taką pracę, mają status pracowników sezonowych, gdyż zawarły z pracodawcą umowę o pracę na określony sezon. Im także przysługuje prawo do urlopu, ale na innych zasadach. Dostaną go w wymiarze 1,5 dnia za każdy przepracowany miesiąc. Jeżeli jednak opuszczą bez usprawiedliwienia nawet jeden dzień roboczy, to tracą prawo do urlopu za ten miesiąc, chyba że dostarczą usprawiedliwienie. Należy dodać, iż ten wymiar urlopu jest stały i nie zależy od dotychczasowego stażu pracy a także od wykształcenia pracownika sezonowego.

URLOP DLA CHAŁUPNIKA

Jeżeli jesteśmy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę nakładczą, przysługuje nam

urlop na nieco innych zasadach, niż gdybyśmy pracowali w normalnym zakładzie pracy. Prawo do corocznego, nieprzerwalnego, płatnego urlopu wypoczynkowego ma tylko ten wykonawca, który otrzymuje z tytułu pracy nakładczej wynagrodzenie w wymiarze co najmniej 50 proc. najniższego wynagrodzenia krajowego. Za przepracowany w całości lub części rok ma on prawo do urlopu w roku następnym (za każdy przepracowany miesiąc otrzymuje 1/12 urlopu). Jeżeli jednak w jakimś miesiącu ze swojej winy nie uzyskał 50 proc. wynagrodzenia krajowego, jego urlop będzie skrócony o 1/12 za każdy taki miesiąc. Chałupnik z I lub II grupy inwalidztwa ma prawo do dodatkowego urlopu płatnego w wymiarze 10 dni roboczych.

SPRZEDAŻ POSIŁKÓW

Każdy może sobie dorobić sprzedając np. turystom lub innym zainteresowanym posiłki domowe w swoim mieszkaniu. Aby jednak rozpocząć taką działalność, musimy zgłosić ją do rejestru w urzędzie gminy. W ciągu 14 dni od dnia zgłoszenia urząd powinien doręczyć nam zaświadczenie o wpisie do ewidencji. Kopię tego dokumentu przesyłana jest do właściwego urzędu skarbowego, w którym będziemy płacić podatki. Z urzędem możemy rozliczać się w formie karty podatkowej, płacąc podatek zryczałtowany. Wysokość podatku zależy od ilości sprzedawanych posiłków, a także od miejscowości, gdzie prowadzona jest tego typu działalność usługowa.

NIEKTÓRE ZAKAZY DLA KIEROWCY

Przedstawiamy je, gdyż często o nich zapominamy lub też wydają się nam niezbyt ważne, co skłania kierowców do ich nie przestrzegania. Są jednak w kodeksie drogowym i każdego obowiązują. I tak według tych zakazów kierowca nie powinien:

- oddalać się od samochodu, gdy silnik jest w ruchu;
- używać opon z umieszczonymi w nich na trwałej elementami przeciwoślizgowymi;
- ciągnąć za pojazdem osoby na wrotkach, rowerzystów itp.;
- pozostawać pracującego silnika podczas postoju na obszarze zabudowanym;
- zakrywać światel oraz urządzeń sygnalizujących, tablic rejestracyjnych lub innych wymaganych tablic albo znaków, które powinny być widoczne;
- ozdabiać tablic rejestracyjnych oraz umieszczać z przodu i z tyłu samochodu znaków lub przedmiotów ograniczających czytelność tablic;
- umieszczać na samochodzie znaku, który określa inne państwo, niż to, w którym był zarejestrowany. (js)

HVIEZDY O NÁS

LEV (23.7.-23.8.)

Ocitol si sa v tăžkej situácii, ktorú si si sám zavinil. Pozmýšľaj, ako by sa dalo vybďať z tăžkostí. Čo, keby si tak urobil niečo celkom neočakávané, čo by všetkých okolo teba prekvapilo a súčasne presvedčilo, že máš ešte mnoho iniciatív. Nepokúšaj sa však všetkých stále poučovať, lebo to môže každého rozčíliť.

PANNA (24.8.-23.9.)

Môžeš hovoriť o úspechu, ktorý je plne zaslúžený, lebo si tomu venoval veľa práce, času a pozornosti. Je to predovšetkým výsledok tvojho zmyslu pre povinnosť. Teraz môžeš očakávať viac lákavých návrhov na spoluprácu, ale neprehnali sa. Zostaň tam, kde je tvoje miesto, čoskoro uvidíš, že to bolo najprospešnejšie.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Vo vlastnom záujme sa musíš pridržiavať doterajšieho stanoviska. Môže sa stať, že sa dočasne ocitneš v tăžkej situácii a budeš musieť začínať všetko od začiatku. Nič si z toho nerob a snaž sa sústrediť na najdôležitejšie úlohy. Nakoniec všetko dobre dopadne a môžeš do konca počítať s istým finančným ziskom.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Mal by si vedieť, že tvoje najbližšie okolie začína znepokojuvať tvoja váhavosť a nerozhodnosť. Nikto nikdy nevie, čo môže od teba očakávať. Spája sa to aj s tvojimi hmotnými otázkami. Predovšetkým nesmieš zabúdať na svoje záväzky. Zároveň mal by si odpísat aspoň na niekoľko dopisov, ktoré už dlhší čas čakajú na odpoved. Musíš sa skrátka zmobilizovať a dohonit' to, čo si zanedbal.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Ludová múdrost' hovorí, že to čo nie je, ešte môže byť. Nech je to pre teba akýmsi potešením v zložitej situácii, v akej si sa prednedávnom ocitol. Pravdepodobne už onedlho sa ukáže, že máš viačej šťastia ako rozumu. Hoci robíš všetko, čo ti môže vyjsť na škodu, jednako sa z tăžkostí predsa len dostaneš celý a zdravý, ba dokonca s určitým prospechom.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Vyštartoval si celkom dobre, ale musíš si dávať pozor na svoje okolie. Totiž je skoro pravidlom, že spolupracovníci nie sú veľmi nadšení tým, že mladý a ešte neveľmi skúsený človek má lepšie výsledky ako oni. Neprehliadni to, snaž sa ich občas spýtať na ich názor a podákuj za radu. Nezabúdaj, že dobré vzťahy medzi ľuďmi sú zárukou aspoň polovice úspechov.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Pred tebou sú nové výzvy a nové problémky. Mal by si si to uvedomiť a nevraťať sa stále k tomu, čo je už dávno za tebou. V rozhovoroch a diskusiah neprejavuj svoju lăhkovernosť a ani nedávaj najavo svoju podozrievavosť. Zdá sa, že zlatá stredná cesta ti pomôže získať sympatiu a dôveru. A o to ti predsa predovšetkým ide.

RYBY (19.2.-20.3.)

Všetko nasvedčuje tomu, že začiatok mesiaca bude celkom príjemný, ale neskôr sa môžu vyskytnúť rôzne neočakávané tăžkosti. Spoločne sa na vlastnú intuiciu a nesnaž sa potláčať rodiace sa city. Možno sa ti druhá strana zdá trochu chladná, ale nie je to náhodou preto, že sa jej bojíš ukázať trochu srdečnosti a tepla? Jedno z vás sa bude musieť odhadlať k rozhodnejšiemu kroku.

BARAN (21.3.-20.4.)

Pravdepodobne to bude mesiac uvoľnenia a oddychu. Zíde sa ti to, začneš sa totiž optimisticejšie dívať na život a možnosti, ktoré ti prináša. Snaž sa len dodržiavať hierarchiu rôznych rôznych potrieb. A ešte jedno - na obzore svítia možnosť získať dodatočné príjmy, čo ti konečne pomôže uskutočniť niektoré dávno plánované domáce investície.

BÝK (21.4.-20.5.)

Coskoro sa presvedčíš, že prílišná otvorenosť a neľutostná úprimnosť neprospevia vždy vziahom medzi ľuďmi. Treba si totiž uvedomiť, že každý človek má na niektoré veci svoj názor, ináč cíti a má isté špecifické charakterové vlastnosti, ktoré ovplyvňujú jeho reakcie. Niektedy jedno neopatrné slovo môže aj medzi najbližšími zmať vyhliadky na šťastie.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Treba uznať, že si v poslednom období veľa dosiahol, hoci aj tak ti ešte zostal celý rad problémov, ktoré musíš vyriešiť. Keď budeš konať rozhodne a dôsledne, väčšinu tăžkostí úspešne prekonáš, no a dosiahneš to, na čom ti najviac záleží. Navyše aj v rodinnom živote sa mraky konečne rozplynú, čo môže byť veľmi slúbné, najmä v terajšom dovolenkovom období.

RAK (22.6.-22.7.)

Hoci je čas dovolenie, nebude to pre teba čas odpočinku. V práci okrem každodenných povinností ti pribudnú osobitné úlohy, ktoré bude treba rýchlo realizovať. Neboj sa ich, už si nejednu podobnú situáciu dobre zvládol, preto si aj teraz so všetkým poradíš. Nezabudni však pre väčšiu zaneprázdenosť na kvetiny a blahoželania k sviatku niekoho blízkeho. (jš)

NÁŠ TEST

Viete sa správať v reštaurácii?

Nehovorte dopredu, že áno, ale radšej si to overte v našom teste. Možno zistíte, že je to pravda, ale tiež je možné, že ešte stále máte čo na sebe vylepšovať.

1. Ako správne oslovíte čašníka alebo čašníčku pri objednávaní jedál a nápojov?
a/ Pán hlavný alebo slečna - 2; b/ Nenápadným gestom - 4; c/ Haló! - 0.
2. Ak sedí pri stole muž a žena, kto objednáva jedlo a nápoje?
a/ Oboje muž - 4; b/ Každý sám za seba - 4; c/ Žena objednáva jedlá, muž nápoje - 0.

3. Čašník odlial trochu vína do pohára. Kto by mal víno ochutnať?
a/ Kto tomu viac rozumie - 2; b/ Vždy muž - 4; c/ To je jedno - 0.

4. Ako sa správne v reštaurácii konzumuje pečivo?

a/ Priboram - 0; b/ Normálne, odhryzáva sa - 2; c/ Odlamuje sa po kúskoch - 4.

5. Kto pomôže partnerke pri odchode z reštaurácie podržať kabát?

a/ Šatniarka alebo čašník - 2; b/ Partner - 4; c/ Nikto, moderná žena si na to nepotrpi - 0.

VYHODNOTEŇIE

Menej než 8 bodov: Určite nie ste vzorný reštauračný host a nejakými konvenciami či pravidlami spoločenského správania sa pra-

VESMÍRNE VÝLETY. Každý záujemca už o niekoľko rokov bude môcť letieť do vesmíru. Firma Zegrahm už začala rezervovať miesta na dvaapohodinové lety do kozmického priestoru. Lety - dvakrát týždenne - bude zabezpečovať nevel'ká kozmická loď Space Cruiser, ktorú skonštruovali dávni pracovníci NASA a členovia amerických vzdušných síl. Loď vyletí zakaždým do výšky 100 km nad hladinu mora, čo cestujúcim dovolí vidieť guľatost' našej zemegule. Polovicu letu strávia turisti v bezváhovom stave. Prvý let do vesmíru sa má uskutočniť už o tri roky, presnejšie 1. decembra 2001. Žiaľ, nie každý si bude môcť dovoliť takýto let, totiž dvaapohodinová výprava do vesmíru bude stáť... maličkost' - 98 tisíc dolárov za jednu osobu. Na snímke: pohľad na zemegule u základne 100 km.

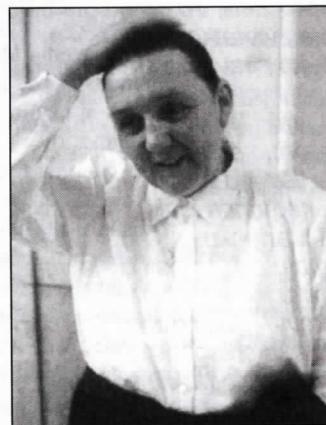
AUTOMOBIL FLIPA A FLAPA. V najexkluzívnejšom hoteli Las Vegas Imperial Palace sa konala veľká aukcia automobilov, ktoré kedysi patrili slávnym osobám. Predali na nej za závratné sumy 15 vzácnych automobilov. Najvyššiu cenu - 7 miliónov dolárov zaplatil anonymný zberateľ za rolls-roycea Johna Lennona, člena slávnej britskej skupiny The Beatles. Veľkou atrakciou aukcie bol nepochybne aj ford F-100 z roku 1956 patriaci známej speváčke Cher, ktorá ho často osobne riadila. Nových majiteľov majú tiež dva cadi-

laky, ktoré v minulosti patrili prezidentom Spojených štátov - Franklinovi D. Rooseveltovi a Dwightovi Eisenhowerovi. Avšak najväčšou raritou medzi predávanými automobilmi bol jeden z prvých modelov forda, ktorý jazdil slávny pári komikov Oliver Hardy a Stan Laurel, čiže populárni Flip a Flap. Nedviedno však, akú cenu získal ford slávnych

komikov (na snímke), ktorý vraj s nimi „vystúpil“ vo viacerých filmoch.

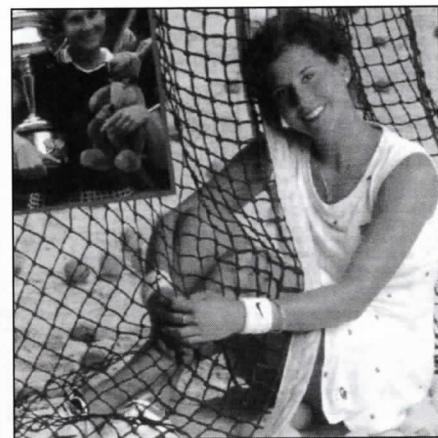
TO JE RODINA! Pani Kristína Zbořenová z Oravskej Polhory má 15 detí, 53 vnúčat a 13 pravnúčat, pritom ona sama má sotva 67 rokov, kým jej najstaršia dcéra už 51. Vyďávala sa ako šestnásťročná a keď mala 42 rokov, narodilo sa jej posledné, pätnásť dieťa - syn. Až keď najmladší trochu podrástol, nastúpila do zamestnania, hoci vlastne - ako hovorí - tvrdzo pracovala po celý život, a to nielen pri det'och. „V noci som porodila, a ráno som už behala. Deti som nosievala v «košálke» na chrbte - tak som hrabala, pásala kravy, dojila ...“ Hoci jej manžel pracoval v strojárnach a aj doma mal kováčsku dielňu, spolu hospodársili, obrábali pole, chovali kravy, býky... Veru poriadne sa v živote napracovali, no deťom vystrojili pätnásť veľkých svadieb a spoločnými

silami postavili jedenásť domov... Deti sú už samostatné, ale na všetky sviatky prídu rodičom zablahoželať, ba navštievujú ich aj inokedy. V niektoré víkendové dni stojí pred domom aj štyri - päť áut. Na snímke: pani Kristína. (Slovenska)

PIVO PROTI INFARKTU. Riaditeľ výskumu koronárnych trombóz na Lekárskej fakulte Wisconsinskej univerzity John Folts tvrdí, že pivo značne znížuje riziko infarktu. „Nie je to vďaka alkoholu“ - podotýka - „ale vďaka flavonoidom, ktoré obsahuje chmel, jačmeň a slad“. Flavonoidy (široká skupina organických zlúčenín) zrejme bránia krvným doštičkám, aby sa zhlukovali a vytvárali zrazeniny, ktoré sú hlavnou príčinou infarktov. Folts tím zistil, že zdravé je pitie najmä čierneho piva, ktoré má viac flavonoidov ako pivo svetlé. Nuž kto chce, nech verí, možno na tom niečo je!

OPÄŤ NA VRCHOLE. Svojho času sme písali o tragicom zranení veľkej tenisovej hviezdy Moniky Selešovej, ktorú jeden útočník na tenisovom turnaji v Hamburgu bodol nožom. Ublížilo jej to nielen na tele, ale aj na duši. Dlhlo jej trvalo, kým sa s tým, aspoň zdanlivu, vyrovnala. Aby premohla strach a emócie, učila sa hrať na gitare, francúzštinu, a

konečne po mnohých mesiacoch začala vo svojom dome v Sarasote na Floride tajne trénovať. Málokto však veril, že vôbec ešte niekedy bude hrať. Ona sa však nechcela vziať a po polodruhoročných útrapach sa zjavila na kurte. Prvý úspech dosiahla koncom r. 1995 víťazstvom nad Martinou Navrátilovou. A keď na začiatku roka 1996 vyhrala dokonca grand-slamový turnaj Australian Open zdalo sa, že jej hviezda bude opäť jasne žiaríť. No nestalo sa tak. Ovšem, hrala, občas vyhrala aj nejaký turnaj, ale k dávnej forme mala d'aleko. Zdá sa však, že v tomto roku sa k nej začala rýchlo približovať, o čom sme sa mohli presvedčiť počas grand-slamového turnaja na kurtoch Roland Garros, kde dokázala v semifinále poraziť dokonca aktuálnu svetovú jednotku, Švajčiarku Hingisovú, a až vo finále podľahla Španielke A. Sanchez-Vicariovej. Na snímke: M. Selešová.

ZÁZRACNÉ ZMRTVYCHVSTANIE. Pacienti jednej z portugalských polikliník v Condomare mali šokujúci zážitok. Spôsobili ho pozostatky 78-ročnej Charlotty Toisonovej, ktoré sa rodina rozhodla preniesť do rodinnej kaplnky, keď mŕtvola zrazu... ožila. Na veľké prekvapenie zhromaždených stará pani zrazu vstala z katafalku a vybehlá von. Charlottina dcéra Ana Jergateová povedala, že ešte sa ani nestačila zmieriť so stratou matky, keď tá v mŕnicu otvorila oči. Po krátkom šoku zalarmovala pracovníkov polikliníky a vydali sa hľadať matku. „Bežala som s ostatnými“ - hovorí Brigida Jorgosová zamestnankyňa pitevne - „hoci som si uvedomovala, že všetko je nereálne a my prenasledujeme prízrak. Pani Toisonová však skutočne žila. Našli sme ju pred hlavnou budovou kľačať na zemi. Bola zahľadená na čudesné svetlo na nebi, ktoré zalievalo priestranstvo“. Svedkovia hovoria, že svetlo bolo zvláštne, „nepozemské“, akoby padalo na zem cez štrbinku zo záhrobia. Vďaka nemu Ana pochopila, prečo sa jej matka vrátila do života. Nedokáže to však vyjadriť ľudskými slovami. A čo hlavná hrdinka? Tá odmietla akýkoľvek komentár. Reportérov odbila vedomou: „Dostala som šesť rokov života a musím ešte veľa urobiť tu, na Zemi“. (jš)

Porota a riaditeľka ZŠ v Chyžnom počas otvorenia súťaže

Najmladší recitátori

DEŇ SLOVENSKEJ POÉZIE A PRÓZY V CHYZNOM

Foto: P. Kollárik

Najstaršia skupina účastníkov

A.Pojedincová z Nedece

Cenu poroty preberá R. Ďubeková z Jablonky

Žiaci a hostia pozorne sledujú recitujúcich

Stredná skupina recitátorov

Záber z tohoročných senokosov. Foto: J. Pivovarčík

DRUKARNIA TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

WYKONUJE:

jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości
w formatach A2 i B3
(prospekty, etykiety, ulotki, akcydensy, książki itp.)

ZAMÓWIENIA PRZYJMUJE:

Biuro Zarządu Głównego TSP
ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04, 633-09-41, tel./fax: 634-11-27
nr konta: BDK w Lublinie II/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW

poleca do nabycia następujące publikacje:

Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.I</i> , (rocznik), Kraków 1993	6,00 zł
Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	7,00 zł
J. Ciągwa, J. Szpernoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	5,00 zł
Zbigniew Tobijański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	7,00 zł
J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	7,00 zł
M. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	8,00 zł
<i>Miejsce w zdarzeniu - antologia współczesnych opowiadań słowackich</i> , Kraków 1998	9,00 zł